

ΠΗΓΗ: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΣΚΩΠΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ
COVID-19 ΣΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ
ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑ 2030.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΔΠΜΣ: ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ
ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΣΙΜΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΑΜ: M120319003

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΡΙ ΝΟΕΛ
ΝΤΥΚΕΝ

ΒΟΛΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2021

Περίληψη

Η πανδημία covid-19 αποτελεί εδώ και ένα χρόνο ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο πλανήτης μας. Αυτή η κρίση δεν θα μπορούσε να μην επηρεάσει και τους 17 Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης που τέθηκαν το 2015 μέσα από την Ατζέντα 2030 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών για έναν κόσμο με οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ευημερία για τους ανθρώπους και τον πλανήτη χωρίς να διακινδυνεύεται το μέλλον των επόμενων γενεών. Ο βαθμός στον οποίο θα επηρεαστεί η πορεία της Ατζέντα 2030 μπορεί να υπολογισθεί για ορισμένους στόχους όμως αυτό δεν είναι δυνατό για όλη την Ατζέντα και ειδικότερα για τους στόχους χωρίς προσδιορισμένη ποσοτική πορεία. Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να εξετάσει μέσα από τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις ποιοι από τους στόχους επηρεάζονται άμεσα ή με έμμεσο τρόπο και σε ποιο βαθμό μπορεί μέσα από αυτές τις επιπτώσεις να αξιολογηθεί η συνολική Ατζέντα 2030.

Abstract

Covid-19 is one of the main problems that our world faces since last year. It is about a crisis that couldn't have left unaffected the Agenda's 2030 17 Sustainable Development Goals, which had launched in 2015 by the United Nations. The Agenda aim at an economic, social and environmental prosperity both for human beings and natural world without setting on danger next' s generation's future. The extent to which the Agenda 2030 will be affected can be calculated for some goals, but this is not possible for the whole Agenda and for the non-measurable goals. The purpose of this paper is to examine through the economic, social, and environmental impacts which goals are directly or indirectly affected and to what extent through these impacts the overall Agenda 2030 can be evaluated.

Λέξεις Κλειδιά: Βιώσιμη Ανάπτυξη, Ατζέντα 2030, Covid-19

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΕΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΟΗΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

ΣΒΑ ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΕΕΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

ΑΕΠ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΟΟΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λ.π., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαρτήτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

17/02/2021

Μαρία Σίμου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	
Περίληψη.....	2
Abstract.....	2
Λέξεις κλειδιά.....	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΕΙΩΝ.....	
2	
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1: Η Ατζέντα 2030.....	11
1.1 Ορισμός Ατζέντα 2030.....	11
1.2 Αξιολόγηση της Ατζέντα 2030.....	11
1.3 Απειλή των 17 ΣΒΑ.....	14
Κεφάλαιο 2 : Οικονομικές επιπτώσεις.....	15
2.1 Μακροοικονομικές επιπτώσεις.....	15
2.2 Μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	15
2.3 Αξιοπρεπής εργασία.....	16
2.4 Εμπόριο, μεταφορές και τουρισμός.....	18
2.5 Φτώχεια.....	19
2.6 Πείνα και επισιτιστική ασφάλεια.....	21
2.7 Βιομηχανίες.....	22
2.8 Έρευνα και Ανάπτυξη.....	24
2.9 Υποδομές.....	24
2.10 Ενέργεια.....	25
2.11 Εφοδιαστική αλυσίδα.....	28
Κεφάλαιο 3: Κοινωνικές επιπτώσεις.....	29
3.1 Υγεία.....	29
3.1.1 Σύστημα υγείας.....	29
3.1.2 Εκστρατείες εμβολιασμού.....	30

3.1.3 Ψυχική υγεία, μεταδοτικές ασθένειες, μητρική και παιδική υγεία.....	30
3.1.4 Μη μεταδοτικές ασθένειες	33
3.1.5 Οικογενειακός προγραμματισμός και αντισύλληψη.....	34
3.1.6 Ηλικιωμένος πληθυσμός.....	35
3.2 Φτώχεια.....	36
3.3 Επισιτιστική ανασφάλεια.....	36
3.4 Εκπαίδευση.....	36
3.5 Ισότητα των φύλων.....	38
3.6 Καθαρό νερό και αποχέτευση.....	40
3.7 Κοινωνικές ανισότητες	42
3.8 Βιώσιμες κοινότητες και πόλεις.....	44
3.8.1 Κοινότητες.....	44
3.8.2 Πόλεις.....	45
3.8.3 Διαχείριση αστικών αποβλήτων.....	45
3.9 Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί δεσμοί.....	46
3.10 Βία.....	47
3.11 Προσωπικά δεδομένα και ιδιωτικότητα.....	47
Κεφάλαιο 4: Περιβαλλοντικές επιπτώσεις.....	48
4.1 Παραγωγή και κατανάλωση.....	48
4.1.1 Φυσικοί πόροι.....	48
4.1.2 Παραγωγή και διανομή τροφίμων.....	49
4.2 Δράση για το κλίμα.....	50
4.2.1 Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου.....	50
4.2.2 Ορυκτά καύσιμα.....	52
4.2.3 Περιβαλλοντικός θόρυβος	53
4.2.4 Απόβλητα	53
4.2.5 Ανακύκλωση.....	55
4.2.6 Ενέργεια	56

Μαρία Σίμου	Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
4.2.7 Περιβαλλοντικές διασκέψεις και κυβερνητική στάση.....	57
4.3 Ζωή στη θάλασσα.....	58
4.3.1 Θετικές επιπτώσεις.....	58
4.3.2 Αρνητικές επιπτώσεις.....	61
4.4 Ζωή στη στεριά.....	62
4.4.1 Θετικές επιπτώσεις.....	62
4.4.2 Αρνητικές επιπτώσεις.....	64
4.5 Παγκόσμιες συνεργασίες για τους ΣΒΑ.....	66
Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα.....	70
Παράρτημα.....	73
Βιβλιογραφία.....	94

Στις μέρες μας γίνεται συχνά ιδιαίτερη αναφορά στον όρο ανάπτυξη. Ο όρος ανάπτυξη κατά βάση αναφέρεται στις έννοιες της κοινωνικής προόδου και ευημερίας, δηλαδή στη βελτίωση των υποδομών και των συνθηκών διαβίωσης, καθώς και του μορφωτικού επιπέδου, του πολιτισμού, των δημοκρατικών ελευθεριών κτλ. Συχνά όμως, ο όρος αυτός συγχέεται με αυτόν της μεγέθυνσης, δηλαδή την αύξηση οικονομικών μεγεθών όπως για παράδειγμα του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος μιας χώρας ή διαφορετικά με τις συνολικές δαπάνες που πραγματοποίησε η χώρα (δημόσιο, ιδιώτες) σε μια συγκεκριμένη χρονιά, αφού οικονομική ανάπτυξη θεωρείται το βασικό μέτρο έκφρασης της προόδου (Μουσιόπουλος, et al., 2015). Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1987 έδωσε τον ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης όπου σύμφωνα με αυτόν καλείται ως *«η δυνατότητα να γίνει η ανάπτυξη βιώσιμη –να εξασφαλιστεί ότι απαντά στις ανάγκες του σήμερα χωρίς να περιορίσει τη δυνατότητα των ερχόμενων γενεών να αντιμετωπίσουν τις δικές τους ανάγκες»* (Μουσιόπουλος, et al., 2015). Η βιώσιμη ανάπτυξη, αφορά την εξισορρόπηση διαφορετικών και συχνά ανταγωνιζόμενων αναγκών σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο με συνέπεια να απαιτούνται συντονισμένες δράσεις για την οικοδόμηση ενός βιώσιμου μέλλοντος για τους ανθρώπους και τον πλανήτη (Υπουργείο Εξωτερικών, 2019), είναι ένας όρος που περιλαμβάνει τόσο τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής, περιφερειακής και αστικής ανάπτυξης, όσο και τη βιώσιμη στέγαση, δεδομένου ότι η αειφορία περιλαμβάνει αρμονικές δράσεις που συνάδουν με τη φύση και την οικολογία προσανατολισμένες προς τις μελλοντικές γενιές (Karecki & Tomasz, 2020).

Το Σεπτέμβριο του 2015 στη Νέα Υόρκη υιοθετήθηκε από 190 παγκόσμιους ηγέτες στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών η Ατζέντα 2030, η οποία περιλαμβάνει στόχους με σκοπό να αντιμετωπιστούν παγκόσμιες προκλήσεις και προβλήματα, με ορίζοντα υλοποίησης το 2030. Σκοπός της Ατζέντα 2030 είναι η εξάλειψη της φτώχειας και η επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα χωρίς κανένας να μένει στο περιθώριο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Χωρισμένοι σε 17 στόχους (Παράρτημα, Πίνακας 1) με 169 υποστόχους (Παράρτημα, Πίνακας 2), οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης καλύπτουν τις διάφορες διαστάσεις της ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών, κοινωνικοπολιτισμικών, πολιτικών και περιβαλλοντικών συνιστωσών

(Trupp & Dolezal, 2020) και πρόκειται για στόχους που δοκιμάζουν τη σύνδεση μεταξύ των φυσικών περιβαλλόντων (φυσικοί πόροι, οικοσυστήματα, ρύπανση, κλίμα), την οικονομία (οικονομική ανάπτυξη, θέσεις εργασίας, βιοτικό επίπεδο) και την κοινωνία (εξάλειψη της φτώχειας, επισιτιστική ασφάλεια, προώθηση της ισότητας των φύλων, ανθρώπινα δικαιώματα, ειρήνη, δικαιοσύνη, κ.α.) (Mukherjee, et al., 2020).

Το έτος 2020 ξεκινά τη Δεκαετία της Δράσης της παγκόσμιας δέσμευσης μέσω επιταχυνόμενων προσπαθειών και βιώσιμων λύσεων για την αντιμετώπιση των μεγαλύτερων προκλήσεων του κόσμου, από την εξάλειψη της φτώχειας και τη μείωση της ανισότητας των φύλων έως την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (Min & Pegucci, 2020). Πολλές χώρες εφαρμόζουν σταθερά αυτούς τους στόχους στις εθνικές τους αναπτυξιακές ατζέντες παρόλο που υπήρχαν πολλά εμπόδια για την ομαλή και στρατηγική υλοποίηση τους (Gulseven, et al., 2020). Ωστόσο, παγκοσμίως 736 εκατομμύρια άνθρωποι εξακολουθούν να ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, 821 εκατομμύρια υποσιτίζονται, 785 εκατομμύρια άνθρωποι δεν διαθέτουν ακόμη βασικές υπηρεσίες πόσιμου νερού, και 673 εκατομμύρια εξακολουθούν να ασκούν ανοικτή αφόδευση, περίπου 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν διαθέτουν καθαρά καύσιμα μαγειρέματος και την τεχνολογία και από τα 840 εκατομμύρια ανθρώπων χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα, το 87% ζει σε αγροτικές περιοχές (Barbier & Burgess, 2020). Οι παγκόσμιες κρίσεις διακρίνονται για την έντασή τους, ενώ μπορούν να καταστρέψουν ένα ολόκληρο δίκτυο κοινωνικών, οικονομικών, χρηματοοικονομικών και περιβαλλοντικών σχέσεων που λειτουργούν καλά. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν βλέπουμε ή δεν θέλουμε να δούμε ενοχλητικά σήματα που δείχνουν ένα αυξανόμενο πρόβλημα και την αποτυχία του μέχρι τώρα αποτελεσματικού συστήματος (Ashford, et al., 2020). Αυτός είναι και ο λόγος που το βασικό ζήτημα που ταλανίζει τον πλανήτη μας σήμερα είναι η πανδημία που αυτός βιώνει. Η πανδημία προκλήθηκε από ένα νέο τύπο ιού της οικογένειας των κοροναϊών ο οποίος εμφανίστηκε στα τέλη του 2019 στη Γιουχάν της Κίνα. Η Διεθνής Επιτροπή Ταξινόμησης Ιών ονόμασε αυτή την οξεία ασθένεια ως σοβαρό οξύ αναπνευστικό σύνδρομο (ΣΟΑΣ) ευρέως γνωστό με το όνομα SARS-2 ¹ και καλείται νόσος του κοροναϊού-2019 (covid-19 ²) (Kumar, et al., 2020), Ο

1-Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2

2-Coronavirus disease-2019

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έλαβε αναφορές για ένα σύνολο περιπτώσεων μόλυνσης από την Κίνα στις 31 Δεκεμβρίου 2019, κήρυξε έκτακτη ανάγκη διεθνούς υγείας στις 30 Ιανουαρίου 2020 και τελικά αναγνώρισε τη λοίμωξη ως πανδημία στις 11 Μαρτίου 2020 (D'cruz & Banerjee, 2020). Η Covid-19 έχει υψηλό ποσοστό αναπαραγωγής που σε συνδυασμό με το υψηλό επίπεδο παγκοσμιοποίησης και τη μεγάλη κλίμακα ροή του πληθυσμού, επηρέασε ξαφνικά αρκετές χώρες με την ταχύτερη άνευ προηγουμένου κρίση που έχει καταγραφεί ποτέ (Berchin & Guerra, 2020), αφού από το Δεκέμβριο του 2019 έως σήμερα η νόσος εξαπλώθηκε σε κάθε γωνία του πλανήτη με αριθμό κρουσμάτων που φτάνει τα 105,8 εκ. περιπτώσεις και αριθμό θανόντων που αγγίζει το 2,31 εκ. ανθρώπων έως σήμερα (World Health Organization, 2021). Η κατάσταση αυτή επιδιώκεται να αντιμετωπιστεί με ένα σύνολο μέτρων που υιοθετούν οι κυβερνήσεις κάθε κράτους και σχετίζονται κυρίως με την χρήση εξοπλισμού προσωπικής προστασίας, τον περιορισμό της ανθρώπινης κινητικότητας όταν δεν είναι αναγκαίο και ακόμη πιο αυστηρά την ολική απαγόρευση κυκλοφορίας, και την κοινωνική αποστασιοποίηση. Η κρίση covid-19 έχει γίνει διπλή απειλή για την Ατζέντα του 2030. Από τη μία πλευρά, ο αντίκτυπος στις αναπτυσσόμενες χώρες μπορεί να είναι μια οπισθοδρόμηση όσον αφορά τη μείωση της φτώχειας, την επισιτιστική ασφάλεια και την παγκόσμια υγεία, καθιστώντας πιο δύσκολο να επιτευχθούν οι ΣΒΑ. Από την άλλη πλευρά, αυτή η κρίση έχει επισημάνει την ευπάθεια της παγκόσμιας διακυβέρνησης και του ισχύοντος πολυμερούς συστήματος. Ως αποτέλεσμα αυτών δημιουργήθηκε αβεβαιότητα που αύξησε σημαντικά τις ήδη υπάρχουσες ανησυχίες σχετικά με το δυναμικό της Ατζέντας του 2030 και το κατά πόσο μπορεί να είναι ένα αποτελεσματικό μέσο ανάπτυξης παγκοσμίως (Santos-Carrillo, et al., 2020). Αν οι χώρες παρουσίαζαν καλύτερα αποτελέσματα για την επίτευξη των 17 Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης, τότε θα ήταν καλύτερα προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν την πανδημία (Min & Perucci, 2020). Είναι γεγονός ότι η επικέντρωση των κυβερνήσεων και της κοινωνίας στρέφεται κυρίως στις οικονομικές επιπτώσεις της τρέχουσας κρίσης χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η πανδημία δεν αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική απειλή τόσο για την κοινωνία, όσο και για το περιβάλλον, οδηγώντας ακόμη και σε μια υγειονομική κρίση σήμερα αλλά και στο

μέλλον. Αυτά τα δεδομένα ενισχύουν τις σοβαρές εκτιμήσεις ότι τίθεται σε κίνδυνο η εφαρμογή των ΣΒΑ (Filho, et al., 2020).

Για το λόγο αυτό στη συνέχεια αναλύονται οι επιπτώσεις της πανδημίας, σύμφωνα με τις τρεις διαστάσεις της Βιώσιμης Ανάπτυξης, στους στόχους της Ατζέντα 2030, ο τρόπος και ο βαθμός που αυτοί είναι πιθανό να επηρεαστούν μέσα από ποσοτικά αλλά και ποιοτικά δεδομένα που αντλούνται από σύγχρονη βιβλιογραφία του 2020 και αναφέρονται πιθανές θετικές και αρνητικές εξελίξεις για τους στόχους. Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η παρουσίαση της δομής και των διαδικασιών αξιολόγησης και παρακολούθησης της Ατζέντα 2030. Στο δεύτερο, τρίτο και τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της πανδημίας ως προς τους στόχους και στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα τελικά συμπεράσματα της έρευνας.

Κεφάλαιο 1: Η Ατζέντα 2030

1.1 Ορισμός Ατζέντα 2030

Η δημιουργία της Ατζέντα 2030 και των 17 ΣΒΑ προέκυψε έπειτα από παγκόσμια διαπραγμάτευση τριών ετών, το 2012 με τη συμμετοχή όλων των κρατών μελών του ΟΗΕ(190 κράτη), της ακαδημαϊκής κοινότητας, εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα, ομάδων της κοινωνίας των πολιτών, συνδικάτων και άλλων εταίρων και αποτελεί συνέχεια της παγκόσμιας συμφωνίας για τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (ΑΣΧ), 2000-2015, οι οποίοι υιοθετήθηκαν με τη δέσμευση 189 χωρών με συγκεκριμένα μέτρα για την μείωση της ακραίας φτώχειας και της ανισότητας. Η επιτυχής εφαρμογή των ΣΒΑ βασίζεται στην υιοθέτηση πολιτικών, την ανάληψη δράσεων, την υλοποίηση προγραμμάτων και την κινητοποίηση πόρων, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι κυβερνήσεις έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την παρακολούθηση της προόδου εφαρμογής των ΣΒΑ, σε εθνικό πρώτα επίπεδο και στη συνέχεια σε περιφερειακό αλλά και σε παγκόσμιο (Υπουργείο Εξωτερικών, 2019). Η Ατζέντα 2030 βασίζεται στην έννοια της παγκόσμιας εταιρικής σχέσης, υποστηριζόμενη από μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την κινητοποίηση όλων των μέσων υλοποίησης και συμπληρώνεται από την Ατζέντα δράσης της Αντίς Αμπάμπα ³, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της. Η επίτευξη των ΣΒΑ μέχρι το 2030 αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για όλες τις χώρες της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

1.2 Αξιολόγηση της Ατζέντα 2030

Ο ΟΗΕ έχει καταρτίσει κατάλογο 232 δεικτών για την παρακολούθηση των ΣΒΑ, ενώ η ΕΕ έχει δημιουργήσει τον δικό της κατάλογο 100 δεικτών. Επιπλέον, με τους δείκτες μέτρησης της επίτευξης των ΣΒΑ, οι κυβερνήσεις διαθέτουν και εθνικούς δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου που σημειώνεται. Παγκόσμια, η πρόοδος στην εφαρμογή των ΣΒΑ παρακολουθείται από τα Ηνωμένα Έθνη μέσω του Πολιτικού Φόρουμ Υψηλού Επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (UN High Level Political Forum

3-Η Ατζέντα Δράσης δημιουργεί ένα ισχυρό θεμέλιο για την υποστήριξη της εφαρμογής της Ατζέντας του 2030 για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Παρέχει ένα νέο παγκόσμιο πλαίσιο για τη χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης, ευθυγραμμίζοντας όλες τις χρηματοδοτικές ροές και πολιτικές με τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προτεραιότητες (United Nations, 2015)

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ on Sustainable Development/HLPF). Κάθε χρόνο, το Πολιτικό Φόρουμ εξετάζει την πρόοδο επίτευξης διαφορετικών ΣΒΑ, σε συνδυασμό με τις Εθελοντικές Εθνικές Αξιολογήσεις⁶⁴ (Voluntary National Reviews/VNRs) που παρουσιάζουν οι διάφορες χώρες. Η διαδικασία παρακολούθησης των στόχων, υποστηρίζεται παγκόσμια και από μια ετήσια Έκθεση Προόδου των ΣΒΑ⁵ (SDGs Progress Report), η οποία προετοιμάζεται από τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, και από την Παγκόσμια Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης (Global Sustainable Development Report) και καταρτίζεται από ανεξάρτητη ομάδα επιστημόνων. Υπουργοί και άλλοι υψηλόβαθμοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι, μέλη κοινοβουλίων, εμπειρογνώμονες από διάφορους τομείς, εκπρόσωποι Μόνιμων Αποστολών αναπτυγμένων και αναπτυσσομένων χωρών, συνεδριάζουν κάθε χρόνο στο Πολιτικό Φόρουμ υπό την αιγίδα του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ (UN Economic and Social Council/ECOSOC), ενώ κάθε τέσσερα χρόνια, σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, υπό την αιγίδα της Γενικής Συνέλευσης (General Assembly/GA). Ο ρόλος του Πολιτικού Φόρουμ είναι κεντρικός στη συμμετοχική, διαφανή και ολοκληρωμένη παρακολούθηση και αξιολόγηση της Ατζέντας 2030 και των ΣΒΑ, παγκοσμίως, αφού παρέχει πολιτική καθοδήγηση και συστάσεις για την εφαρμογή της Ατζέντα. Επιπλέον παρέχει την ευκαιρία σε οργανισμούς, χώρες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και σε επιχειρήσεις να αναδείξουν τις προσπάθειες που καταβάλλουν προς την επίτευξη των ΣΒΑ και να συμβάλουν στην πραγματοποίηση του οράματος της Ατζέντας 2030, προωθώντας την ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών και εξετάζοντας

4-Οι ΕΕΑ κάθε χώρας αναφορικά με την υλοποίηση της Ατζέντας 2030, διεξάγονται κάθε χρόνο με τη συμμετοχή υψηλού επιπέδου αξιωματούχων και κοινωνικών εταίρων, επιτρέποντας στα κράτη-μέλη να παρουσιάσουν την πρόοδο αλλά και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν κατά την υλοποίηση των ΣΒΑ σε εθνικό επίπεδο και να περιγράψουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί ως προς τις εθνικές πολιτικές τους και τα μελλοντικά τους σχέδια για ενσωμάτωση της Ατζέντας 2030. Η παρουσίαση των ΕΕΑ αποτελεί μια διαδικασία ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών για την εφαρμογή των ΣΒΑ σε εθνικό επίπεδο (Υπουργείο Εξωτερικών, 2019)

5-Η παρακολούθηση και εξέταση της ετήσιας Έκθεση προόδου σχετικά με τους ΣΒΑ, την οποία εκπονεί ο Γενικός Γραμματέας (Secretary-General) σε συνεργασία με το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών (United Nations System), βάσει του παγκόσμιου πλαισίου δεικτών, των δεδομένων που προέρχονται από τα εθνικά στατιστικά συστήματα και των πληροφοριών που συλλέγονται σε περιφερειακό επίπεδο. Το HLPF ενημερώνεται επίσης από την Παγκόσμια Έκθεση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Global Sustainable Development Report/GSDR), η οποία ενισχύει τη διασύνδεση επιστήμης-πολιτικής και μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο το οποίο βασίζεται σε τεκμηριωμένα στοιχεία και υποστηρίζει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της εξάλειψης της φτώχειας (Υπουργείο Εξωτερικών, 2019).

κατάλληλες πολιτικές, σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο (Υπουργείο Εξωτερικών, 2019).

Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη εξίσου σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση της πρόοδου σε επίπεδο χώρας αναφορικά με τους στόχους, κατέχει η συλλογή δεδομένων και τα σοβαρά κενά δεδομένων που υφίστανται σήμερα. Παρά την πρόοδο που έχει καταγραφεί τα τελευταία χρόνια στην αύξηση της διαθεσιμότητας διεθνώς συγκρίσιμων δεδομένων για την παρακολούθηση της πορείας των στόχων, τονίζεται η σημασία για έγκαιρα, ποιοτικά, ανοικτά και αναλυτικά δεδομένα και στατιστικά ειδικά κατά τη διάρκεια της κρίσης covid-19 (United Nations, 2020), όπως επίσης και η σημασία της επένδυσης σε αυτά ιδιαίτερα για την πλήρη εφαρμογή της Ατζέντα 2030, αφού είναι αποδεδειγμένο ότι πολλές χώρες δεν συλλέγουν τακτικά δεδομένα για περισσότερους από τους μισούς παγκόσμιους δείκτες αειφορίας (Rifai, 2020). Αναμφισβήτητα η πρόοδος στους Στόχους υπήρξε αργή ακόμη και πριν την εκδήλωση της πανδημίας ενώ πλέον είναι ακόμη πιο πιθανό πολλοί από τους 169 υπό στόχους να μην επιτευχθούν έως το 2030. Ειδικότερα υπάρχει πιθανό το σενάριο ορισμένοι να είναι αντιπαραγωγικοί, να μην είναι σε θέση να μετριάσουν τις επιπτώσεις της πανδημίας ή ακόμη και να ενισχύσουν τα προβλήματα της, με τα δύο τρίτα αυτών των στόχων να απειλούνται αποδεδειγμένα από την πανδημία (Naidoo & Fisher, 2020). Επιπλέον σύμφωνα με την έκθεση του ΟΗΕ για την πορεία των στόχων το 2020, εντοπίζεται ότι 9 στις 10 εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, που στηρίζουν ουσιαστικά την προσπάθεια συλλογής δεδομένων για τους στόχους, σε χώρες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα έχουν δει περικοπές χρηματοδότησης και αγωνίζονται να διατηρήσουν τις κανονικές λειτουργίες κατά τη διάρκεια της πανδημίας με αποτέλεσμα τη διαρκή επίδραση στην ικανότητα των χωρών να παράγουν έγκαιρα και αναλυτικά δεδομένα για μεγάλο αριθμό δεικτών ΣΒΑ. Με άλλα λόγια, η πανδημία covid-19 δεν δημιουργεί μόνο τεράστια αναστάτωση στην υλοποίηση της Ατζέντας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030, αλλά επιδεινώνει και τις παγκόσμιες ανισότητες δεδομένων. Αυτή η κατάσταση απαιτεί από την στατιστική κοινότητα και τους χορηγούς-δωρητές να πρέπει επειγόντως να παρέχουν τεχνική και οικονομική υποστήριξη στις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη (United Nations, 2020).

Με την τρέχουσα κρίση δημιουργούνται παράλληλες απειλές για την υγεία, τις οικονομικές και κοινωνικές κρίσεις και αφήνουν τις χώρες που αγωνίζονται να συγκρατήσουν την πανδημία, να παρέχουν άμεση οικονομική ανακούφιση στους πολλούς ανθρώπους που πλήττονται από τις σχετικές μακροοικονομικές μειώσεις, και απειλεί να αντιστρέψει χρόνια προόδου των στόχων στον τομέα της φτώχειας, της πείνας, της υγειονομικής περίθαλψης και της εκπαίδευσης με τους φτωχότερους και πιο ευάλωτους ανθρώπους του κόσμου να επηρεάζονται περισσότερο (Min & Perucci, 2020). Ωστόσο όμως οι *Ibn-Mohammed, et al.(2021)* επισημαίνουν ότι στην τρέχουσα πανδημία πολλές από τις χώρες που πλήττονται σκληρά δεν είναι αποκλειστικά οι συνήθεις χώρες χαμηλού εισοδήματος, αλλά εκείνες στην κορυφή της πυραμίδας της μεταποίησης και των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού. Κάποιοι στόχοι επηρεάζονται άμεσα και υπάρχει επιτακτική ανάγκη για επείγουσα δράση. Αυτό ισχύει για τους ΣΒΑ όπως 1 (Μηδενική φτώχεια), 2 (Μηδενική πείνα), 3 (Καλή υγεία και ευημερία), 4 (Ποιοτική εκπαίδευση), 5 (Ισότητα των φύλων), 8 (Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη), 10 (Μείωση των ανισοτήτων) και 16 (Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί) και υπάρχουν και άλλοι ΣΒΑ των οποίων η σχέση με την covid-19 δεν χαρακτηρίζονται τόσο πιεστική άλλα σε ένα βαθμό έμμεση, όπως το 7 (Ασφαλής και καθαρή ενέργεια), 9 (Βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή) 11(Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες), 12(Βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση), 13(Δράση για το κλίμα),14 (Ζωή κάτω από το νερό) ή 15 (Ζωή στην ξηρά) (Filho, et al., 2020).

Κεφάλαιο 2: Οικονομικές επιπτώσεις

Είναι αποδεκτό ότι οποιαδήποτε μορφή εστίας μεταδοτικής νόσου είναι ένας ισχυρός φορέας εντοπισμένων οικονομικών κινδύνων. Η ιστορία είναι γεμάτη με έναν κατάλογο τέτοιων εστιών με τη μορφή επιδημιών, πανούκλας και πανδημιών (ισπανική γρίπη, ιλαρά, HIV, κ.α.). Οι προβλεπόμενες επιπτώσεις είναι συνάρτηση της διάρκειας και του μεγέθους της πανδημίας αλλά και των μέτρων περιορισμού, της οικονομικής κατάστασης και του ρυθμού οικονομικής ανάκαμψης. Ο οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας θα γίνει αισθητός για πολλούς μήνες ακόμη, ενώ το κατά πόσο άσχημη και παρατεταμένη θα είναι η παγκόσμια ύφεση εξαρτάται από το πόσο καλά και γρήγορα μπορεί να γίνει αντιληπτό το βάθος των επιπτώσεων αυτών (Ibn-Mohammed, et al., 2021).

2.1 Μακροοικονομικές επιπτώσεις

Ο πρώτος στόχος που είναι βέβαιο ότι θα επηρεαστεί είναι αυτός που σχετίζεται με την αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη-ΣΒΑ 8. Αυτός ο στόχος είναι πολύ πιθανό να εκτραπεί της πορείας του αφού για τις δυο βασικές συνιστώσες η βελτίωση που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια έδειξε ότι η εξέλιξη της συμβαίνει με πολύ αργούς ρυθμούς. Μετά την παγκόσμια οικονομική ύφεση το 2009, ο κόσμος στο σύνολό του γνώρισε αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και βελτίωση των ποσοστών ανεργίας ακόμη και αν υπήρχαν μεγάλες διαφορές των ποσοστών αυτών ανά περιφέρεια. Δέκα χρόνια μετά, το 2019, η παγκόσμια οικονομία επιβραδύνθηκε και πάλι, με την οικονομική ανάπτυξη να σημειώνεται στα επίπεδα του 2008–2009 (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Αναφορικά με το σκέλος-οικονομία η επιστημονική κοινότητα υποστηρίζει ότι ο κόσμος αντιμετωπίζει τη χειρότερη οικονομική ύφεση με αναμενόμενη μείωση 4,2% του κατά κεφαλήν παγκόσμιου ΑΕΠ (Min & Perucci, 2020), που στις προηγμένες οικονομίες υπολογίζεται να μειωθεί έως και 6,1% για το 2020. Σύμφωνα με εκτιμήσεις από τη Γερμανία, το κλείδωμα ενός μηνός θα κοστίζει μεταξύ 4,3% και 7,5% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας (150-260 δισεκατομμύρια ευρώ) και ένα επιπλέον τρίμηνο κλεισίματος θα κοστίζει μεταξύ 10% και 20,6% του ΑΕΠ (Anderson, et al., 2020). Μελετώντας τα ποσοστά μειώσεων των τριών οικονομικών υπερδυνάμεων στη συνέχεια βλέπουμε ότι σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, το κατά

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ κεφαλήν ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί κατά 7,7%, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, η οικονομία των ΗΠΑ συρρικνώθηκε κατά 5,0% και η κινεζική οικονομία κατά 6,8% (Kardecki & Tomasz, 2020). Αυτές οι μειώσεις καταγράφηκαν πριν ολοκληρωθεί το 2020 γεγονός που μπορεί να αλλάξει τα δεδομένα του τοπίου του για την Κίνα η οποία έχει επανέλθει σε μεγάλο βαθμό στην κανονικότητα που είχε πριν από την πανδημία. Παρόλου που οι προβλέψεις για το 2021 αναφέρουν μια πλήρη ανάκαμψη του κατά κεφαλήν παγκόσμιου ΑΕΠ στο 3,1 %, τα ποσοστά μείωσης που υπάρχουν σήμερα πιθανόν να οδηγήσουν σε μια οπισθοδρόμηση του ΣΒΑ 8.1 διότι ο ρυθμός ανάπτυξης του 7% που απαιτεί ο στόχος είναι πιθανό να μην επιτευχθεί έως το 2030 αφού για να συμβεί αυτό πρέπει να αυξηθεί η παραγωγικότητα. Η αύξηση της παραγωγικότητας προϋποθέτει ότι η οικονομία και η παραγωγή λειτουργούν στα μέγιστα της δυναμικότητας τους, κάτι που το πιθανότερο είναι να μην συμβεί στο άμεσο μέλλον. Η πανδημία είχε βαθιά αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά σε παγκόσμιο επίπεδο με τρεις κρίσιμους τρόπους. Πρώτον, τα υψηλά επίπεδα διαφυγής κεφαλαίων από χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος έχουν εξασφαλίσει την ανάγκη για λήψη νέων δανείων για αυτές τις χώρες, ενώ ώθησε προς τα κάτω την αξία των τοπικών νομισμάτων, καθιστώντας εισαγωγές και επιστροφές χρέους σε δολάρια πολύ πιο δύσκολο να πραγματοποιηθούν (ΣΒΑ 8.10). Δεύτερον, με την έκταση που έχει πάρει η πανδημία, οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν αυξήσει δραματικά τις δαπάνες τους και υπάρχει μια συνεχή ανάγκη κοινωνικής προστασίας για όσους καθίστανται άνεργοι και άποροι, με πολλούς από αυτούς να εργάζονται ανεπίσημα και άρα να μην έχουν τέτοιου είδους οφέλη. Τρίτον, η πανδημία έχει δημιουργήσει σημαντική μείωση των δημοσίων εσόδων μέσω της φορολογίας, τα έσοδα που διατίθενται για την κοινωνική προστασία, τα συστήματα υγείας και την επισιτιστική ασφάλεια (Oldekop, et al., 2020).

2.2 Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Από την πανδημία covid-19, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις(ΣΒΑ 8.3) είναι πιο ευάλωτες σε σύγκριση με τις μεγαλύτερες. Επειδή αυτός ο τύπος επιχείρησης εξαρτάται πολύ από την ταχύτητα των χρημάτων και από τις πωλήσεις εμπορευμάτων, η μειωμένη ζήτηση διαταράσσει τις ταμειακές ροές των επιχειρήσεων, περιοχές έχουν αλλάξει τα πρότυπα αγορών τους και εκπληρώνουν τις βασικές τους ανάγκες στο διαδίκτυο. Ορισμένες μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανησυχούν για τους περιορισμούς των κυβερνήσεων να μένουν οι άνθρωποι στο σπίτι ή να εργάζονται από το σπίτι γιατί

μπορεί αυτή η κατάσταση να προκαλέσει μείωση της παραγωγικότητας (Winarsih, et al., 2020). Στην πραγματικότητα όμως το σύστημα της εργασίας από το σπίτι μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά σε ένα βαθμό. Η κρίση αυτή έχει γίνει η κατάλληλη στιγμή για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που θα επιβιώσουν από την τρέχουσα κατάσταση, να βελτιώσουν την ποιότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών τους και να αναπτύξουν διάφορες στρατηγικές για την προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών, να εντείνουν τις προσφορές μέσω διαδικτυακών εφαρμογών τόσο για πωλήσεις, όσο και να λύσουν προβλήματα στα κανάλια εφοδιασμού. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι αλλαγή σε όλες τις στρατηγικές γρήγορα επειδή οι απαιτήσεις πρέπει να αλλάξουν, οι λειτουργίες πρέπει να είναι ψηφιακές και οι διευρυμένες σχέσεις εφοδιαστικής αλυσίδας πρέπει να επεκταθούν. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν την ευκαιρία να προωθούν τις επωνυμίες τους πιο αποτελεσματικά μέσω ψηφιακών μέσων, έτσι ώστε να μπορούν να χτίζουν διαδικτυακές κοινότητες με νέους τρόπους προκειμένου να χτίσουν την αφοσίωση των πελατών, οι ιδιοκτήτες τους μπορούν να καταγράφουν και να αναλύουν τις καταστάσεις εσόδων και εξόδων προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία λήψης αποφάσεων για αντικείμενα που κοστίζουν πολύ και πρέπει να ελέγχονται για τα έξοδά τους (Winarsih, et al., 2020). Επίσης μπορούν να παρακολουθούν τις επιχειρηματικές συναλλαγές, να ενημερώνονται για τη διαθεσιμότητα του αποθέματος αγαθών, τα αποθέματα των πιο απαιτητικών προϊόντων, έτσι ώστε η διαθεσιμότητα των αγαθών να είναι εγγυημένη (Winarsih, et al., 2020).

2.3 Αξιοπρεπής εργασία

Όσον αφορά την Αξιοπρεπή Εργασία (ΣΒΑ 8) η πανδημία έχει και θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στις παγκόσμιες αγορές εργασίας, ιδίως στους εργαζόμενους σε άτυπη απασχόληση και στους εργαζόμενους σε τομείς με τον υψηλότερο κίνδυνο διαταραχής αφού η εργασία περιορίστηκε ξαφνικά σε πολλές περιφέρειες λόγω των μέτρων απομόνωσης και την απώλεια εργατικού δυναμικού είτε από ασθένεια είτε και από θάνατο εξαιτίας του covid-19 (United Nations, 2020). Εταιρείες σε όλο τον κόσμο αναγκάστηκαν να κλείσουν και να αναστείλουν τις δραστηριότητες τους. Παρόλο που παραδείγματα από χώρες που έχουν ήδη βιώσει τη χειρότερη φάση (όπως η Κίνα) δείχνουν ότι οι δραστηριότητες επιστρέφουν σταδιακά στην κανονικότητα, πολλές μικρές επιχειρήσεις μπορεί να μην επιβιώσουν από αυτή την δύσκολη περίοδο,

εργαζόμενοι μπορεί να απολυθούν (ενώ βρίσκονται προσωρινά σε αναστολή) όταν η οικονομία θα ανακάμψει, ή να καταστούν άνεργοι μετά το πέρας της πανδημίας (Filho, et al., 2020). Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ήδη εκτιμά ότι 5 έως 25 εκατομμύρια θέσεις εργασίας χάθηκαν παγκοσμίως, με 3,4 τρισεκατομμύρια αμερικάνικα δολάρια σε απώλειες εισοδήματος εργασίας (Berchin & Guerra, 2020). Στα τέλη Απριλίου, η ανεργία στις ΗΠΑ ήταν 14% και στην πραγματικότητα θα μπορούσε να είναι πολύ πιο ψηλά, τα ευρωπαϊκά δεδομένα δεν έδειξαν τόσο δραστική ερήμωση στις αγορές εργασίας όπου το ποσοστό είναι κοντά στο 10 %, με τις αυξήσεις των ποσοστών ανεργίας να είναι μεγαλύτερες σε μεμονωμένες χώρες όπως η Ισπανία που προσεγγίζει το 14%. Δεδομένου ότι οι μετρήσεις προέρχονται από τον Μάρτιο, όταν ήταν η εξάπλωση της νόσου, είναι πιθανό η πραγματική εικόνα να διαφέρει σημαντικά (Kardecki & Tomasz, 2020). Η ασφάλεια και η υγεία στην εργασία (ΣΒΑ 8.8) είναι πιο σημαντική από ποτέ αφού οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να αισθάνονται ασφαλείς στο χώρο εργασίας τους παρόλο που στις μέρες μας πολλοί από αυτούς εκτίθενται σε αδικαιολόγητους κινδύνους. Τα δεδομένα δείχνουν ότι οι μετανάστες εκτίθενται σε περισσότερους κινδύνους στην εργασία από τους μη μετανάστες εργαζόμενους. Η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων υγείας και ασφάλειας και η προώθηση υποστηρικτικών εργασιακών περιβαλλόντων είναι θεμελιώδους σημασίας για την προστασία της ασφάλειας των εργαζομένων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους εργαζομένους στον τομέα της υγείας και εκείνους που παρέχουν βασικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της πανδημίας (United Nations, 2020). Ο ΣΒΑ 8.5 σε έναν κόσμο μετά την πανδημία, θα πρέπει να επανεξεταστεί από τα έθνη για την επανεκπαίδευση του εργατικού δυναμικού τους η οποία πρέπει να είναι ευέλικτη και ανταγωνιστική σε ελαστικά περιβάλλοντα εργασίας. Η απομακρυσμένη εργασία σε μια κοινωνικά απομακρυσμένη κοινωνία είναι μια νέα κατασκευή στο χώρο εργασίας που δεν είχε μελετηθεί πριν και απαιτεί από τους ανθρώπους να είναι παραγωγικοί, να απολαμβάνουν και να ικανοποιούνται προσωπικά από τη δουλειά τους (Rifai, 2020). Αυτό το στοιχείο ασκεί πίεση στο εργατικό δυναμικό για να προσαρμοστεί στο νέο καθεστώς μιας παραγωγικής διαδικασίας και συμπληρώνεται και από πολυάριθμες αλλαγές, στη διαδικασία και τις μεθόδους παραγωγής και στις τυποποιημένες διαδικασίες για τη διατήρηση της κοινωνικής αποστασιοποίησης στο χώρο εργασίας. Όλα αυτά επηρεάζουν αρνητικά την επίτευξη των στόχων παραγωγικότητας των εργαζομένων, καθώς απαιτείται επιπλέον χρόνος για να ακολουθηθεί το νέο καθεστώς (Kumar, et al.,

2020). Ιδιαίτερα οι τομείς υπηρεσιών που απαιτούν φυσικές αλληλεπιδράσεις όπως το λιανικό εμπόριο, ο ελεύθερος χρόνος και η φιλοξενία είναι οι τομείς που πλήττονται περισσότερο και αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 25% όλων των θέσεων εργασίας (Gulseven, et al., 2020).

2.4 Εμπόριο, μεταφορές και τουρισμός

Ορισμένοι επιχειρήσεις της οικονομίας θα χρεοκοπήσουν άμεσα ή στο άμεσο μέλλον. Το ξέσπασμα της πανδημίας δίνει σημαντικό αντίκτυπο όχι μόνο στην υγεία και την οικονομία, όπως αναφέρθηκε μέχρι τώρα αλλά και στο εμπόριο, τις επενδύσεις (Winarsih, et al., 2020), τον ξενοδοχειακό τομέα, τις χερσαίες και αεροπορικές μεταφορές (Karecki & Tomasz, 2020), γενικότερα οι βιομηχανίες υπηρεσιών, όπως η εφοδιαστική, η φιλοξενία, τα εστιατόρια κτλ, παρατήρησαν αξιοσημείωτη μείωση στη ζήτηση (Kumar, et al., 2020). Όσον αφορά το εμπόριο οι προβλέψεις δείχνουν μείωση κατά 32% στο παγκοσμίως, ως αποτέλεσμα της τεράστιας ύφεσης που υπέστη λόγω της μείωσης των κινεζικών εισαγωγών και της επακόλουθης πτώσης των παγκόσμιων οικονομικών δραστηριοτήτων (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Ο τομέας των μεταφορών είναι ο τομέας που έχει πληγεί περισσότερο από την covid-19 λόγω των ισχυρών περιοριστικών μέτρων. Παράδειγμα αποτελεί ο κλάδος των αερομεταφορών όπου ο τζίρος των επιχειρήσεων εξαρτάται από τα επίπεδα κινητικότητας αφού ο συγκεκριμένος τομέας έχει υποστεί ακυρώσεις πτήσεων και απαγορεύσεις, με αποτέλεσμα λιγότερες πτήσεις και αντίστοιχα τεράστια απώλεια αεροναυτικών εσόδων. Αυτή η κατάσταση επιδεινώνεται ακόμη και από το γεγονός ότι, σε σύγκριση με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς της αεροπορικής βιομηχανίας, όταν η ζήτηση μειώνεται, οι αερολιμένες έχουν περιορισμένες δυνατότητες για τη μείωση του κόστους (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Όπως ήταν αναμενόμενο, ο αντίκτυπος της πανδημίας στον κλάδο των αερομεταφορών έχει οδηγήσει σε αντίκτυπο στην τουριστική βιομηχανία (ΣΒΑ 8.9), η οποία σήμερα εξαρτάται στο μεγαλύτερο βαθμό από τα αεροπορικά ταξίδια. Ο μικρός αριθμός αεροπορικών ταξιδιωτών ήταν ο λόγος που κατά τη διάρκεια προηγούμενων πανδημιών καθυστέρησε η παγκόσμια εξάπλωση, σε αντίθεση με τώρα όπου τα παγκόσμια ταξίδια έχουν αυξηθεί σημαντικά όπως και η σύνδεση μεταξύ των ανθρώπων (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Οι προβλέψεις δείχνουν ότι ο αριθμός των διεθνών τουριστών θα μειωθεί κατά 60% για το 2020 (Naidoo & Fisher, 2020) μειώνοντας τη συμβολή του τουρισμού στο παγκόσμιο ΑΕΠ και

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ επηρεάζοντας τις χώρες στις οποίες αποτελεί σημαντικό μέρος της εθνικής τους οικονομίας (Naidoo & Fisher, 2020), πιο συγκεκριμένα η ξαφνική πτώση των αφίξεων των τουριστών έχει επηρεάσει σημαντικά προορισμούς, που όχι μόνο βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στον τουρισμό ως πηγή εισοδήματος, αλλά όπου οι εναλλακτικοί πόροι διαβίωσης για τους κατοίκους μπορεί να είναι σπάνιοι. Παραδείγματα τέτοιων περιοχών είναι η Νοτιοανατολική Ασία-Ειρηνικού όπου ο τουρισμός διαδραματίζει σημαντικό οικονομικό ρόλο και έχει τη δυνατότητα να συνεισφέρει σημαντικά στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης (Trupp & Dolezal, 2020). Επίσης πολλά μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη αντιμετωπίζουν νέες και σκληρές οικονομικές πραγματικότητες εξ' αιτίας της μείωσης του τουρισμού (United Nations, 2020). Ταυτόχρονα ο τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί ως ένα δίκοπο μαχαίρι, ως μια βιομηχανία που εκτός από τα πιο προφανή οφέλη της, δημιουργεί συχνά μια σειρά προβλημάτων, ιδιαίτερα περιβαλλοντικού, κοινωνικού και πολιτισμικού χαρακτήρα. Αναλυτικότερα οι επιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων ως αποτέλεσμα του υπερβολικού τουρισμού, την εξάρτηση από τον τουρισμό ως τη μοναδική πηγή εισοδήματος, την τουριστικοποίηση του υλικού πολιτισμού και την περιθωριοποίηση αυτόχθονων κοινοτήτων και ομάδων. Ο τουρισμός έχει μετατραπεί σε αδρανή βιομηχανία, ιδιαίτερα σε διεθνή ταξίδια, στην οποία βασίζεται η πρόοδος των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης (Trupp & Dolezal, 2020), αυτό σημαίνει ότι μέχρι να επανέλθει η κανονικότητα στις ταξιδιωτικές μεταφορές ο υποστόχος του βιώσιμου τουρισμού είναι το πιθανότερο να μην καλύψει τα επίπεδα που απαιτούνται και να κινδυνεύει να μην επιτευχθεί. Η κανονικότητα στον τουρισμό εξαρτάται από τις πολιτικές και τους νόμους που θα ακολουθήσει το κάθε κράτος υποδοχής τουριστών, σε επίπεδο εμβολιασμού των τουριστών που υποδέχονται και κατά πόσο ο εμβολιασμός κατά της covid-19 θα θεωρείται προ απαιτούμενο για την είσοδο διεθνών τουριστών σε μια χώρα.

2.5 Φτώχεια

Οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας δεν θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστους στόχους της Ατζέντα 2030 που συνδέονται με αμιγώς κοινωνικά ζητήματα αλλά εξαρτώνται και από οικονομικούς παράγοντες. Ειδικότερα, η μείωση των εισοδημάτων θα οδηγήσει σε προβλήματα για τον ΣΒΑ 1 (Μηδενική Φτώχεια), στόχος που η πορεία του είχε επιβραδυνθεί ακόμη και πριν την εμφάνιση της

πανδημίας (Min & Perucci, 2020). Οι άνθρωποι που ζουν σε ακραίες συνθήκες φτώχειας (λιγότερο από 1,9 USD/ημέρα) μειώθηκαν από 1.9 δισεκατομμύρια σε 689 εκατομμύρια το διάστημα 1993-2017, χάρη στην μείωση της φτώχειας κυρίως στην Κίνα και την Ινδία και όχι τόσο στον υπόλοιπο κόσμο (F.Pirlea, et al., 2020). Σήμερα η μείωση των εισοδημάτων προβλέπεται να αυξήσει το ποσοστό φτώχειας ωθώντας το να φτάσει το 8,8% για το 2020 (United Nations, 2020) και να παρασύρει μαζί του 420-580 εκατομμύρια ανθρώπους, προσεγγίζοντας τα ποσοστά παγκόσμιας φτώχειας του 1990, γεγονός που αποδεικνύει ότι πολλά αναπτυσσόμενα έθνη θα γίνουν φτωχότερα (Filho, et al., 2020) και τα ποσοστά της ακραίας φτώχειας θα φτάσουν το 9,1% (F.Pirlea, et al., 2020). Παραδείγματα τέτοιων χωρών αποτελούν η Νότια Ασία και οι χώρες της υποσαχάριας Αφρικής (Μαδαγασκάρη, Αγκόλα και Λιβερία) που αναμένεται να σημειώσουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις (United Nations, 2020). Βέβαια για τις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής όπου η φτώχεια προβλέπεται να μειωθεί με την αναμενόμενη οικονομική ανάκαμψη του 2022, το μέσο έτος κατά το οποίο μπορεί να εξαλειφθεί η ακραία φτώχεια είναι το 2040 — πολύ πέρα από τον ορίζοντα των ΣΒΑ (F.Pirlea, et al., 2020). Η έκθεση των Ηνωμένων Εθνών το 2020 για την πορεία των στόχων της Ατζέντα 2030 αναφέρει ότι η εργασιακή φτώχεια αναμένεται να αυξηθεί απότομα λόγω της πανδημίας αν και το μερίδιο των παγκόσμιων εργαζομένων που ζουν σε ακραία φτώχεια μειώθηκε κατά το ήμισυ την τελευταία δεκαετία και πιο συγκεκριμένα από 14,3% το 2010 σε 7,1% το 2019, ο ρυθμός της προόδου έχει επιβραδυνθεί από το 2013, απαιτώντας νέες προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου το 2030. Επίσης στην ίδια έκθεση ο ΟΗΕ αναφέρει ότι από τον Απρίλιο του 2020, τα κλεισίματα στο χώρο εργασίας σε όλο τον κόσμο επηρέασαν το 81% των εργοδοτών και το 66% των εργαζομένων, περιορίζοντας σοβαρά τις θέσεις εργασίας και τα εισοδήματα οδηγώντας σε απότομη αύξηση της ανεργίας και της υποαπασχόλησης, μείωση του εισοδήματος εργασίας και προκλήσεις για την ποιότητα της εργασίας, ενώ τονίζει και τη σημασία που έχουν τα ισχυρά συστήματα κοινωνικής προστασίας για τον μετριασμό των επιπτώσεων και την αποτροπή πολλών ανθρώπων από τη φτώχεια αφού καταγράφονται αυξανόμενα αιτήματα για επιδόματα ανεργίας που καταδεικνύουν και τις ανθρώπινες ανάγκες (United Nations, 2020). Η εξάπλωση και ο αντίκτυπος της πανδημίας έχουν οδηγήσει εκατομμύρια ανθρώπους εκτός αγοράς εργασίας και καμία χώρα δεν έχει μείνει ανεπηρέαστη, με αυτούς που εργάζονται στον μη οργανωμένο τομέα να είναι πιο επηρεασμένοι μιας που τα καθημερινά κέρδη τους παρέχουν

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
κάλυψη των βασικών αναγκών (ψωμί, ένδυση και καταφύγιο), το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται κάθε μέρα, οι φωνές των ανθρώπων γίνονται όλο και πιο δυνατές για την αντιμετώπιση του ιού και κυρίως την επαναφορά των οικονομικών δραστηριοτήτων στα κανονικά (Gulseven, et al., 2020).

2.6 Πείνα και επισιτιστική ασφάλεια

Η αβεβαιότητα και η αστάθεια που επικρατεί στην οικονομική ζωή εξαιτίας της πανδημίας θα δημιουργήσει αρνητικές επιπτώσεις στην επισιτιστική ανασφάλεια και πείνα αφού οι άνθρωποι θα αδυνατούν να καλύψουν επαρκώς τις ανάγκες τους αυτές. Αυτά τα προβλήματα προσπαθούν να αντιμετωπιστούν με τον ΣΒΑ 2(Μηδενική Πείνα). Αναλυτικότερα από το 2014, τα παγκόσμια ποσοστά του υποσιτισμού (χρόνια επισιτιστική ανασφάλεια) παρέμειναν ουσιαστικά αμετάβλητα στο ελαφρώς κάτω του 9% (United Nations, 2020). Ο παγκόσμιος στόχος του μηδενισμού της πείνας είναι αποθαρρυντικός, δεδομένου ότι, ακόμη και πριν από την πανδημία, περίπου 820 εκατομμύρια άνθρωποι είχαν μια ανεπαρκή θερμιδική πρόσληψη ανίκανη να ανταποκριθεί στις ελάχιστες ενεργειακές απαιτήσεις ωθώντας περίπου 1,9 δισεκατομμύρια άνθρωποι να παλεύουν ή να ανησυχούν για την δυνατότητα μιας υγιεινής διατροφής (Fleetwood, 2020). Η Παγκόσμια Τράπεζα προβλέπει ότι η πανδημία covid-19 θα μπορούσε να ακολουθήσει γρήγορα μια πανδημία πείνας, διπλασιάζοντας την οξεία επισιτιστική ανασφάλεια μέχρι το τέλος του 2020 . Επίσης, συνδυαστικά με τις παγκόσμιες συγκρούσεις, τα κλιματικά σοκ, τις ήδη υπάρχουσες ασθένειες κ.α., δημιουργείται επιπλέον απειλή για τα συστήματα τροφίμων, κυρίως στην εποχή μετά την πανδημία (United Nations, 2020). Στη Νιγηρία, περίπου 2.000 νοικοκυριά ερωτήθηκαν μέσω τηλεφώνου σχετικά με την εμπειρία τους με την επισιτιστική ανασφάλεια (τα νοικοκυριά αντλήθηκαν από δείγμα νοικοκυριών που ρωτήθηκαν σε προηγούμενη έρευνα το 2018/2019), το μερίδιο των νοικοκυριών της Νιγηρίας που βιώνουν τις πιο σοβαρές μορφές επισιτιστικής ανασφάλειας αυξήθηκε απότομα αφού τον Ιούλιο - Σεπτέμβριο 2018, περίπου το 14% των νοικοκυριών ανέφεραν ότι πέρασαν μια ολόκληρη μέρα χωρίς φαγητό, ενώ τον Ιούνιο του 2020, το ποσοστό αυτό έφτασε 35% (F.Pirlea, et al., 2020). Άμεση ανησυχία ως προς την επισιτιστική ασφάλεια προκαλεί η διαταραχή των συστημάτων τροφίμων αφού οι διάλογοι διανομής τροφίμων σχεδόν όλων των χωρών σε όλες τις κλίμακες εισοδημάτων έχουν διαταραχθεί σε μεγάλο βαθμό, με ισχυρές αρνητικές συνέπειες ειδικότερα για

τους πιο ευάλωτους. Ο γεωργικός τομέας διέρχεται αυτήν την περίοδο έντονη κρίση λόγω των περιοριστικών μέτρων, με αποτέλεσμα η μεταφορά γεωργικών προϊόντων να έχει μειωθεί δραστικά, λόγω έλλειψης ή ανεπαρκούς απομάκρυνσης της συγκομιδής, τα προϊόντα σαπίζουν στις φάρμες, προκαλώντας τεράστια απώλεια εισοδήματος στους αγρότες. Αυτό οδηγεί σε οικονομικό και διανοητικό άγχος για τους επαγγελματίες του αγροτικού τομέα. Ακόμα κι αν υπάρχει έναρξη γεωργικών δραστηριοτήτων, η εργασία που χρειάζεται μπορεί να είναι άλλο ένα ζήτημα για τον γεωργικό τομέα αφού οι εργαζόμενοι ενδέχεται να διστάζουν να επιστρέψουν στον τόπο εργασίας τους (Gulseven, et al., 2020). Οι μικροί παραγωγοί τροφίμων μειώνοντας έμμεσα την αγοραστική δύναμη και την ικανότητα παραγωγής και διανομής τροφίμων, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην παραγωγή τροφίμων παγκοσμίως, αντιμετωπίζουν συνήθως δυσκολίες πρόσβασης στη γη και σε άλλους παραγωγικούς πόρους, όπως πληροφορίες, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, αγορές και ευκαιρίες, ως αποτέλεσμα αυτών επηρεάζονται οι πιο ευάλωτοι πληθυσμοί που για το 2020 οι προβλέψεις δίνουν ότι έως 132 εκατομμύρια περισσότεροι άνθρωποι ενδέχεται να υποφέρουν από υποσιτισμό λόγω της covid-19, ενώ μια αύξηση της ζήτησης τροφίμων και οι διαταραχές στις αλυσίδες εφοδιασμού που προκλήθηκαν στήριξαν τις αυξήσεις των τιμών των τροφίμων σε αρκετές χώρες το Μάρτιο-Απρίλιο 2020 (United Nations, 2020). Επιπλέον υπάρχει αντίκτυπο της πανδημίας στις διεθνείς σχέσεις πολύ πέρα από το εργατικό δυναμικό του αγροδιατροφικού τομέα με ανακοινώσεις για εξαγωγικούς περιορισμούς σε αρκετές χώρες που περιορίζουν το παγκόσμιο εμπόριο γεωργικών προϊόντων διατροφής και την πρόσβαση στις αγορές. Για να αντιστραφεί αυτή η τάση, οι κυβερνήσεις των χωρών πρέπει να διασφαλίσουν τη συνέχεια και κυρίως την ενίσχυση των βασικών υπηρεσιών και να παρέχουν κοινωνική υποστήριξη στους πολίτες, στοχεύοντας σε φτωχότερα και ευάλωτα νοικοκυριά (F.Pirlea, et al., 2020).

2.7 Βιομηχανίες

Η προώθηση βιομηχανιών χωρίς αποκλεισμούς και η συνεχής επένδυση σε φυσικές υποδομές, καινοτομία και έρευνα (ΣΒΑ 9) είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη. Η πανδημία έχει πλήξει σοβαρά τις βιομηχανίες μεταποίησης και μεταφορών, προκαλώντας διαταραχές στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και την προμήθεια προϊόντων, καθώς και απώλειες και μείωση ωρών και θέσεων εργασίας σε αυτούς τους τομείς (United Nations, 2020). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι

η βιομηχανία, η καινοτομία και οι υποδομές βασίζονται στο ανθρώπινο κεφάλαιο το οποίο τον τελευταίο χρόνο υφίσταται τεράστιες αναταραχές (Gulseven, et al., 2020). Είναι σημαντικό ότι οι χώρες που αντιπροσωπεύουν το 65% της μεταποίησης και των εξαγωγών (π.χ. Κίνα, ΗΠΑ, Κορέα, Ιαπωνία, Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο) υπήρξαν μερικές από τις πιο σημαντικά πληγείσες από την covid-19 (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Από την άλλη πλευρά, στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι μεταποιητικές θέσεις εργασίας αποτελούν βασική πηγή εισοδήματος και κατέχουν σημαντικό ρόλο στη μείωση της φτώχειας. Ήδη η αργή ανάπτυξη του μεταποιητικού κλάδου κατέρρευσε ως αποτέλεσμα της πανδημίας. Η παγκόσμια αύξηση της μεταποίησης επιβραδύνθηκε το 2018 και συνέχισε να μειώνεται το 2019 λόγω των δασμών και των εμπορικών εντάσεων μεταξύ των κυρίαρχων οικονομιών του κόσμου. Ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν πολύ αργός για να επιτευχθεί ο στόχος του διπλασιασμού του μεριδίου της βιομηχανίας στο ΑΕΠ έως το 2030 (United Nations, 2020). Η παγκόσμια παραγωγή σημείωσε απότομη πτώση 6,0% το πρώτο τρίμηνο του 2020 λόγω των μέτρων οικονομικού αποκλεισμού. Η Κίνα, ο μεγαλύτερος κατασκευαστής στον κόσμο, επηρεάστηκε από την covid-19 το πρώτο τρίμηνο του έτους, σημειώνοντας μια σημαντική πτώση της τάξεως του 14,1% στην παραγωγή. Δεδομένου ότι η μεταποίηση θεωρείται κινητήρια δύναμη συνολικής οικονομικής ανάπτυξης, η παγκόσμια πτώση της μεταποιητικής παραγωγής είχε σοβαρές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία. Οι μικρές βιομηχανικές επιχειρήσεις αποτελούν σημαντικές πηγές απασχόλησης στις αναπτυσσόμενες και τις αναδυόμενες οικονομίες αφού αποτελούν κεντρικό ρόλο στη δημιουργία εισοδήματος και στην ανακούφιση της φτώχειας και θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας στην εποχή μετά την πανδημία. Δεν παύουν όμως να είναι ευάλωτες λόγω του μικρού μεγέθους και των περιορισμένων πόρων τους και άρα να μην έχουν την ικανότητα να αντιμετωπίσουν απρόσμενα σοκ, όπως η τρέχουσα κρίση, χωρίς βοήθεια από τις κυβερνήσεις. Η πρόσβαση στην πίστωση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις επιχειρήσεις μικρής κλίμακας για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους και τη δυνατότητα να ενσωματωθούν στις τοπικές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας (United Nations, 2020). Η covid-19 είχε επίσης δραματική επίδραση στη διεθνή ναυτιλία. Ενώ το βραχυπρόθεσμο συνολικό ποσό φορτίων μειώθηκε ελαφρώς, περίπου 5% ετησίως για το Μάρτιο του 2020, και τα λιμάνια παρέμειναν λειτουργικά, η πρόβλεψη μείωσης 10% στο συνολικό εμπόριο κοντέινερς για το 2020, είναι η μεγαλύτερη που έχει καταγραφεί ποτέ. Πολλά πλοία το πρώτο

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
εξάμηνο της πανδημίας επιλέγονταν για υπεράκτια αποθήκευση πλεονάζουσας
προμήθειας πετρελαίου καθώς η ζήτηση είχε μειωθεί σημαντικά (Hudson, 2020).

2.8 Έρευνα και Ανάπτυξη

Αυτή η πανδημία θα επηρεάσει επίσης την Έρευνα και Ανάπτυξη (ΣΒΑ 9.5) στο μέλλον, δεδομένης της μεγάλης πιθανότητας η ύφεση να αναγκάσει τις εταιρείες να επενδύσουν σε βραχυπρόθεσμη Έρευνα και Ανάπτυξη, εις βάρος των μακροπρόθεσμων επενδύσεων. Η στήριξη υπέρ των βραχυπρόθεσμων προϊόντων οφείλεται στις άμεσες ταμειακές ροές/κέρδη, όπως συνέβη σε τομείς της αυτοκινητοβιομηχανίας και της αεροδιαστημικής σε υφέσεις του παρελθόντος (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Η σημασία της αύξησης των επενδύσεων στην Έρευνα και Ανάπτυξη τονίστηκε ιδιαίτερα με το ερχομό της covid-19 αφού εντοπίστηκε η ανάγκη για περισσότερες επενδύσεις στη φαρμακευτική βιομηχανία και σε αναδυόμενες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη, οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν πραγματικά στην ανάπτυξη φαρμάκων και εμβολίων και στη διαχείριση συναφών υπηρεσιών και πόρων (United Nations, 2020). Οι επενδύσεις σε ιατρικές υποδομές και υποδομές δημόσιας υγείας αναμένεται να μεταμορφωθούν προς μια πιο θετική πορεία, όπως αποδεικνύεται από την τρέχουσα παγκόσμια αντίδραση στην πανδημία που υπογραμμίζει την ανάγκη για καλύτερη ευθυγράμμιση των χωρών και των συστημάτων υγείας τους με άλλα έθνη για να μπορούν να ανταποκρίνονται συλλογικά με συγχρονισμένο τρόπο σε προκλήσεις όπως είναι η σημερινή κρίση (Rifai, 2020).

2.9 Υποδομές

Η δημιουργία και η επένδυση σε βιώσιμες και ανθεκτικές υποδομές (ΣΒΑ 9.4) όπως δρόμους, μεγάλα τεχνικά έργα και κτήρια δημοσίας ωφέλειας που δεν σχετίζονται με την υγεία, είναι έργα που θυσιάζονται λόγω της προσοχής που στρέφεται σε άλλους τομείς της οικονομικής κρίσης και της υγείας (Gulseven, et al., 2020). Είναι αλήθεια ότι οι υποδομές, η κατασκευή και η τεχνολογία είναι κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη κατά συνέπεια, επενδύσεις σε αυτούς του τομείς, είτε πρόκειται για ενέργεια, τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, άρδευση, μεταφορές είναι απαραίτητες για την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης αφού εάν οποιαδήποτε χώρα επιθυμεί να αυξήσει την παραγωγικότητα και να εργαστεί προς την ευημερία της κοινωνίας, πρέπει να διαθέτει αξιόπιστες υποδομές (Gulseven, et al., 2020). Η πανδημία ενδέχεται τα

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
επόμενα χρόνια να επηρεάσει την κοινωνική και τεχνολογική καινοτομία στον τομέα της
κινητικότητας (Kandaa & Kivimaa, 2020).

2.10 Ενέργεια

Οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας δεν θα μπορούσαν να αφήσουν τον τομέα της ενέργειας ανεπηρέαστο, κατά συνέπεια και τον στόχο που σχετίζεται με αυτόν (ΣΒΑ 7-Φθηνή και καθαρή ενέργεια). Η πανδημία έχει δείξει ότι τα μεγάλα οικονομικά σοκ έχουν κρίσιμες επιπτώσεις στη μετάβαση στον κόσμο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ότι η θέσπιση πολιτικών προσαρμοσμένων στα σοκ, μέσω του σχεδιασμού των μηχανισμών που μετριάζουν τους επενδυτικούς κινδύνους, θα μπορούσε να είναι χρήσιμη. Είναι πολύ νωρίς για να κρίνουμε πόσο βαθιά αρνητικές θα είναι οι επιπτώσεις της πανδημίας στις παγκόσμιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ωστόσο, μια σημαντική βραχυπρόθεσμη συστολή στην ανάπτυξη της αειφόρου ενέργειας είναι αναπόφευκτη και ήδη παρατηρείται (Hosseini, 2020). Ακόμη και οι καθιερωμένες πολιτικές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι υπό αμφισβήτηση. Αναπόφευκτα θα μειωθούν οι προϋπολογισμοί πολλών χωρών και τα αναπτυξιακά έργα των κατασκευαστών που κατασκευάζουν-εγκαθιστούν εξοπλισμό για τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα αναβληθούν εν μέσω της έγκρισης μέτρων λιτότητας (Hosseini, 2020), ιδιαίτερα με τη μείωση των ταμειακών ροών των εταιρειών κοινής ωφελείας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (Kandaa & Kivimaa, 2020). Ο ΟΗΕ(2020) αναφέρει ότι από μια γενικότερη εικόνα, ο κόσμος συνεχίζει να προχωρά προς βιώσιμους ενεργειακούς στόχους, αν και οι προσπάθειες δεν είναι της κλίμακας που απαιτείται για την επίτευξη του ΣΒΑ 7 έως το 2030, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και στην επέκταση της πρόσβασης στην ηλεκτρική ενέργεια (United Nations, 2020). Το μερίδιο της χρήσης ενέργειας που εκτέθηκε στα μέτρα περιορισμού έφτασε το 50%, αφού η covid-19 δεν επηρέασε μόνο τα ταξίδια και την ενέργεια που απαιτείται για την πραγματοποίηση τους αλλά και τις παγκόσμιες αλυσίδες ενεργειακού εφοδιασμού και τη βιωσιμότητα των ενεργειακών επιχειρήσεων (Sonacool, et al., 2020). Η μείωση στη ζήτηση για ενέργεια οδήγησε σε μια μείωση των τιμών πετρελαίου, φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας (Kandaa & Kivimaa, 2020). Τα ποσοστά μείωσης της χρήσης πρωτογενούς ενέργειας μείωσαν την παγκόσμια ζήτηση ενέργειας το πρώτο τρίμηνο του 2020 κατά 3,8% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019 (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Μια ακόμη βασική σκέψη σχετικά με

τον ΣΒΑ 7 σχετίζεται με αυτό που αναφέρθηκε ήδη και αφορά τις επενδύσεις σε έργα ανανεώσιμης ενέργειας. Αυτές οι διαδικασίες είναι λογικό να αντιμετωπίζουν καθυστερήσεις και να χάσουν όντως την ανταγωνιστικότητά τους (Yoshino, et al., 2021), καθώς πολλές εταιρείες δεν μπορούν να τηρήσουν τις προθεσμίες και τα οικονομικά ανακατευθύνονται προς «βασικές» επενδύσεις. Εταιρείες που συμμετείχαν στην παραγωγή πράσινων προϊόντων έχουν σταματήσει τα αναπτυξιακά τους σχέδια και έχουν υιοθετήσει μέτρα μείωσης του κόστους με τον τερματισμό της παραγωγής προϊόντων και ανταλλακτικών καθαρής ενέργειας. Αυτό είναι ένα ακόμη γεγονός που διαταράσσει τις αλυσίδες εφοδιασμού. Για παράδειγμα η ανεπαρκής παραγωγή ηλιακών συλλεκτών και υλικών έχει ήδη προκαλέσει καθυστέρηση στην υλοποίηση έργων στην Ινδία και την Αυστραλία (Gulseven, et al., 2020), η παράδοση εξοπλισμού σε σταθμούς παραγωγής ενέργειας σε ολόκληρο τον κόσμο έχει επηρεαστεί από τον αντίκτυπο της covid-19 στην Κίνα, έναν παγκόσμιο παραγωγό πολλών τεχνολογιών καθαρής ενέργειας όπως ηλιακοί συλλέκτες, ανεμογεννήτριες και μπαταρίες (Kandaa & Kivimaa, 2020). Επιπλέον, η εγκατάσταση ηλιακών φωτοβολταϊκών συστημάτων υπολογίζεται ότι επηρεάστηκε σκληρά στην Ευρώπη, που τον Φεβρουάριο του 2020 η αλυσίδα εφοδιασμού της βιομηχανίας αιολικής ενέργειας διακόπηκε λόγω της μη εισαγωγής των εξαρτημάτων και των υλικών πάλι από τον βασικό προμηθευτή τους την Κίνα. Παρόλου που είναι λογικό δεδομένων των περιορισμών να μην προοδεύει η κατασκευή νέων εγκαταστάσεων για την παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι σημαντικό το στοιχείο ότι στην Ευρώπη η βιομηχανία αιολικής ενέργειας, στην πλειοψηφία των εγκαταστάσεων αιολικής παραγωγής, παραμένει ανοιχτή με μόνο λίγα εργοστάσια να είναι κλειστά τα οποία βρίσκονται κυρίως στην Ισπανία και την Ιταλία, τις δύο ευρωπαϊκές χώρες που έχουν υποστεί ιδιαίτερα σοβαρές επιπτώσεις εξαιτίας της πανδημίας (Hosseini, 2020). Τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι το 72% της επέκτασης της ηλεκτρικής ενέργειας το 2019 οφείλεται στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εκ των οποίων η αιολική και ηλιακή ενέργεια αυξήθηκαν 60 GW και 90 GW αντίστοιχα και μαζί ήταν υπεύθυνες για το 90% των ανανεώσιμων προσθηκών και με βάση την έκθεση του Παγκόσμιου Συμβουλίου Αιολικής Ενέργειας, το 70% της νέας χωρητικότητας αιολικής ενέργειας το 2019 εγκαταστάθηκε στην Κίνα, τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ινδία και την Ισπανία, χώρες που υποφέραν-και κάποιες ακόμη υποφέρουν-από συνεχιζόμενη πανδημία. Επιπλέον, οι προβλέψεις για εγκατάσταση ηλιακών σταθμών για το 2020, που ήταν

129,5 GW, μειώθηκαν σε 106,4 GW, υποδηλώνοντας μείωση 18% σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν την COVID-19 (Hosseini, 2020). Υποστηρίζεται ότι εάν συνεχιστούν τα μέτρα περιορισμού με τη μορφή περιορισμένης μετακίνησης και οι οικονομικές ανακτήσεις είναι αργές σε διάφορα μέρη του πλανήτη, η ετήσια ζήτηση ενέργειας θα μειωθεί έως και 6% (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Μια θετική πτυχή της ανανεώσιμης ενέργειας εντοπίστηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως αποτέλεσμα της ζήτησης ενέργειας που προκαλείται από την covid-19, αυτή ήταν η αύξηση του μεριδίου παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές κατά 8% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2019. Εφόσον η συνολική ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας μειώνεται, το μερίδιο παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές μπορεί να αυξηθεί λόγω πιθανής μείωσης της ανάγκης χρήσης συμβατικών πηγών ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών ενέργειας (Kandaa & Kivimaa, 2020). Οι κυβερνήσεις από την πλευρά τους βρίσκονται επίσης σε μοναδική θέση καθώς οι καθιερωμένοι προμηθευτές ενέργειας, συχνά με βάση τα ορυκτά καύσιμα, ζητούν οικονομική βοήθεια σε δύσκολες οικονομικές συνθήκες. Αυτή η κατάσταση δίνει στις κυβερνήσεις μια σπάνια ευκαιρία να επιστραφεί οικονομική βοήθεια σε κανονισμούς και απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης. Αυτή η ευκαιρία, σε συνδυασμό με εναλλακτικές λύσεις χαμηλού κόστους, χαμηλού άνθρακα, μπορεί να οδηγήσει σε αναδιάρθρωση του ενεργειακού συστήματος προς όφελος του ΣΒΑ 7 (Charman & Tsuji, 2020). Βασική προϋπόθεση για αυτή την θετική πτυχή όμως αποτελεί η κρατική θέληση, αυτή είναι δυνατόν να συμβάλλει στην ενεργειακή μετάβαση. Ως εκ τούτου, στην εποχή μετά την πανδημία οι κυβερνήσεις πρέπει να υποστηρίξουν έργα πράσινης και ανανεώσιμης ενέργειας για να διατηρήσουν το ρυθμό των επενδύσεων για την επίτευξη των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (Yoshino, et al., 2021). Αυτή η κατάσταση θα μπορούσε να περιπλέξει τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για την πραγματοποίηση μιας δίκαιης μετάβασης, ειδικά δεδομένου ότι η πανδημία έχει οδηγήσει στην απώλεια περισσότερων από 500.000 θέσεις εργασίας καθαρής ενέργειας και σταμάτησε την ορμή για προώθηση στην ηλιακή και την αιολική ενέργεια. Απορρέει το συμπέρασμα ότι η πανδημία αντιπροσωπεύει "μια μοναδική ευκαιρία να υιοθετήσουν τις αρχές της Δίκαιης Μετάβασης στις προσπάθειες της κοινότητας και της οικονομικής ανάκαμψης (Sovacool, et al., 2020).

2.11 Εφοδιαστική αλυσίδα

Η αποδυνάμωση της ζήτησης για διάφορους τύπους προϊόντων (π.χ. αυτοκίνητα, δημόσιες συγκοινωνίες και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα) έχει υποδεχτεί την εκτίναξη της ζήτησης για επιλεγμένες εταιρείες και τα προϊόντα τους (θερμικοί σαρωτές, ανεμιστήρες, μάσκες προσωπικής προστασίας, απολυμαντικά και βασικά είδη διατροφής). Δημιουργήθηκαν αστοχίες, στις προμήθειες γενικότερα, και αβεβαιότητα στην προμήθεια πρώτων υλών επηρεάζοντας την ικανότητα αποστολής και παραλαβής προϊόντων εγκαίρως λόγω σημείων συμφόρησης της εφοδιαστικής (Kumar, et al., 2020). Οι ελλείψεις εφοδιασμού πολλών ενδιάμεσων και τελικών προϊόντων που κατασκευάζονται σε μεγάλο βαθμό στην Κίνα, ιδίως εκείνων που χρειάζονται άμεσα για την καταπολέμηση του covid-19, όπως τα ιατρικά προϊόντα, τα φαρμακευτικά προϊόντα και ο εξοπλισμός ατομικής προστασίας, έχουν αποτελέσει αντικείμενο σημαντικών διαφωνιών μετά τις απαγορεύσεις εξαγωγών σε αρκετές χώρες (Oldekop, et al., 2020). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η πανδημία να επηρεάζει τα παγκόσμια και εθνικά συστήματα παραγωγής και το εμπόριο σε μεγαλύτερη κλίμακα (ΣΒΑ 12). Η διαθεσιμότητα και η παραγωγή πολλών βασικών ειδών, όπως τα τρόφιμα, τα είδη παντοπωλείου και τα φαρμακευτικά προϊόντα, μειώνονται δραστικά, και παρατηρείται μια τεράστια κακή αντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης (Kumar, et al., 2020). Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο παραγωγός αφήνεται με τα αγαθά του σε αποθήκες για μεγάλα χρονικά διαστήματα εξαιτίας και της έλλειψης μεταφοράς (Gulseven, et al., 2020). Η κατανάλωση και η ζήτηση έχουν μειωθεί για μη βασικά είδη. Η παραγωγή βρίσκεται σε ακινησία και οι κατασκευαστές ελπίζουν για τουλάχιστον ένα μερικό άνοιγμα των προμηθειών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι παραγωγοί δεν έχουν πόρους ακόμη και για να ξεκινήσουν την παραγωγή, ακόμη και αν η πανδημία τελειώσει (Gulseven, et al., 2020). Οι διαταραχές αυτές θα επηρεάσουν τόσο τις χώρες εξαγωγής (δηλαδή την έλλειψη παραγωγής για τις τοπικές επιχειρήσεις τους) όσο και τις χώρες εισαγωγής (δηλαδή τη μη διαθεσιμότητα πρώτων υλών). Κατά συνέπεια, αυτό θα οδηγήσει στη δημιουργία στιγμιαίων "μεταποιητικών ερήμων" στις οποίες η παραγωγή μιας χώρας, περιοχής ή πόλης μειώνεται σημαντικά, μετατρέποντας σε απαγορευμένη ζώνη για την πηγή οτιδήποτε άλλο εκτός από είδη πρώτης ανάγκης, όπως είδη διατροφής και φάρμακα (Ibn-Mohammed, et al., 2021).

Κεφάλαιο 3: Κοινωνικές επιπτώσεις

Η κρίση που αντιμετωπίζει σήμερα ο κόσμος θα μπορούσαμε να πούμε ότι εντοπίζει τις σοβαρότερες της επιπτώσεις σε κοινωνικό επίπεδο. Οι κοινωνίες πλήττονται σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας μιας σειράς γεγονότων που σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τις οικονομικές επιπτώσεις. Αφού δεν μπορεί να υπάρξει οικονομία χωρίς τις κοινωνίες και ίσως και το αντίστροφο. Αποτέλεσμα αυτού είναι η επιβράδυνση των κοινωνικών εξελίξεων, οι οποίες εάν συνεχιστούν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά τις αναπτυξιακές προτεραιότητες και τους τρόπους επίτευξης των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

3.1 Υγεία

3.1.1 Σύστημα υγείας

Η υγεία αποτελεί το πιο σημαντικό κοινωνικό αγαθό για τους ανθρώπους, αγαθό που δυστυχώς έχει πληγεί ανεπανόρθωτα από την σημερινή υγειονομική κρίση. Η ταχεία αύξηση των περιπτώσεων covid-19 προκαλεί σημαντική απώλεια ζωής και συντρίβει πολλά συστήματα υγείας ενώ ταυτόχρονα απειλεί να αντιστρέψει δεκαετίες βελτιώσεων στα αποτελέσματα της υγείας των ανθρώπων, τεράστια απειλή στον ΣΒΑ 3 (Καλή Υγεία και ευημερία) (United Nations, 2020). Στον τομέα της υγείας υπάρχουν βραχυπρόθεσμες έως μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις. Αναλυτικότερα, οι εκτεταμένες ακυρώσεις της επιλεκτικής χειρουργικής έχουν καθυστερήσει τις χειρουργικές επεμβάσεις για ασθενείς με καρκίνο, ενώ εκείνοι με στεφανιαία νόσο έχουν επίσης αναβάλει τις διαδικασίες, θεραπείες όπως βραχύτερης διάρκειας χημειοθεραπείας κτλ. Κατά συνέπεια, θα υπάρξει μια μεγάλη ανεκπλήρωτη ανάγκη, που θα προκαλέσει επιδείνωση των συνθηκών τόσο περίπλοκων όσο και απλών θεραπειών (Anderson, et al., 2020). Τα νοσοκομεία και άλλες εγκαταστάσεις υγείας σε πολλές χώρες είναι υπερφορτωμένα και οι άνθρωποι μπορεί να μην αναζητήσουν ιατρική περίθαλψη (σε περίπτωση πραγματικής ανάγκης) γιατί φοβούνται μην μολυνθούν σε αυτά τα μέρη (Filho, et al., 2020).

3.1.2 Εκστρατείες εμβολιασμού

Επίσης σε πολλές χώρες, η επιδημία προκαλεί συναγερμό όχι μόνο σε ότι αφορά την ετοιμότητα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στην υγεία αλλά και στις υπηρεσίες εμβολιασμού. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για χώρες όπου τα συστήματα υγείας δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν την αύξηση της ζήτησης λόγω της έλλειψης εργαζομένων, ιατρικού εξοπλισμού και προμηθειών. Η covid-19 θα μπορούσε να αντιστρέψει χρόνια προόδου στη μείωση των θανάτων σε μητέρες και παιδιά (ΣΒΑ 3.1-3.2) (United Nations, 2020). Από τον Μάρτιο του 2020, οι υπηρεσίες ρουτίνας παιδικής ανοσοποίησης έχουν διακοπεί σε κλίμακα που δεν υπάρχει από το 1970 με την έναρξη του διευρυμένου προγράμματος εμβολιασμών. Πάνω από τις μισές (53 %) από τις 129 χώρες όπου υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα ανέφεραν μέτριες έως σοβαρές διαταραχές ή ολική αναστολή των υπηρεσιών εμβολιασμού τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2020. Ειδικότερα, οι εκστρατείες εμβολιασμού κατά της ιλαράς και της πολιομυελίτιδας έχουν πληγεί με εκστρατείες ιλαράς να έχουν ανασταλεί σε 27 χώρες και αυτές τις πολιομυελίτιδα σε 38 χώρες. Τουλάχιστον 24 εκατομμύρια άνθρωποι σε 21 χώρες χαμηλού εισοδήματος κινδυνεύουν να χάσουν εμβόλια κατά της πολιομυελίτιδας, της ιλαράς, του τυφοειδούς, του κίτρινου πυρετού, της χολέρας, του ανθρώπινου θηλώματος (HPV), της μηνιγγίτιδας Α και της ερυθράς. Επιπλέον, το κλείσιμο των συνόρων που οφείλεται σε εστίες covid-19 οδηγεί σε πιθανές ελλείψεις εμβολίων σε τουλάχιστον 26 χώρες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα (United Nations, 2020).

3.1.3 Ψυχική υγεία, μεταδοτικές ασθένειες, μητρική και παιδική υγεία

Η έλλειψη εξοπλισμού και υποδομής σε αδύναμα συστήματα υγείας σημαίνει ότι το επίπεδο θνησιμότητας μπορεί να είναι υψηλό, προβλήματα ψυχικής υγείας εξαιτίας της απομόνωσης, έχουν σημαντικό ψυχολογικό αντίκτυπο, ο οποίος αναμφίβολα ενισχύεται από ενσωματωμένες κοινωνικοοικονομικές ανισότητες και αβεβαιότητα του μέλλοντος αφού εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο δεν έχουν εισοδηματική ασφάλεια, ασφάλιση λόγω ανεργίας ή αναρρωτική αμοιβή και συχνά πολύ περιορισμένες αποταμιεύσεις και των οποίων οι συνθήκες διαβίωσης θα επιδεινωθεί από την πανδημία (Filho, et al., 2020). Η covid-19 έχει γίνει προτεραιότητα για πολλά συστήματα υγείας στις αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει όμως ακόμα να συνεχίσουν να ασχολούνται με πολλές άλλες υπάρχουσες ασθένειες (ΣΒΑ 3.3) όπως η ελονοσία, ο κίτρινος πυρετός και άλλες. Πράγματι, η πανδημία διαταράσσει άλλα προγράμματα

πρόληψης ασθενειών ενώ τα προβλήματα ψυχικής υγείας είναι πιθανό να αγνοηθούν, δεδομένου ότι η απομόνωση της κοινωνικής αποστασιοποίησης μπορεί να συγκαλύψει ή να οδηγήσει σε αύξηση του ποσοστού που πάσχει από αυτά (Filho, et al., 2020). Οι ανάγκες που αντιμετωπίζουν ορισμένοι πληθυσμοί και τα άτομα με κοινωνική ευπάθεια τα τοποθετούν σε μια κατάσταση όπου προκύπτουν μεγαλύτερες κοινωνικές και υγειονομικές ανάγκες, η περιορισμένη πρόσβαση σε κλινικές, σχολεία, κοινωνικούς λειτουργούς, νερό και αποχέτευση (Fore, 2020), η έλλειψη πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, οι θεραπείες και οι τεχνολογίες έχουν αρνητικό αποτέλεσμα σχετικά με την υγεία και τη ζωή / θάνατο αυτών των κοινωνικών ομάδων, ειδικότερα όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω σε ότι αφορά τα παιδιά(προβλήματα στην ανάπτυξη), παιδιά με αναπηρίες, τον τομέα της υγείας των μητέρων και νεογνών -ξεχωρίζει ως μια μεγάλη πρόκληση-, καθώς πολλές γυναίκες και παιδιά ζουν σε ευάλωτες συνθήκες και πρέπει να ενημερωθούν για τα δικαιώματά τους(Christoffel, et al., 2020). Η φιλανθρωπική οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών (UNICEF) προειδοποιεί ότι έως 116 εκατομμύρια νεογέννητα και μητέρες θα βιώσουν ανεπαρκείς υπηρεσίες τους επόμενους μήνες (Naidoo & Fisher, 2020) με δυσμενείς προβλέψεις που δίνουν επιπλέον 1,2 εκατομμύρια θανάτους παιδιών και 56.700 θανάτους μητέρων σε 118 χώρες εάν η κάλυψη των βασικών υπηρεσιών μειωθεί κατά περίπου 45% για 6 μήνες σε χώρες μεσαίου εισοδήματος εξαιτίας της διαταραχής των βασικών υπηρεσιών υγείας ως αποτέλεσμα της πανδημίας (Fore, 2020). Επιπλέον η πανδημία μπορεί να αλλάξει την πραγματικότητα που βιώνουν τα παιδιά ενόψει των σχολείων που έκλεισαν και των περιορισμών μετακίνησης. Πιο συγκεκριμένα θα διαταραχθεί η ρουτίνα και η κοινωνική υποστήριξη των παιδιών, προσθέτοντας νέο άγχος στους γονείς και τους κηδεμόνες, που πρέπει να βρουν νέες επιλογές για τη φροντίδα των παιδιών στο σπίτι, όπως η προσφορά δραστηριοτήτων και φαγητού που παρέχονται συνήθως στο σχολείο (Christoffel, et al., 2020),επίσης η ελάχιστη αλληλεπίδραση με τους συνομηλικούς και τη μείωση των ευκαιριών για εξερεύνηση και φυσικές δραστηριότητες θα επηρεάσει αρνητικά την ψυχική υγεία και την ευημερία των παιδιών, οδηγώντας σε άγχος, κατάθλιψη και δυσκολίες στον ύπνο (Yeasmin, et al., 2020). Ένα ακόμη ζήτημα είναι η περιθωριοποίηση και οι διακρίσεις που σχετίζονται με την covid-19 και μπορούν να εκθέσουν παραπάνω τα παιδιά σε βία και ψυχολογική δυσφορία, δηλαδή παιδιά και οικογένειες που είναι ήδη ευάλωτα λόγω κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού ή εκείνων που ζουν σε πυκνοκατοικημένους χώρους (Christoffel, et al., 2020). Αυτά τα

παιδιά διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο απώλειας ή διαχωρισμού από μέλη της οικογένειας και τους κηδεμόνες τους (Fore, 2020). Ο ρόλος των σχολείων στην διατήρηση της ψυχικής υγείας των παιδιών είναι αναδυόμενος διότι όχι μόνο παρέχουν την εκπαίδευση των παιδιών, αλλά προσφέρουν στους μαθητές την ευκαιρία να επικοινωνούν με τους δασκάλους και να λαμβάνουν ψυχολογική συμβουλευτική. Αυτό το γεγονός επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία που δείχνουν ότι όποτε τα παιδιά είναι εκτός σχολείου (π.χ. σαββατοκύριακα και καλοκαιρινές διακοπές), γίνονται σωματικά λιγότερο δραστήρια, έχουν πολύ παρατεταμένο χρόνο στις οθόνες (τηλεόραση, κινητά, τάμπλετ, ηλεκτρονικοί υπολογιστές), ακανόνιστα ωράρια ύπνου και λιγότερο υγιεινές δίαιτες, που σχετίζονται με το υπερβολικό βάρος και την έλλειψη καρδιοαναπνευστικής απόδοσης (Yeasmin, et al., 2020). Επιπλέον, οι πανδημικοί στρεσογόνοι παράγοντες όπως ο τρόμος της μόλυνσης, η δυσαρέσκεια και η πλήξη, η έλλειψη γνώσεων, η έλλειψη προσωπικού χώρου στο σπίτι και η οικονομική απώλεια της οικογένειας μπορεί να έχουν ακόμη πιο ενοχλητικές και διαρκές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των παιδιών. Αναλυτικότερα 4,4 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας από 3 έως 17 ετών έχουν διαγνωστεί με άγχος και 1,9 εκατομμύρια έχουν ταυτοποιηθεί με κατάθλιψη λόγω καραντίνας στο σπίτι και περίπου τρία στα τέσσερα παιδιά έχουν κατάθλιψη μαζί με άγχος (Yeasmin, et al., 2020). Τις παραπάνω επιπτώσεις ενισχύει η ευρεία χρήση διαδικτυακών πλατφορμών για μετρίασμό του αντίκτυπου του κλεισίματος του σχολείου στην εκπαίδευση των παιδιών που έχει επιδεινώσει το πρόβλημα της βίας κατά των παιδιών στο διαδίκτυο, με τα παιδιά να ξοδεύουν μεγαλύτερο ποσοστό μη εποπτευόμενου χρόνου στο Διαδίκτυο (M'jid, 2020).

Μια ακόμη σημαντική επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία προέρχεται, σύμφωνα με αρκετές μελέτες, από την τακτική χρήση αμμωνίου και λευκαντικού, για λόγους απολύμανσης, έχει οδηγήσει σε αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία. Για παράδειγμα, αρκετές μελέτες αναφέρουν μια σχέση μεταξύ της χρήσης απολυμαντικών και χρόνιας αποφρακτικής πνευμονικής νόσου μεταξύ των εργαζομένων στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης καθώς επίσης και μεταξύ του άσθματος και της έκθεσης σε προϊόντα καθαρισμού και απολυμαντικών σε οικιακές συνθήκες (Silva, et al., 2021). Ένα θετικό συμπέρασμα στην υγεία από την ύπαρξη της τρέχουσας πανδημίας είναι ότι η μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και κατ' επέκταση ο μειωμένος θόρυβος και η μειωμένη ρύπανση, έχουν αυξήσει το ρυθμό με τον οποίο οι άνθρωποι, με μέτρια ή παθητική γυμναστική δραστηριότητα, ασκούνται σε ποσοστό που φτάνει το 88% και

38% αντίστοιχα (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Είναι γεγονός ότι η πανδημία covid-19 μάς δίδαξε τον τρόπο να ζήσουμε μια πιο "καθαρή" ζωή με τις κυβερνήσεις να εκπαιδεύουν τους πολίτες για να διατηρηθούν καθαροί με σκοπό την καλύτερη υγεία και ευεξία (Gulseven, et al., 2020).

3.1.4 Μη μεταδοτικές ασθένειες

Δεδομένου ότι υπάρχει προτεραιότητα και εστίαση στη διαχείριση της πανδημίας, οι ασθενείς με άλλες ασθένειες δεν λαμβάνουν την απαιτούμενη προσοχή (Gulseven, et al., 2020). Τα άτομα με προ υπάρχουσες μη μεταδοτικές ασθένειες είναι πιο ευάλωτα στο να αρρωστήσουν σοβαρά με την covid-19. Ωστόσο, οι υπηρεσίες πρόληψης και θεραπείας για μη μεταδοτικές ασθένειες έχουν διακοπεί σοβαρά από την έναρξη της πανδημίας, με τις χώρες χαμηλού εισοδήματος να πλήττονται περισσότερο. Πολλοί άνθρωποι δεν λαμβάνουν τις υπηρεσίες υγείας και τα φάρμακα που χρειάζονται. Οι διαταραχές αυτές θα μπορούσαν να προκαλέσουν μια αύξηση της ασθένειας και των θανάτων από άλλες μεταδοτικές ασθένειες "AIDS", φυματίωσης κ.α. Ακόμη χειρότερα, οι υπηρεσίες πρόληψης της ελονοσίας θα μπορούσαν ενδεχομένως να διαταραχθούν από την εξάπλωση του covid-19 σε ενδημικές χώρες της ελονοσίας ενώ η προσωρινή αναστολή δραστηριοτήτων που βασίζονται στην κοινότητα και άλλες διαταραχές λόγω του covid-19 μπορεί να διαβρώσουν τα οφέλη από χρόνια σκληρής δουλειάς και επενδύσεων σε παραμελημένες τροπικές ασθένειες. Κάποιες υπηρεσίες έχουν τεθεί σε αναστολή για να ελευθερώσουν πόρους για ασθενείς με covid-19 και για να μειώσουν τον κίνδυνο μετάδοσης. Η ζήτηση για ορισμένες κρίσιμες υπηρεσίες έχει μειωθεί καθώς οι ασθενείς επιδιώκουν να ελαφρύνουν το βάρος από τα νοσοκομεία και άλλες εγκαταστάσεις υγείας (United Nations, 2020). Η ψυχική υγεία, αποτελεί ιδιαίτερη ανησυχία, καθώς η κοινωνική απομόνωση έχει αυξήσει τη μοναξιά, την κατάθλιψη και το άγχος με τα άτομα με θέματα χρήσης ουσιών λόγω χάρη να έχουν υποστεί προβλήματα κατάχρησης ενώ η πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης εθισμού έχει περιοριστεί (Anderson, et al., 2020). Εξίσου σημαντική επίσης είναι και η ψυχική υγεία των εργαζομένων του τομέα υγείας που εκτίθενται σε τραυματικές εμπειρίες σε καθημερινή βάση, οι οποίες απαιτούν άμεση υποστήριξη και πιθανή μελλοντική φροντίδα για να προστατευτούν από μακροπρόθεσμες συνέπειες ψυχικής υγείας (Anderson, et al., 2020), όπως είναι η κατάθλιψη, το μετατραυματικό στρες, οριακή

διαταραχή προσωπικότητας, το άγχος, οι διαταραχές χρήσης ουσιών, οι διαταραχές ύπνου-διατροφής ακόμη και η αυτοκτονία (M'jid, 2020).

3.1.5 Οικογενειακός προγραμματισμός και αντισύλληψη

Καθώς η πανδημία συνεχίζει να διαβρώνει τα συστήματα υγείας, διαταράσσει τις συνήθεις υπηρεσίες υγείας, πρόληψης και οικογενειακού προγραμματισμού (ΣΒΑ 3.7). Ένα σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει το ΣΒΑ 3 είναι το ποσοστό ανεπιθύμητων κυήσεων. Αυτό θα μπορούσε να ανέλθει εάν δεν διασφαλιστεί η συνέχεια στον εφοδιασμό και τις υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού εφόσον η ικανοποίηση της ζήτησης για οικογενειακό προγραμματισμό με σύγχρονες μεθόδους αντισύλληψης συμβάλλει στη βελτίωση της υγείας της μητέρας και του παιδιού, αποτρέποντας τις ακούσιες εγκυμοσύνες. Όμως καθώς η covid-19 συνεχίζει να πλήττει τον κόσμο, πολλές εγκαταστάσεις υγείας είναι κλειστές ή παρέχουν μόνο περιορισμένες υπηρεσίες (United Nations, 2020). Το παραπάνω πρόβλημα εντείνεται αφού κατά τη διάρκεια της καραντίνας και του περιορισμού της ελεύθερης κίνηση οι άνθρωποι περνούν περισσότερο χρόνο στο σπίτι, άρα υπάρχει πιθανότητα αυξημένης σεξουαλικής δραστηριότητας και ιδίως χωρίς προφυλάξεις, επειδή τα ζευγάρια απασχολούνται λιγότερο από άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες εκτός σπιτιού και η σεξουαλική δραστηριότητα υπό πίεση είναι πιο πιθανή. Όλα αυτά σε συνδυασμό με το φόβο που σχετίζεται με τον κίνδυνο μόλυνσης κατά την έξοδο από το σπίτι με την προσέλευση σε κέντρα υγείας ή φαρμακεία θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση της χρήσης αντισυλληπτικών και πιθανή αύξηση των ακούσιων και μη προγραμματισμένων κυήσεων. Το συγκεκριμένο φαινόμενο επηρεάζεται επίσης από το κλείσιμο των συνόρων και τις διακοπές στις προμήθειες και στις αλυσίδες εφοδιασμού τέτοιων ειδών που θα μειώσουν σημαντικά τη διαθεσιμότητα αντισυλληπτικών προϊόντων σε πολλές χώρες (Sharma, et al., 2020). Οι μη προγραμματισμένες και ακούσιες εγκυμοσύνες (ειδικά σε γυναίκες που είναι πολύ νέες, είναι πολύ ηλικιωμένες, είχαν πολλές εγκυμοσύνες ή είχαν συνεχόμενες εγκυμοσύνες σε μικρά χρονικά διαστήματα) σχετίζεται με υψηλότερα ανεπιθύμητα αποτελέσματα εγκυμοσύνης, νοσηρότητα της μητέρας και ακόμη και θνησιμότητα της μητέρας. Η covid-19 έχει ήδη προκαλέσει σημαντική οικονομική δυσκολία για πολλές οικογένειες και η μη ύπαρξη χρημάτων για την υποστήριξη ενός επιπλέον παιδιού μπορεί να είναι λόγος για τα ζευγάρια να επιλέξουν να αποφύγουν μια ακούσια εγκυμοσύνη. Η απόφαση επιλογής

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ της άμβλωσης θα περιλαμβάνει επίσης αυξημένη επαφή με τους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, αυξάνοντας έτσι τον κίνδυνο μόλυνσης τόσο στους ασθενείς όσο και στο προσωπικό. Ακόμη χειρότερα σε περιπτώσεις όπου οι αμβλώσεις είναι ανασφαλείς ή παράνομες, οι πιθανότητες επιπλοκών και απειλητικών για τη ζωή κινδύνων αυξάνονται σημαντικά. Ενώ οι επιδημιολογικές μελέτες εγκύων γυναικών με covid-19 είναι περιορισμένες το μόνο σίγουρο είναι ότι υπάρχουν κίνδυνοι για εγκύους που θα μπορούσαν να επιδεινωθούν από περιορισμούς κυκλοφορίας και την περιορισμένη πρόσβαση στις παροχές μητρότητας, όπως η προγεννητική φροντίδα, η ειδικευμένη παρακολούθηση των γεννήσεων και η μαιευτική περίθαλψη έκτακτης ανάγκης (Sharma, et al., 2020). Σε παγκόσμιο επίπεδο, το ποσοστό των γυναικών αναπαραγωγικής ηλικίας (15 έως 49 ετών) που ικανοποίησαν την ανάγκη τους για οικογενειακό προγραμματισμό με σύγχρονες μεθόδους αντισύλληψης αυξήθηκε ελαφρά, από 75,7% το 2010 σε 76,8% το 2020 (United Nations, 2020), γεγονός που δείχνει πόσο δύσκολο είναι αυτή η ανάγκη να ικανοποιηθεί στο ποσοστό που απαιτεί ο ΣΒΑ 3.7, δηλαδή 100% στην επόμενη δεκαετία που θα διανύσουμε. Με την πτώση της κάλυψης μόνο για το 2020, οι επιπτώσεις θα μπορούσαν ήδη να είναι καταστροφικές, με τον κίνδυνο αντιστροφής της προόδου που έχει σημειωθεί έως τώρα στη δημιουργία λειτουργικών συστημάτων υγείας και στη βελτίωση της υγείας των γυναικών μέσω της πρόσβασης σε επιλογές αντισυλληπτικών μεθόδων (Sharma, et al., 2020). Επίσης η Παγκόσμια Τράπεζα (2020) εκτιμά ότι η παιδική θνησιμότητα επιβαρύνεται κάθε μήνα με 42.000 έως 190.000, ανάλογα με τη σοβαρότητα των περιορισμών που εφαρμόζει κάθε χώρα. Αυτό το δεδομένο αξιολογεί αρνητικά τη μελλοντική πορεία του ΣΒΑ 3.2 των αποτρέψιμων νεογνικών και παιδικών θανάτων διότι δεν είναι μόνο η τρέχουσα κατάσταση που το επιδεινώνει αλλά και οι μελλοντικές πληγές και χρηματοδοτικές προσεγγίσεις που θα υπάρξουν στα συστήματα υγείας και ιδιαίτερα στη μαιευτική φροντίδα.

3.1.6 Ηλικιωμένος πληθυσμός

Η επίδραση της πανδημίας σε ηλικιωμένους ενήλικες (άνω των 60 ετών) δεν φαίνεται να έχει διερευνηθεί επαρκώς μέχρι σήμερα. Η covid-19 ενέχει δυσανάλογο κίνδυνο για λοίμωξη, ασθένεια, νοσηρότητα και θνησιμότητα σε ηλικιωμένους ενήλικες ενώ υπάρχουν αρκετοί λανθάνοντες ή έμμεσοι κίνδυνοι για την υγεία και την ευημερία των ηλικιωμένων ενηλίκων που προκύπτουν από κοινωνικοπολιτισμικούς και

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
δημογραφικούς παράγοντες. Επιπλέον το ποσοστό των μολυσμένων ατόμων που
χρειάζονται νοσηλεία φαίνεται να αυξάνεται απότομα στην ηλικία των 50 ετών (D'cruz
& Banerjee, 2020).

3.2 Φτώχεια

Για κάποιος από τους στόχους που αναλύθηκαν στο Κεφάλαιο 2 υπάρχουν εκτός από οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Με την κοινωνική τους πτυχή να είναι ίσως και πιο σημαντική από την οικονομική. Για παράδειγμα ο ΣΒΑ 1 (Μηδενισμός της φτώχειας) μπορεί να σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την απώλειες εισοδήματος, με την αύξηση της ανεργίας, της υποαπασχόλησης, με προκλήσεις για την ποιότητα της εργασίας, αλλά υπάρχουν και γεγονότα που εντείνουν την ίδια τη φτώχεια και τον κοινωνικό χαρακτήρα της που συνδέεται με την ανθρώπινη ευημερία και πιο συγκεκριμένα τονίζει και τη σημασία που έχουν τα ισχυρά συστήματα κοινωνικής προστασίας στα οποία καταγράφονται αυξανόμενα αιτήματα για επιδόματα ανεργίας που καταδεικνύουν και τις ανθρώπινες ανάγκες για τον μετριασμό των επιπτώσεων και την αποτροπή πολλών ανθρώπων από τη φτώχεια (United Nations, 2020).

3.3 Επισιτιστική ανασφάλεια

Επιπλέον στηριζόμενοι στην διατάραξη των βιοτικών ανθρώπινων αναγκών δεν θα μπορούσαμε να μην κάνουμε λόγο για την αμιγώς κοινωνική πλευρά του ΣΒΑ 2 και την επισιτιστική ανασφάλεια που υπάρχει εξαιτίας της πανδημίας αφού αυτή πλήττει όλες τις χωρών σε όλες τις κλίμακες εισοδημάτων, με ισχυρές αρνητικές συνέπειες ειδικότερα για τους πιο ευάλωτους. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η πείνα και η επισιτιστική ανασφάλεια έχουν αυξηθεί και ο υποσιτισμός εξακολουθεί να επηρεάζει εκατομμύρια παιδιά, η ανάπτυξη αυτών των παιδιών διατρέχει μεγαλύτερο κίνδυνο κατά τη διάρκεια της τρέχουσας κρίσης λόγω της περιορισμένης πρόσβασης σε θρεπτικές δίαιτες και βασικές υπηρεσίες διατροφής (United Nations, 2020).

3.4 Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση είναι άλλο ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας που πλήττεται. Η πανδημία μέσα στο μεγάλο αριθμό ατόμων που έθεσε σε κλείδωμα έθεσε μαζί και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Gulseven, et al., 2020). Ο στόχος της Ποιοτικής Εκπαίδευσης (ΣΒΑ 4) ίσως δεν διαταράσσεται μόνο προσωρινά, ίσως διατρέχει και μελλοντικούς κινδύνους. Περισσότερες από 130 χώρες έχουν εφαρμόσει το εθνικό κλείσιμο σχολείων

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ και πανεπιστημίων, επηρεάζοντας πάνω από το 80% του παγκόσμιου πληθυσμού μαθητών και φοιτητών όλων των βαθμίδων με πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα να προσπαθούν να διατηρήσουν τα προγράμματα μέσω της σε απευθείας σύνδεση εκπαίδευσης (τηλεκπαίδευση) (Filho, et al., 2020). Το παρατεταμένο κλείσιμο του σχολείου θα μπορούσε να οδηγήσει σε φτωχότερα μαθησιακά αποτελέσματα βραχυπρόθεσμα ενώ μακροπρόθεσμα θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τη συσσώρευση δεξιοτήτων και τα κέρδη λόγω των υψηλότερων ποσοστών εγκατάλειψης της εκπαίδευσης, ιδιαίτερα των φτωχότερων (F.Pirlea, et al., 2020). Οι διαταραχές που υφίσταται η εκπαίδευση επηρεάζουν δυσμενώς τα μαθησιακά αποτελέσματα και την κοινωνική και συμπεριφορική ανάπτυξη παιδιών και νέων και ιδιαίτερως αυτών που είναι σε ευάλωτες και μειονεκτούσες κοινότητες αφού διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο εκπαιδευτικού αποκλεισμού (United Nations, 2020). Είναι αλήθεια ότι στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση δημιουργούνται σημαντικά ζητήματα ισότητας αφού για ορισμένους μαθητές υπάρχει περιορισμός στην πρόσβαση τους στον απαραίτητο εξοπλισμό. Πιο συγκεκριμένα στις αναπτυσσόμενες χώρες πολλοί φοιτητές δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο ή δεν διαθέτουν προσωπικούς υπολογιστές ή τάμπλετ ή ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης κατάλληλο για την ηλεκτρονική μάθηση (Filho, et al., 2020), με τουλάχιστον 500 εκατομμύρια παιδιά και νέους να εξαιρούνται επί του παρόντος από αυτές τις επιλογές (United Nations, 2020). Το πρόβλημα της έλλειψης ποιοτικής εκπαίδευσης εξ' αιτίας της πανδημίας και της μετάδοσης γνώσεων που απαιτείται για την κατανόηση και την επεξεργασία νέων πληροφοριών θα έχει ως αποτέλεσμα να επηρεαστεί η ανάπτυξη και να μειωθούν σημαντικά οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, με την ποιότητα ζωής να επηρεάζεται και αυτή καθώς η παραγωγικότητα και η δημιουργικότητα των ανθρώπων θα αντιμετωπίσουν εμπόδια (Gulseven, et al., 2020). Το σχολείο παίζει ένα κρίσιμο σύνολο λειτουργιών για την προστασία και τη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των παιδιών, όπως είναι η ασφάλεια, η διατροφή, η κοινωνικοποίηση, η απομάκρυνση από τη βία, η λήψη δωρεάν γευμάτων, οι υπηρεσίες υγείας (π.χ. εμβολιασμούς) και διατροφής, η διευκόλυνση της συμμετοχής των γονέων στην αγορά εργασίας. Αυτές οι συμπληρωματικές λειτουργίες σηματοδοτούν μια εγγενή αξία στο σχολείο πέρα από τη μάθηση και υπογραμμίζουν τη σημασία της για τη μέτρηση της μαθησιακής φτώχειας (Παγκόσμια Τράπεζα, 2020). Αναλυτικότερα, εκτιμάται ότι 379 εκατομμύρια παιδιά έχασαν τα σχολικά τους γεύματα λόγω του κλεισίματος του σχολείου κατά τη

διάρκεια της πανδημίας αφού είναι γεγονός ότι χωρίς αυτά πολλά παιδιά πεινούν, κάτι που απειλεί τόσο το ανοσοποιητικό τους σύστημα όσο και την ικανότητά τους να αντιμετωπίσουν πιθανές ασθένειες. Επιπλέον η covid-19 μπορεί να αυξήσει τα ποσοστά βίας κατά των παιδιών, την παιδική εργασία, τον παιδικό γάμο και τις πρώιμες εγκυμοσύνες (United Nations, 2020). Η Παγκόσμια Τράπεζα αποκαλύπτει ότι πριν από την πανδημία, το μερίδιο των παιδιών που δεν μπορούσαν να διαβάσουν καλά ήταν σε καλό δρόμο για οριακή βελτίωση έως το 2030 (από 53% σε 43%). Ωστόσο, οι νέες προβλέψεις από το κλείσιμο του σχολείου δείχνουν ότι τα ποσοστά μαθησιακής φτώχειας θα μπορούσαν να επιδεινωθούν μεταξύ 2020 και 2021. Επειδή οι επιπτώσεις του covid-19 δεν μπορούν να είναι πλήρως γνωστές αυτήν τη στιγμή, εξετάζονται διαφορετικά σενάρια με ένα πιθανό αυτό ότι με χαμηλή αποτελεσματικότητα στον μετριασμό των επιπτώσεων, η μαθησιακή φτώχεια θα μπορούσε να αυξηθεί παγκοσμίως κατά περισσότερο από 10 ποσοστιαίες μονάδες, από 52,7% σε 63,2% (F.Pirlea, et al., 2020). Οι μεγαλύτερες επιπτώσεις αναμένονται στη Νότια Ασία, ακολουθούμενες από τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική. Η υποσαχάρια Αφρική θα είχε μικρό αντίκτυπο στο ποσοστό της μαθησιακής φτώχειας, διότι το ήδη πολύ υψηλό ποσοστό έχει ελάχιστο περιθώριο αύξησης. Στην πραγματικότητα, τα μέτρα της μαθησιακής φτώχειας που συντελούν στο πόσο μακριά οι μαθητές φτάνουν στην ελάχιστη ικανότητα ανάγνωσης υποδηλώνουν ότι οι μαθητές στην υποσαχάρια Αφρική υποφέρουν από τις χειρότερες μαθησιακές απώλειες (F.Pirlea, et al., 2020).

3.5 Ισότητα των φύλων

Οι διεθνείς δεσμεύσεις για την προώθηση της ισότητας των φύλων (ΣΒΑ 5) επέφεραν βελτιώσεις σε ορισμένους τομείς με την πάροδο του χρόνου με παραδείγματα όπως ο γάμος των παιδιών και ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων να έχουν μειωθεί τα τελευταία χρόνια, η εκπροσώπηση των γυναικών στην πολιτική αρένα να είναι υψηλότερη από ποτέ κ.α. (United Nations, 2020). Παρόλο που η πανδημία έχει πλήξει άνδρες και γυναίκες, δυστυχώς υπάρχει μια διαφορά στον αντίκτυπο με την ύπαρξη ανισότητας και διάκρισης μεταξύ των γυναικών, κοριτσιών, ατόμων με αναπηρία και πολύ φτωχών να επιδεινώνεται (Gulseven, et al., 2020). Παρά το γεγονός ότι πολλές γυναίκες συμβάλλουν ουσιαστικά ως ηγέτες και είναι αυτές που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή κατά τη διάρκεια της πανδημίας covid-19, αναμένονται ορισμένες επιπτώσεις για τον ΣΒΑ 5. Τέτοιες επιπτώσεις μπορεί να είναι η επιδείνωση των

επιβαρύνσεων της μη αμειβόμενης εργασίας φροντίδας για τις γυναίκες και τα κορίτσια, η αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας λόγω των αυξημένων εντάσεων στο νοικοκυριό, η μείωση της οικονομικής ενδυνάμωσης των γυναικών, ο αποκλεισμός από ηγετικούς ρόλους και η διακοπή της πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία (Filho, et al., 2020). Ενώ τα ποσοστά θνησιμότητας από την covid-19 είναι υψηλότερα στους άνδρες φαίνεται πως οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να επηρεαστούν με ένα πιο έμμεσο τρόπο. Για παράδειγμα, τα κενά στα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης που αντικατοπτρίζουν προϋπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες αφού στις αναπτυσσόμενες χώρες και σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει τρεχούμενο νερό στο σπίτι, τα ταξίδια για τη συλλογή νερού και τροφίμων αφήνουν τις γυναίκες, που συχνά φέρουν το βάρος της συλλογής, μεταφοράς και διάθεσης νερού, πιο εκτεθειμένες σε μονοπάτια μόλυνσης. Δεδομένου ότι ο ΣΒΑ 5 ζητά τον τερματισμό όλων των μορφών διακρίσεων εις βάρος γυναικών και κοριτσιών, οι περίοδοι κρίσεων αποκαλύπτουν τρόπους με τους οποίους λόγω χαρή η πρόσβαση σε υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης μπορεί να αποτελέσει αιτιώδη παράγοντα που πρέπει να αντιμετωπιστεί (Parikh, et al., 2020). Επιπλέον έχει αποδειχθεί ότι η πανδημία εντείνει τον κίνδυνο βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών εξαιτίας του περιορισμού τους στα σπίτια τους, μερικές φορές με καταχρηστικούς συντρόφους, θέτοντάς τες σε μεγαλύτερο κίνδυνο ενδοοικογενειακής βίας. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται με στοιχεία από διάφορες χώρες που δείχνουν αύξηση των αναφορών ενδοοικογενειακής βίας στις γραμμές υποστήριξης και βοήθειας, σε καταφύγια γυναικών και στην αστυνομία ενώ σκεπτόμενοι αυτά τα δεδομένα, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι λιγότερο από το 40% των γυναικών που βιώνουν βία αναφέρουν αυτό το έγκλημα ή ζητούν βοήθεια. Κατά συνέπεια το να περιορίζεται μια γυναίκα στο σπίτι με έναν καταχρηστικό σύντροφο και, σε ορισμένες χώρες, χωρίς να έχει πρόσβαση σε κινητά τηλέφωνα ή στο Διαδίκτυο, καθιστά δυσκολότερη την αναζήτηση βοήθειας με ασφάλεια ή ακόμη ενδέχεται αυτές οι γυναίκες να μην αναζητήσουν ή να μην μπορούν να λάβουν ιατρική περίθαλψη, εάν χρειαστεί (United Nations, 2020). Ένα ακόμη ζήτημα που δημιουργείται εις βάρος των γυναικών από την πανδημία σχετίζεται με τη μητρική θνησιμότητα. Τα ποσοστά μητρικής θνησιμότητας αυξάνονται λόγω έλλειψης βασικής μαιευτικής φροντίδας. Ακόμη, το γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, οι γυναίκες δεν πληρώνονται για τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους και αυξάνει το άγχος που υφίστανται ήδη λόγω διακρίσεων φύλου. Επιπλέον ο ρόλος της γυναίκας επιβαρύνεται κι άλλο

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ αφού με τους περιορισμούς στο σπίτι έχει και την ευθύνη να ενεργεί ως καθηγήτρια για τα παιδιά της, αυξάνοντας κι άλλο τον φόρτο εργασίας της. Η συμμετοχή των γυναικών στην άτυπη οικονομία έχει επηρεαστεί σοβαρά και το χάσμα των φύλων μειώνει το μέσο ανθρώπινο κεφάλαιο σε μια κοινωνία και έτσι βλάπτει την οικονομική απόδοση και ανάπτυξη (Gulseven, et al., 2020). Είναι γεγονός ότι σχεδόν το 70% του υγειονομικού προσωπικού στη βιομηχανία υγείας αποτελείται από γυναίκες και αντιπροσωπεύουν λίγο περισσότερο από το 40% των ιατρών και σχεδόν το 90% του νοσηλευτικού προσωπικού (United Nations, 2020). Οι γυναίκες συμβάλλουν τις υπηρεσίες τους ως επαγγελματίες υγείας, κοινοτικοί εθελοντές, μεταφορείς, διαμεσολαβητές εφοδιασμού, επιστήμονες και με πολλούς άλλους τρόπους. Οι διακρίσεις έχουν εκθέσει τις γυναίκες σε σοβαρούς κινδύνους υγείας, εκτός από τον αντίκτυπό στις σεξουαλικές, αναπαραγωγικές και ψυχολογικές ανάγκες ως εργαζόμενες στην πρώτη γραμμή (Gulseven, et al., 2020). Υπάρχει ένας πρόσθετος κίνδυνος μόλυνσης και απώλειας εισοδήματος, ειδικά εάν οι γυναίκες διαχειρίζονται ένα νοικοκυριό ως ανύπαντρες μητέρες όπως επίσης και σε οικογένειες όπου ο σύζυγος είναι άνεργος, και άρα η αβεβαιότητα του εισοδήματος μαστίζει, η ενδοοικογενειακή βία έχει αυξηθεί κατά τη διάρκεια της παρούσας κρίσης (Gulseven, et al., 2020). Η παγκόσμια αυτή κρίση θα μπορούσε να αναστείλει την πρόοδο στον τερματισμό του γάμου των παιδιών και του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων (ΣΒΑ 5.3), αφού είναι πιθανό να διακοπούν τα προγράμματα υποστήριξης που σχετίζονται με αυτά τα προβλήματα και να απειληθεί η πρόοδος του υποστόχου αυτού (United Nations, 2020).

3.6 Καθαρό νερό και αποχέτευση

Η εμφάνιση πανδημίας covid-19 έφερε στο προσκήνιο το πολύ σημαντικό ζήτημα του καθαρού νερού και της αποχέτευσης (ΣΒΑ 6) . Η διαθεσιμότητα καθαρού νερού, η αποχέτευση και η υγιεινή είναι απαραίτητα για την πρόληψη και την προστασία των ανθρώπων, ειδικά κατά τη διάρκεια της παρούσας κρίσης (Gulseven, et al., 2020). Παρά την πρόοδο, δισεκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο εξακολουθούν να στερούνται αυτών των βασικών υπηρεσιών με το νερό είναι απαραίτητο όχι μόνο για την υγεία, αλλά και για τη μείωση της φτώχειας, την επισιτιστική ασφάλεια, την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οικοσυστήματα και την εκπαίδευση (United Nations, 2020). Η πανδημία τονίζει έντονα την σύνδεση μεταξύ καθαρού νερού και υγείας, ιδίως επειδή

ένα μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε κατάλληλη αποχέτευση και πόσιμο νερό (Filho, et al., 2020). Με την κρίση αυτή αποκαλύφθηκαν μακροχρόνια ζητήματα στα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης. Πιο αναλυτικά, μεταξύ 2000 και 2014, ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν σε άτυπους οικισμούς, όπου συνήθως λείπουν αυτές οι εγκαταστάσεις, αυξήθηκε από 807 εκατομμύρια σε 883 εκατομμύρια. Οι αστικοί οικισμοί χαρακτηρίζονται συχνά από υψηλή πυκνότητα πληθυσμού και στενά μονοπάτια που μειώνουν την κινητικότητα με συνθήκες στέγασης και υποδομής ενώ χωρίς να επιτρέπουν τη φυσική απόσταση και τις υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης αποτρέπουν τους ανθρώπους από το να ακολουθούν τους κανόνες υγιεινής (Parikh, et al., 2020). Η βελτιωμένη υγιεινή με συχνό πλύσιμο των χεριών για τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα, είναι μια από τις κύριες συμβουλές των ειδικών. Μια τέτοια συμβουλή θα δημιουργήσει αναπόφευκτα, εάν ακολουθηθεί σωστά, πιθανή αύξηση τουλάχιστον 20% στην κατά κεφαλήν κατανάλωση καθαρού νερού για κάθε νοικοκυριό, με αποτέλεσμα την αυξημένη πίεση στην διαθεσιμότητα καθαρού νερού εις βάρος των υπόγειων υδάτων και αυξανόμενη έλλειψη πόσιμου νερού. Η κατανάλωση νερού όπως και η παραγωγή λυμάτων σε όλο τον κόσμο, έχουν πολλαπλασιαστεί λόγω της συχνής πλύσης των χεριών, της απολύμανσης εξωτερικών και χώρων εργασίας, της έκπλυσης ουσιών κ.α. (Mukherjee, et al., 2020). Ουσιαστικά οι χώρες αντιμετωπίζουν αυξανόμενες προκλήσεις που σχετίζονται με τη λειψυδρία, τη ρύπανση των υδάτων, τα υποβαθμισμένα οικοσυστήματα, ζητήματα που σχετίζονται με το νερό δημιουργώντας ανησυχητικά επίπεδα πίεσης των υδάτων και σε πολλές περιοχές απειλούν την πρόοδο προς την αειφόρο ανάπτυξη (United Nations, 2020). Σε μια τέτοια κρίση ύδατος, οι κάτοικοι σε πόλεις, περιαστικές περιοχές και χωριά θα ήταν ευάλωτοι σε έκθεση σε μολύνσεις χωρίς να έχουν πολλές επιλογές, αφού για τους περισσότερους από αυτούς το να εξασφαλίσουν πόσιμο και οικιακό νερό και να διατηρήσουν της κανονικότητα της ζωής τους είναι πολύ υψηλότερη προτεραιότητα από την αποφυγή του κινδύνου μετάδοσης ιών (Mukherjee, et al., 2020). Η covid -19 δίδαξε σε όλους μας την απαίτηση της απολύμανσης. Αφού χωρίς αμφιβολία, η παρουσία του ιού κάνει τους ανθρώπους να συμπορεύονται με τη διαδικασία απολύμανσης, το καθαρό νερό και το καλύτερο περιβάλλον να είναι η βασική ανάγκη για έναν ποιοτικό τρόπο ζωής (Gulseven, et al., 2020).

Η κρίση covid-19 επιδεινώνει την ανισότητα στις διάφορες μορφές (ΣΒΑ 10-Λιγότερες ανισότητες) της γιατί χτυπά τα πιο ευάλωτα άτομα με τις ευρύτερες επιπτώσεις της να είναι πιο επιβλαβείς στις φτωχότερες χώρες (United Nations, 2020). Υπό αυτές τις συνθήκες αποκαλύπτονται ανισότητες, και υπενθυμίζεται ότι η θεραπεία αυτών βρίσκεται στην πολιτική βούληση για τη βελτίωση των υποκείμενων συνθηκών που έχουν κάνει τις κοινωνίες ευάλωτες σε πανδημίες και άλλες καταστροφές (Parikh, et al., 2020). Οι ανισότητες στο εισόδημα και τον πλούτο είναι σοβαρές και αναμένεται να διευρυνθούν ακόμη περισσότερο, όσοι δεν εξαρτώνται από την απασχόληση θα είναι οριακά ενώ όσοι έχουν χαμηλό εισόδημα πιθανότατα θα πέσουν στη φτώχεια. Το φάσμα των διαθέσιμων πόρων στον πλούσιο κόσμο δεν θα φτάσει και για τους φτωχούς λαούς ιδίως στην Αφρική (Filho, et al., 2020). Μέχρι σήμερα η πρόοδος στην κοινή ευημερία ήταν ισχυρότερη στην Ανατολική και Νοτιοανατολική Ασία. Η ανάγκη για βελτιωμένη συλλογή δεδομένων είναι ιδιαίτερα σημαντική τώρα, έτσι ώστε οι χώρες να είναι σε θέση να εντοπίσουν και να αναλάβουν δράση εάν οι φτωχότερες επηρεάζονται δυσανάλογα από τις οικονομικές επιπτώσεις της covid-19. Οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να είναι θύματα διακρίσεων από τους άνδρες με 3 στις 10 να βιώνουν διακρίσεις, ειδικότερα εκείνες με αναπηρίες. Οι κύριοι λόγοι διακρίσεων που ανέφεραν αυτές οι γυναίκες δεν ήταν η ίδια η αναπηρία, αλλά η θρησκεία, η εθνικότητα και το φύλο, επισημαίνοντας την επείγουσα ανάγκη για μέτρα για την αντιμετώπιση πολλαπλών και τεμνόμενων μορφών διακρίσεων (F.Pirlea, et al., 2020). Καθώς ο κόσμος αναδύεται από την πανδημία και την καραντίνα, η ανησυχία σχετικά με την αυξημένη περιθωριοποίηση των ηλικιωμένων ενηλίκων μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με αυτά που ήταν πριν από την πανδημία. Υπήρξαν σημαντικές προειδοποιήσεις από επιδημιολόγους και τους υπεύθυνους στον τομέα της υγείας σχετικά με την ανάγκη για παρατεταμένη σωματική απόσταση από τους ηλικιωμένους ενήλικες και μεταξύ τους. Αν και αυτό μπορεί να είναι απαραίτητο για την προστασία τους από λοίμωξη - οι επιπτώσεις στη σωματική, ψυχική, κοινωνική και συναισθηματική υγεία και ευεξία τους είναι πολλαπλή (D'cruz & Banerjee, 2020). Η πανδημία μπορεί να εδραιώσει περαιτέρω τα υφιστάμενα πρότυπα διακρίσεων και στίγματος, με αναφορές που προκύπτουν από πολλές χώρες διακρίσεων κατά διαφορετικών ομάδων (United Nations, 2020). Σε μια πτυχή των ανισοτήτων που σχετίζεται με τα εισοδήματα, παρόλο που αυτές μειώνονται σε ορισμένες χώρες, τα

επίπεδα γενικά παραμένουν υψηλά. Η παγκόσμια ύφεση θα μπορούσε να περιορίσει τις ροές βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, με την πρόβλεψη για μια μεγαλύτερη μείωση του παγκόσμιου ΑΕΠ η οποία αναφέρθηκε και προηγουμένως στον ΣΒΑ 8, να φτάνει τελικά το 7,6% το 2020 με την επέλαση του δεύτερου κύματος μολύνσεων covid-19, το οποίο θα μπορούσε να ασκήσει πίεση στους προϋπολογισμούς των μελών της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Οι ροές αναπτυξιακών πόρων μειώθηκαν μετά την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 κάτι που θα μπορούσε με όμοιο τρόπο να ασκήσει πίεση στους αναπτυξιακούς πόρους και στη σημερινή κρίση (United Nations, 2020). Η τρέχουσα κρίση επιδεινώνει τις ήδη τρομερές ανισότητες στον τομέα της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη σε πολλές χώρες, παραδείγματος χάρη οι Ναβάχο, ένα Έθνος στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου τα νοσοκομεία του ήταν υπερφορτωμένα πριν από την covid-19, με τη φροντίδα των αυτοχθόνων λαών που βλάπτονται από τα ορυχεία και την εξόρυξη άνθρακα και από τις νοσηλείες των νεφροπαθών και των καρκίνοπαθών που προέκυψαν από πολλά χρόνια ζωής δίπλα σε εγκαταλελειμμένα ορυχεία ουρανίου, περιορίζουν ακόμη περισσότερο σε συνδυασμό με την πανδημία το δικαίωμα στην περίθαλψη (Sonacool, et al., 2020). Ταυτόχρονα όμως η κρίση αυτή επιδεινώνει και τις περιβαλλοντικές αδικίες, με δεκαετίες κακής περιβαλλοντικής διαχείρισης και κακής ποιότητας του αέρα οι μειονοτικές ομάδες εκθέτονται σε αυξημένες συνθήκες κινδύνου. Επίσης υπονομεύει την ικανότητα των ενεργειακών επιχειρήσεων να εγγυώνται την παροχή δίκαιης ενεργειακής πρόσβασης και σύγχρονων ενεργειακών υπηρεσιών σε περιόδους λιτότητας και αβεβαιότητας (Sonacool, et al., 2020). Η διαδικτυακή εργασία και η ψηφιακά οργανωμένη εφοδιαστική έχουν διαδραματίσει ρόλο στον μετριασμό των επιπτώσεων και υπόσχονται να επεκταθούν κατά τη διάρκεια της ανάκαμψης. Τα δεδομένα είναι ένα ολόενα και πιο σημαντικό οικονομικό περιουσιακό στοιχείο με ευκαιρίες και ανάγκη για χρήση νέων συνόλων δεδομένων, αλλά ενέχει επίσης το ενδεχόμενο παραβίασης της ιδιωτικής ζωής και πολιτικής εποπτείας. Αυτό δημιουργεί πραγματικούς κινδύνους ότι η πολύ αυξημένη εξάρτηση από τον ψηφιακό κόσμο έχει ως αποτέλεσμα η covid-19 να εμβαθύνει τα προβλήματα της αδικίας: το παγκόσμιο ψηφιακό χάσμα γίνεται ζωτικής σημασίας για τις κοινωνικοοικονομικές περιουσίες των ατόμων, και υπάρχει πιθανότητα οι αδικίες δεδομένων να φέρουν νέες μορφές οικονομικής και πολιτικής περιθωριοποίησης, η πανδημία επικαλύπτει και ενισχύεται από τις προ υπάρχουσες

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
προκλήσεις της ανισότητας και της στέρησης και επηρεάζει αποδεδειγμένα και κυρίως
δυσανάλογα τα μειονεκτούντα άτομα (Oldekop, et al., 2020).

3.8 Βιώσιμες κοινότητες και πόλεις

3.8.1 Κοινότητες

Οι κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας θα επηρεάσουν επίσης την οργάνωση και τη ζωή σε πόλεις και κοινότητες (ΣΒΑ 11- Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες). Η βιώσιμη κοινότητα στοχεύει στην παροχή, ενός ασφαλούς και υγιούς περιβάλλοντος διαβίωσης, καλύτερων εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης και εκπαίδευσης, καθώς και όλων των απαιτήσεων για την ικανοποίηση των ανθρώπων που κατοικούν σε αυτήν (Gulseven, et al., 2020). Ο ΟΗΕ αναφέρει ότι πάνω από το 90% των περιπτώσεων covid-19 συμβαίνουν σε αστικές περιοχές με την πανδημία να χτυπάει τους πιο ευάλωτους συμπεριλαμβανομένων των κατοίκων των πυκνοκατοικημένων άτυπων οικισμών και των παραγκουπόλεων που σε παγκόσμιο επίπεδο φτάνουν το 1 δισεκατομμύριο. Ακόμη και πριν από την covid-19, η ταχεία αστικοποίηση σήμαινε ότι 4 δισεκατομμύρια άνθρωποι στις πόλεις του κόσμου αντιμετωπίζουν επιδεινούμενη ατμοσφαιρική ρύπανση, ανεπαρκή υποδομή και υπηρεσίες και μη προγραμματισμένη αστική επέκταση. Οι πόλεις μπορεί να βγουν από την πανδημία αλλά το εάν είναι προετοιμασμένες για την επόμενη κρίση θα εξαρτηθεί από το πόσο μπορούν να προωθήσουν τη συνεχή και βιώσιμη αστική ανάπτυξη βάσει των διαθέσιμων δεδομένων (United Nations, 2020). Οι βιώσιμες πόλεις και κοινότητες δεν θα είναι βιώσιμες χωρίς τους ανθρώπους τους, και κυρίως χωρίς υγιείς ανθρώπους . Οι επιπτώσεις της covid-19 όπως αναφέρθηκε ήδη επιδεινώνουν την ευπάθεια των κατοίκων των παραγκουπόλεων και εκείνων που ζουν σε άτυπους οικισμούς (United Nations, 2020). Πολλοί από αυτούς τους κατοίκους ήδη υποφέρουν από ανεπαρκή στέγαση με περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε βασικές υποδομές και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου του νερού, της αποχέτευσης και της διαχείρισης αποβλήτων. Μια ακόμη πρόκληση στις πόλεις εντοπίζεται στο γεγονός ότι στις πολυσύχναστες πόλεις είναι δύσκολο να διατηρηθούν οι κοινωνικά απομακρυσμένοι κανόνες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να επηρεαστούν περισσότεροι άνθρωποι από τον θανατηφόρο ιό, όπως βλέπουμε να συμβαίνει στη Νέα Υόρκη (Gulseven, et al., 2020).

Ο υπερπληθυσμός των μέσων μαζικής μεταφοράς και οι περιορισμένες εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης είχαν καταστροφικές συνέπειες στις πόλεις, μετατρέποντάς τις σε επίκεντρα μέσα στα επίκεντρα των εστιών μόλυνσεων. Πολλοί αστικοί κάτοικοι στον αναπτυσσόμενο κόσμο εργάζονται στον άτυπο τομέα και διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να χάσουν τα προς το ζην καθώς οι πόλεις μπαίνουν σε καθεστώς καραντίνας. Το ποσοστό του αστικού πληθυσμού που ζει σε παραγκουπόλεις αυξήθηκε σε 24% το 2018, κυρίως με αυξήσεις στη Βόρεια Αφρική, τη Δυτική Ασία και την υποσαχάρια Αφρική (United Nations, 2020). Ενώ η πανδημία βρίσκεται σε εξέλιξη, οι πόλεις χρειάζονται πρόσθετα μέτρα ασφαλείας για να μετριάσουν τον αυξημένο κίνδυνο μετάδοσης covid-19 σε πολυσύχναστους δημόσιους χώρους και συγκοινωνίες. Με τις πόλεις σε κλείδωμα, οι ανοιχτοί δημόσιοι χώροι είναι ακόμη πιο απαιτητικοί. Συγκεκριμένα, οι ανοιχτοί χώροι ως εμπορικοί χώροι είναι κρίσιμοι για την άτυπη οικονομία από την οποία εξαρτώνται πολλοί άνθρωποι για τα προς το ζην (United Nations, 2020).

3.8.3 Διαχείριση αστικών αποβλήτων

Η πορεία προς τις βιώσιμες πόλεις και κοινότητες επηρεάζεται και από τα συστήματα διαχείρισης αστικών αποβλήτων και τις ποσότητες αυτών των αποβλήτων (ΣΒΑ 11.6). Μετά την πανδημία τόσο οι μάσκες ατομικής προστασίας όσο και τα πλαστικά απορρίμματα μόλις απορριφθούν είναι πιθανό να καταλήξουν σε ανοιχτά περιβάλλοντα (επίγεια ή υδρόβια) και να προκαλέσουν ρύπανση, να φράξουν τα συστήματα αποχέτευσης σε πόλεις (ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες), να επηρεάσουν επίσης αρνητικά τη διήθηση του νερού και τον κανονικό αερισμό των γεωργικών εδαφών, με επιπτώσεις στην παραγωγικότητα της γης (Silva, et al., 2021). Η μέχρι τώρα λιγότερη έρευνα επικεντρώθηκε στο ΣΒΑ 11 (βιώσιμες πόλεις και κοινότητες), το οποίο τονίζει την ανάγκη να καταστούν οι πόλεις και οι ανθρωπίνι οικισμοί χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικοί και βιώσιμοι, στοιχεία τα οποία έχουν δει λιγότερο ακαδημαϊκή προσοχή και άρα αξίζουν περισσότερη έρευνα στο μέλλον. Ιδιαίτερα, ο έξυπνος τουρισμός (smart tourism) και οι έξυπνες πόλεις (smart cities) γίνονται ολοένα και πιο σημαντικά στοιχεία στην εποχή μετά την covid-19, αφού οι χώρες πρέπει να επενδύσουν περισσότερο στον τομέα των ψηφιακών

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
μετασχηματισμών για την επίτευξη των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (Trupp &
Dolezal, 2020).

3.9 Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί δεσμοί

Η σημερινή πανδημία όχι μόνο προκαλεί ύφεση στην οικονομία, αλλά αυξάνει επίσης την πιθανότητα συγκρούσεων, τόσο εντός των συνόρων της κάθε χώρας όσο και μεταξύ διαφορετικών χωρών με συνέπεια να θέτει σε κίνδυνο τον στόχο της παγκόσμιας ειρήνης, δικαιοσύνης και των ισχυρών δεσμών (ΣΒΑ 16). Ισχυροί, αποτελεσματικοί, διαφανείς και υπεύθυνοι θεσμοί είναι απαραίτητοι για την αειφόρο ανάπτυξη και είναι ζωτικής σημασίας για να μπορούν οι κυβερνήσεις να παρέχουν υπηρεσίες στους πολίτες τους. Το 2020 οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο βρέθηκαν υπό πίεση ενώ διαχειρίζονται τις επιπτώσεις και τις συνέπειες της πανδημίας covid-19 (F.Pirlea, et al., 2020). Τον Μάρτιο του 2020, ο Γενικός Γραμματέας άσκησε έκκληση για άμεση παγκόσμια κατάπαυση του πυρός για να βοηθήσει στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και να ανοίξει κανάλια διπλωματίας, ιδίως για εκείνους που είναι πιο ευάλωτοι στην covid-19 (United Nations, 2020) αφού η απειλή είναι μεγαλύτερη σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων, όπου οι μάχες έχουν καταστρέψει τα συστήματα υγείας, εκτοπίζουν τους ανθρώπους και τους αναγκάζουν να ζήσουν σε συνθήκες με περιθωριακή ή και χωρίς πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Η τρομερή ταλαιπωρία των αμάχων θα μπορούσε να μειωθεί σημαντικά εάν τα μέρη που είναι σε σύγκρουση σέβονταν τους διεθνείς ανθρωπιστικούς νόμους και τα ανθρώπινα δικαιώματα (United Nations, 2020).

3.10 Βία

Οι πολιτικές που υιοθέτησαν οι κυβερνήσεις μετά την πανδημία είχαν διαφορετικές επιπτώσεις στην επικράτηση των ανθρωποκτονιών σε διάφορες χώρες με τις τάσεις να υποδηλώνουν ότι τα μέτρα κλειδώματος δεν επηρέασαν πολύ τη βία (ΣΒΑ 16.1-16.2) σε χώρες της Λατινικής Αμερικής με υψηλά επίπεδα ανθρωποκτονιών, αλλά τα έντονα μέτρα κλειδώματος σε ευρωπαϊκές χώρες με χαμηλά επίπεδα ανθρωποκτονίας φαίνεται να έχουν μειώσει δραστικά τη βία. Ο υπερπληθυσμός των φυλακών παραμένει ένα σοβαρό πρόβλημα σε πολλές χώρες, που συχνά οδηγεί σε απάνθρωπες συνθήκες, με παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βία μεταξύ των κρατουμένων και μειωμένες προοπτικές αποκατάστασης, επιταχύνει την εξάπλωση της covid-19 σε φυλακές παγκοσμίως λόγω των περιορισμένων χώρων και της συχνής έλλειψης

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
προστατευτικών εργαλείων και πρόσβασης σε επαρκή υγειονομική περίθαλψη (United
Nations, 2020).

3.11 Προσωπικά δεδομένα και ιδιωτικότητα

Όσον αφορά τη μαζική παρακολούθηση γεγονός που παραβιάζει ίσως την ιδιωτικότητα και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα (ΣΒΑ 16.10), η "Google" και η "Apple" έχουν δημιουργήσει μια εταιρική σχέση για να την παρακολούθηση των συσκευών "Android" και "iOS", παρέχοντας πληροφορίες που οι υγειονομικές αρχές θα μπορούν να χρησιμοποιούν για να χαρτογραφήσουν την εξάπλωση της λοίμωξης covid-19, η πολιτική ελευθερία και οι ομάδες υπεράσπισης της ιδιωτικότητας βλέπουν τον κίνδυνο σε αυτήν την ανάπτυξη δεδομένων, ότι η μεγάλη τεχνολογία και οι κυβερνήσεις μπορούν να καταχραστούν τέτοιες πληροφορίες εις βάρος των πολιτών, ακόμη και αν αυτή η τεχνολογική και στρατηγική προσέγγιση μπορεί να αποδειχθεί απρόσμενη διευκόλυνση για την εφαρμογή των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης, ιδίως προς τη βελτίωση της δημόσιας υγείας, με δευτερογενείς επιπτώσεις που συμβάλλουν σε άλλους ΣΒΑ (Filho, et al., 2020).

Κεφάλαιο 4: Περιβαλλοντικές επιπτώσεις

Το κεφάλαιο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων παρόλο που αναλύεται τελευταίο δεν παύει να είναι λιγότερο σημαντικό, τουναντίον. Οι αλλαγές που παρατηρούνται εξαιτίας της πανδημίας δημιουργούν τόσο θετικό όσο και αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, με άμεσο αλλά και έμμεσο τρόπο. Το σημαντικό είναι να εξεταστεί αν αυτές οι εξελίξεις θα διατηρηθούν αλλάζοντας την πορεία για την επίτευξη κάποιων στόχων που σχετίζονται κυρίως με την κλιματική αλλαγή, τη διατήρηση των οικοσυστημάτων, το περιβάλλον, την βιώσιμη παραγωγή-κατανάλωση και τους φυσικούς πόρους, επηρεάζοντας κάποιους από τους ΣΒΑ.

4.1 Παραγωγή και κατανάλωση

4.1.1 Φυσικοί πόροι

Η κατανάλωση και η παραγωγή οδηγούν την παγκόσμια οικονομία αλλά ταυτόχρονα καταστρέφουν την πλανητική υγεία μέσω της μη βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων. Η πανδημία προσφέρει την ευκαιρία να αναπτύξουμε σχέδια ανάκαμψης που θα αντιστρέψουν τις τρέχουσες τάσεις και θα μετατρέψουν τα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής μας προς μια πιο βιώσιμη πορεία (ΣΒΑ 12) (United Nations, 2020). Το κίνητρο πίσω από την ώθηση για το ΣΒΑ12 είναι να πετυχαίνονται περισσότερα με λιγότερα. Αυτή η στρατηγική διασφαλίζει την αποτελεσματική χρήση των πόρων μειώνοντας παράλληλα την υποβάθμιση των δασών, την ατμοσφαιρική ρύπανση και βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής. Η βιώσιμη διαχείριση και η αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων δεν είναι δυνατή σε τρέχουσες κρίσεις (Gulseven, et al., 2020). Ορισμένοι από τους παράγοντες που επηρεάζουν τις διαδικασίες που καλύπτει αυτός ο στόχος, επηρεάζουν αρνητικά την παγκόσμια οικονομία αναδιαμορφώνοντας τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις τομεακές δραστηριότητες, αυτό οφείλεται στο ότι η covid-19 έχει παγκόσμια διάστασης εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και των εξελίξεων στην τεχνολογία (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Εν τω μεταξύ, η πανδημία έχει θετικό αντίκτυπο στην περιβαλλοντική πλευρά της παραγωγής, λόγω του τερματισμού πολλών μονάδων παραγωγής και σημαντικών μειώσεων των εργασιών εφοδιαστικής και διανομής (Kumar, et al., 2020), εκπαιδεύοντας και τους καταναλωτές σχετικά με τη

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
βιώσιμη κατανάλωση και τον τρόπο ζωής με γνώμονα το περιβάλλον (Zambrano-
Monserrate, et al., 2020).

4.1.2 Παραγωγή, διανομή τροφίμων και απόβλητα

Η πανδημία έχει οδηγήσει σε σημαντικές διαταραχές στις αλυσίδες αξίας, την κύρια μορφή της παγκόσμιας γεωργικής και βιομηχανικής οργάνωσης για τις τελευταίες τρεις δεκαετίες (Oidekor, et al., 2020). Έχει φωτίσει πολλές από τις ελλείψεις του παγκόσμιου συστήματος παραγωγής και διανομής τροφίμων μας, προκαλώντας διαταραχή στον εφοδιασμό τροφίμων και τη σπατάλη τροφίμων σε μια εποχή που η πείνα είναι διαδεδομένη και αυξάνεται. Για παράδειγμα στις χώρες με υψηλότερο εισόδημα, τα ευπαθή τρόφιμα, όπως κρέας και οπωροκηπευτικά, λόγω της σύντομης διάρκειας ζωής τους και της εξάρτησης από τους εργαζομένους για συγκομιδή και μεταποίηση, είναι πιθανό να σπαταλούνται. Αυτό συμβαίνει διότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι μετανάστες απασχολούνται σε αυτούς του τομείς και άρα χρειάζονται για τις διαδικασίες συγκομιδής των αγρών. Οι απαραίτητοι ταξιδιωτικοί περιορισμοί για τον έλεγχο της εξάπλωσης της covid-19, περιόρισαν τους μετανάστες εργαζόμενους από το να ακολουθούν τις καλλιέργειες παγκοσμίως με αποτέλεσμα πολλές γεωργικές εκμεταλλεύσεις να εργάζονται με ελλείψεις εργατικού δυναμικού (Fleetwood, 2020).

Ένας νέος τρόπος ζωής υπαγορεύεται τώρα από τους όρους που θέτουν οι εκάστοτε κυβερνήσεις και προτρέπουν τους πολίτες να διατηρούν συγκεκριμένους κλάδους στην καθημερινή τους ζωή (Gulseven, et al., 2020). Πιο συγκεκριμένα, με το προσωρινό κλείσιμο εστιατορίων και καταστημάτων κατά τη διάρκεια της καραντίνας, και τις οδηγίες για παραμονή στο σπίτι που επέβαλαν οι κυβερνήσεις, η τρέχουσα κατάσταση έχει αλλάξει τις συνήθειες διαβίωσης και κατανάλωσης των ανθρώπων (Vanapalli, et al., 2021). Τα συστήματα τροφίμων συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον ευαίσθητων τομέων με επιπτώσεις της νόσου, δεδομένου ότι η ζήτηση για πιο υγιεινά προϊόντα διατροφής αυξάνεται, οι μέθοδοι ασφάλειας των τροφίμων και τεχνολογίες σε όλα τα επίπεδα (παραγωγοί, έμποροι λιανικής πώλησης και καταναλωτές) για να αποφευχθεί η εξάπλωση της νόσου, με τα συστήματα τροφίμων να πρέπει να πληρούν μακροπρόθεσμα πρότυπα βιωσιμότητας (ΣΒΑ 12.3) (Berchin & Guerra, 2020). Η μεταβλητότητα των λιανικών πωλήσεων εκτός από σημαντικές ελλείψεις δημιούργησε και απόβλητα σε επίπεδο λιανικής πώλησης σε χώρες μεσαίου και υψηλού εισοδήματος. Τα νοικοκυριά σε χώρες με υψηλότερο εισόδημα αύξησαν τη σπατάλη

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
τροφίμων λόγω της υπερβολικής κατανάλωσης αλλά και της αλλοίωσης σε επίπεδο καταναλωτών. Εν ολίγοις, η covid-19 επιδείνωσε τα προϋπάρχοντα προβλήματα στο παγκόσμιο τοπίο σπατάλης τροφίμων και δημιουργίας αποβλήτων (Fleetwood, 2020). Οι ανεπάρκειες και οι ασυμφωνίες στα υφιστάμενα συστήματα διαχείρισης αποβλήτων όπως η έλλειψη προσωπικού, οι περιορισμοί χωρητικότητας των εγκαταστάσεων επεξεργασίας, οι διακοπές σε μηχανικές εγκαταστάσεις ανακύκλωσης λόγω της πανδημίας, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ακατάλληλη απόρριψη αποβλήτων που ρυπαίνουν το περιβάλλον . Επιπλέον, πολλά μολυσματικά απορρίμματα πλαστικών όπως μάσκες, γάντια και προστατευτικά προσώπου θα μπορούσαν επίσης να προκαλέσουν μεγαλύτερη καταστροφή και ιογενή μετάδοση χωρίς κατάλληλη αποστείρωση (Vanaralli, et al., 2021). Σημαντικό παράδειγμα στο σημείο αυτό αποτελούν οι ΗΠΑ όπου 700.000 χοίροι θανατώθηκαν σε μια εβδομάδα-μερικοί από τους οποίους μετατράπηκαν σε λίπασμα, ενώ άλλοι στάλθηκαν στους χώρους υγειονομικής ταφής με τις συνακόλουθες επιπτώσεις στο περιβάλλον να εκτινάσσονται (Fleetwood, 2020).

4.2 Δράση για το κλίμα

4.2.1 Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου

Ο στόχος που θα αναλυθεί και επηρεάζεται σημαντικά αλλά με έναν έμμεσο θα λέγαμε τρόπο, είναι ο ΣΒΑ 13 που αφορά την δράση για το κλίμα. Δεν υπάρχει επιβεβαιωμένη αναφορά ότι το η εμφάνιση της νόσου covid-19 συνδέεται με την κλιματική αλλαγή, ωστόσο, ρίχνοντας μια ματιά στη βιβλιογραφία για πανδημίες του παρελθόντος, φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ σοβαρών κλιματικών φαινομένων, όπως το φαινόμενο Ελ Νίνιο*6. Όποιος και αν είναι ο λόγος, ο αντίκτυπος της covid-19 και της κλιματικής αλλαγής, έχει προκαλέσει καταστροφή και θα συνεχίσει

6-Το Ελ Νίνιο (ισπ: *El Niño*) είναι το ωκεάνιο φαινόμενο κατά το οποίο τα κεντρικά και ανατολικά νερά του Ειρηνικού Ωκεανού κοντά στις ακτές του Περού(Ισημερινός) είναι θερμότερα σε σχέση με άλλες περιοχές. Η θερμοκρασία του νερού είναι μεγαλύτερη κατά 3°C περίπου. Η έκταση των θερμών νερών είναι συγκρίσιμη με την έκταση μιας μεγάλης χώρας. Συμβαίνει κάθε δύο με οχτώ χρόνια ,και διαρκεί για ένα χρόνο, εμφανίζεται δε εδώ και αιώνες κατά την περίοδο των Χριστουγέννων. Στο φαινόμενο αποδίδονται ως συνέπειες ακραία καιρικά φαινόμενα σε όλον τον κόσμο αλλά κυρίως στις περιοχές γύρω από τον Ειρηνικό, όπως ξηρασίες, βροχοπτώσεις, πυρκαγιές και τροπικοί κυκλώνες. Το Ελ Νίνιο διαταράσσει τα καιρικά συστήματα από την κανονική λειτουργία τους, αλλά η απόδοση πολλών ακραίων καιρικών φαινομένων σε αυτό θεωρείται υπερβολή. Αιτία του φαινομένου η διαταραχή των αλγών δυτικών ανέμων (Βικιπαίδεια, 2021).

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ να επηρεάζει τις ανθρώπινες ζωές, την υγεία, τη γεωργία, την εξαφάνιση ειδών ζώων και φυτών (Gulseven, et al., 2020). Οι πρώτες μελέτες που έγιναν υπολόγισαν θετικές έμμεσες επιπτώσεις στο περιβάλλον με μια μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου(CO₂, NO₂, PM_{2.5}, CH₄) να παρατηρείται κατά την διάρκεια της καραντίνας σε ορισμένες χώρες παγκοσμίως, με τον προβληματισμό όμως να εστιάζεται στο κατά πόσο μπορούν οι εκπομπές αερίων να μείνουν σε πιο μειωμένα επίπεδα ή πρόκειται για προσωρινό θετικό φαινόμενο (Zambrano-Monserrate, et al., 2020). Το 91% του πληθυσμού του κόσμου ζει σε μέρη όπου η κακή ποιότητα του αέρα υπερβαίνει τα επιτρεπόμενα όρια, με συνέπεια ο υποβαθμισμένος αέρας (Zambrano-Monserrate, et al., 2020) να εκδηλώνεται σε ένα σημαντικό ποσοστό της παγκόσμιας θνησιμότητας κάθε χρόνο που αγγίζει το 8% του συνολικού θανάτου στον κόσμο να οφείλεται στην ατμοσφαιρική ρύπανση (Mukherjee, et al., 2020). Για να επιτευχθεί ο μέγιστος στόχος των 1,5 ° C - ή ακόμα και των 2 ° C - που απαιτείται στη Συμφωνία του Παρισιού, οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου πρέπει να αρχίσουν να μειώνονται κατά 7,6% κάθε χρόνο από το 2020. Ωστόσο, παρά τη δραστική μείωση της ανθρώπινης δραστηριότητας λόγω της covid-19, η μείωση των εκπομπών που προβλέπεται είναι 6% για το 2020, ποσοστό που υπολείπεται αυτού του υπό στόχου ενώ οι εκπομπές αναμένεται να αυξηθούν καθώς αρθούν οι περιορισμοί (United Nations, 2020). Ειδικότερα οι παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) έχουν μειωθεί έντονα κατά τη διάρκεια της πανδημίας όμως η γενικότερη τάση των τελευταίων ετών δείχνει ότι αυξήθηκαν κατά την αύξηση των εκπομπών ενέργειας από πηγές ορυκτών καυσίμων που ξεπέρασε την αύξηση των πηγών και των δραστηριοτήτων χαμηλών εκπομπών (Barbier & Burgess, 2020). Οι περιορισμοί στο σπίτι που εφάρμοσαν οι αρχές για τη μείωση της εξάπλωσης της πανδημίας covid-19 βελτίωσαν την ποιότητα του αέρα σε όλο τον κόσμο γενικά και ιδίως στις αστικές περιοχές (Mukherjee, et al., 2020). Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί τεράστια περιβαλλοντική απειλή για την υγεία και την ευημερία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, μεταξύ 28.000 έως 36.000 θάνατοι/έτος συνδέθηκαν με μακροχρόνια έκθεση σε ατμοσφαιρικούς ρύπους (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Η Υπηρεσία Παρακολούθησης Ατμόσφαιρας Κοπέρνικος (CAMS) παρατήρησε μείωση 20-30% των σωματιδίων με διάμετρο μικρότερη από 2,5 PM στην Κίνα για το μήνα Φεβρουάριο του έτους 2020 σε σύγκριση με τους μηνιαίους μέσους όρους για τα προηγούμενα τρία χρόνια και αναφέρει ότι τα οφέλη της ανθρώπινης υγείας από τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα ενδέχεται να ξεπέρασαν

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ τον επιβεβαιωμένο θάνατο από covid-19 στην Κίνα (Mukherjee, et al., 2020) και αναφέρεται ότι σε ορισμένες περιοχές της τα σοβαρά γεγονότα ατμοσφαιρικής ρύπανσης δεν αποφεύγονται μέσω της μείωσης των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων εν μέρει λόγω των δυσμενών μετεωρολογικών συνθηκών (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Σε άλλα μέρη του κόσμου, όπως η Ευρώπη οι μετρήσεις από τους δορυφόρους του Κοπέρνικου δείχνουν σημαντική μείωση των συγκεντρώσεων μονοξειδίου του αζώτου-σημαντικός ατμοσφαιρικός ρύπος (NO₂) στη Ρώμη, τη Μαδρίτη και το Παρίσι, τις πρώτες πόλεις της Ευρώπης δηλαδή που οι κυβερνήσεις διέταξαν τους πολίτες να μείνουν στο σπίτι τους για να περιορίσουν την εξάπλωση της νέας νόσου (Zambrano-Monserrate, et al., 2020). Αυτές οι αλλαγές προέκυψαν είτε από την σχεδόν πλήρη διακοπή λειτουργίας πολλών βιομηχανιών, μεγάλων επιχειρήσεων, της εναέριας κυκλοφορίας, περιορισμό της κίνησης της οδικής κυκλοφορίας, της θαλάσσιας κυκλοφορίας και, κατά συνέπεια, της μεγάλης μείωσης της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για μεγάλο χρονικό διάστημα (Mukherjee, et al., 2020), επίσης ο αντίκτυπος της απομακρυσμένης εργασίας και της ψηφιοποίησης των εργασιών αναμένεται να συμβάλλει στη μειωμένη κατανάλωση ορυκτών καυσίμων λόγω μειωμένης κινητικότητας και μετακίνησης (Ibn-Mohammed, et al., 2021).

4.2.2 Ορυκτά καύσιμα

Ο σημερινός τρόπος ζωής μας και η μεγάλη εξάρτηση από τα συστήματα μεταφοράς που βασίζονται σε ορυκτά καύσιμα έχουν σημαντικές συνέπειες για το περιβάλλον και κατ' επέκταση την ευημερία (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Λόγω αυτής της υποχρεωτικής καραντίνας, τα συστήματα μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων των οδικών, σιδηροδρομικών, αεροπορικών και θαλάσσιων, χρησιμοποιούνται περισσότερο με φειδώ, με αποτέλεσμα τη δραστική μείωση της χρήσης πετρελαίου παγκοσμίως. Η μείωση της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων από τα συστήματα μεταφοράς οδήγησε σε σημαντική μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης (Hosseini, 2020). Η μείωση των αερολυμάτων οδηγεί επίσης σε αυξημένη ποσότητα επιφανείας που φθάνει στην ηλιακή ακτινοβολία και μπορεί σημαντικά να επηρεάσει τη θερμοκρασία της επιφάνειας που θα έχει ξεχωριστές κλιματικές επιπτώσεις στην ξηρά και τον ωκεανό (Mukherjee, et al., 2020). Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου προβλέπεται να αυξηθούν σε 49 εκατομμύρια τόνους και 91 εκατομμύρια μετρικούς τόνους έως το 2030 και το 2050 αντίστοιχα (Vanapalli, et al., 2021). Ωστόσο, με την

υποχώρηση της πανδημίας στο αισιόδοξο εγγύς μέλλον και την επανέναρξη των κανονικών βιομηχανικών και μεταφορικών δραστηριοτήτων θα υπάρξει σίγουρα μια αντιστροφή της τάσης . Η μείωση των ατμοσφαιρικών εκπομπών κατά τη διάρκεια της καραντίνας για μια περίοδο λίγων μηνών δεν αναμένεται να έχει σημαντικό μακροπρόθεσμο αντίκτυπο για το μέλλον του κλίματος, αφού ο βραχυπρόθεσμος αντίκτυπος σχετικά με τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα, δεν θα προσφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη όσον αφορά τον καθαρισμό του περιβάλλοντος ή την ανάπτυξη ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή (Mukherjee, et al., 2020).

4.2.3 Περιβαλλοντικός θόρυβος

Παράλληλα με τη μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων υπάρχει μια μαζική μείωση του περιβαλλοντικού θορύβου. Ο περιβαλλοντικός θόρυβος ορίζεται ως ένας ανεπιθύμητος ήχος που θα μπορούσε να δημιουργείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες (για παράδειγμα, βιομηχανικές ή εμπορικές δραστηριότητες), τη διέλευση μηχανοκίνητων οχημάτων και μελωδίες σε μεγάλο όγκο (Zambrano-Monserrate, et al., 2020). Είναι μια από τις κύριες πηγές δυσφορίας για τον πληθυσμό και το περιβάλλον, μεταβάλλοντας τις φυσικές συνθήκες των οικοσυστημάτων (Zambrano-Monserrate, et al., 2020) και επηρεάζει την υγεία των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της στρέβλωσης του τρόπου ύπνου, της ενόχλησης και των αρνητικών επιπτώσεων στο μεταβολικό και καρδιαγγειακό σύστημα, ακόμη και το πρόβλημα της γνωστικής δυσλειτουργίας στα παιδιά (Ibn-Mohammed, et al., 2021). Τα επίπεδα θορύβου έχουν μειωθεί σημαντικά στις περισσότερες χώρες, συμπεριλαμβανομένου του υποβρύχιου θορύβου λόγω μειωμένων θαλάσσιων μεταφορικών δραστηριοτήτων (Silva, et al., 2021). Ο αντίκτυπος του θορύβου έχει υποτιμηθεί εδώ και καιρό, και παρόλο που περισσότεροι πρόωροι θάνατοι συνδέονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση σε σύγκριση με το θόρυβο, ωστόσο ο θόρυβος αποτελεί μεγαλύτερο αντίκτυπο στους δείκτες της ποιότητας ζωής και της ψυχικής υγείας (Ibn-Mohammed, et al., 2021).

4.2.4 Απόβλητα

Οι αρνητικές βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις, που σχετίζονται κυρίως με τη χρήση πλαστικών, την κατανάλωση και την κακή διαχείριση απορριμμάτων, θα προστεθούν σύντομα στα τρέχοντα περιβαλλοντικά ζητήματα, επιδεινώνοντας τις επιπτώσεις τους στα φυσικά οικοσυστήματα και θέτοντας σε κίνδυνο τα πιθανά μέτρα μετριασμού-αποκατάστασης (Silva, et al., 2021). Με την covid-19, η παγκόσμια ζήτηση για πλαστικό

αυξήθηκε και αύξησε και την παραγωγή πλαστικών κατά 40% για την κάλυψη αυτής της ανάγκης, ζήτηση η οποία τελικά καταλήγει στη ροή αποβλήτων. Οι αποκλίσεις στη βιομηχανία ανακύκλωσης θα μπορούσαν να οδηγήσουν τα απόβλητα στην αποτέφρωση, γεγονός που θα μπορούσε να προωθήσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στο περιβάλλον από το αναμενόμενο, τροφοδοτώντας τελικά την υπερθέρμανση του πλανήτη. Οι ΗΠΑ ήταν στην πρώτη γραμμή στην ανάκληση πολλών νόμων και πολιτικών σχετικά με τα πλαστικά μίας χρήσης, κράτη όπως η Νέα Υόρκη, η Μασαχουσέτη, το Μέιν, το Νιού Χάμσαϊρ και το Όρεγκον έχουν αναβάλει προσωρινά ή ανατρέψει τις πολιτικές τους για απαγόρευση χρήσης πλαστικής σακούλας και έχουν περιορίσει τη χρήση επαναχρησιμοποιήσιμων τσαντών αγορών φοβούμενοι την εξάπλωση του ιού (Vanapalli, et al., 2021). Εταιρείες που κάποτε ενθάρρυναν τους καταναλωτές να φέρουν τις τσάντες τους έχουν αλλάξει όλο και περισσότερο σε συσκευασία μίας χρήσης, όπως η προσωρινή απαγόρευση της χρήσης επαναχρησιμοποιήσιμων φλυτζανιών (Zambrano-Monserrate, et al., 2020). Ακόμη, ορισμένες από τις αλυσίδες γρήγορου φαγητού και λιανικής, συμπεριλαμβανομένων των “Starbucks”, έχουν απαγορεύσει τη χρήση επαναχρησιμοποιήσιμων ποτηριών και δοχείων τροφίμων και έχουν μεταφερθεί προσωρινά σε αναλώσιμα (Vanapalli, et al., 2021). Τέλος, η διαδικτυακή παραγγελία φαγητού αυξήθηκε με αποτέλεσμα την αύξηση των οικιακών αποβλήτων, τόσο οργανικά όσο και ανόργανα (Zambrano-Monserrate, et al., 2020). Οι ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια που σχετίζονται με αγορές σε σουπερ μάρκετ οδήγησαν σε προτίμηση των καταναλωτών για φρέσκα τρόφιμα συσκευασμένα σε πλαστικά δοχεία, για την αποφυγή μόλυνσης των τροφίμων και για παράταση της διάρκειας ζωής τους, και για τη χρήση συσκευασίας τροφίμων μιας χρήσης και πλαστικές σακούλες για μεταφορά παντοπωλείων, εκμεταλλευόμενοι αυτές τις προτιμήσεις, οι κυρίαρχοι της πλαστικής βιομηχανίας έχουν δημιουργήσει αμφιβολίες στους κυβερνητικούς ηγέτες σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων, την υγιεινή και τη διασταυρούμενη μόλυνση όταν χρησιμοποιούν επαναχρησιμοποιήσιμα δοχεία και σακούλες κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Αυτό είναι λογικό να οδηγήσει σε αντιστροφή των πολιτικών για την απαγόρευση ή τη μείωση των πλαστικών μιας χρήσης. Η παραγωγή οργανικών και ανόργανων αποβλήτων συνοδεύεται έμμεσα από ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών ζητημάτων, όπως η διάβρωση του εδάφους, η αποψίλωση των δασών, η ατμοσφαιρική ρύπανση και η ρύπανση των υδάτων. Οι πολιτικές καραντίνας, που έχουν καθιερωθεί στις περισσότερες χώρες, έχουν οδηγήσει

τους καταναλωτές να αυξήσουν τη ζήτηση για διαδικτυακές αγορές για παράδοση στο σπίτι. Κατά συνέπεια, τα οργανικά απόβλητα που παράγονται από νοικοκυριά έχουν αυξηθεί. Επίσης, τα τρόφιμα που αγοράζονται στο διαδίκτυο αποστέλλονται συσκευασμένα, άλλος ένας λόγος για τον οποίο τα απόβλητα συνεχίζουν να αυξάνονται, όσων αφορά τα ιατρικά απόβλητα είναι βέβαιο ότι σημειώθηκε αύξηση απορριμμάτων από ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό, όπως μάσκες και γάντια. (Silva, et al., 2021).

4.2.5 Ανακύκλωση

Η ανακύκλωση αποβλήτων υπήρξε ανέκαθεν ένα σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για όλες τις χώρες αφού η ανακύκλωση είναι ένας κοινός και αποτελεσματικός τρόπος για την πρόληψη της ρύπανσης, την εξοικονόμηση ενέργειας και τη διατήρηση των φυσικών πόρων. Από τις σημαντικότερες επιπτώσεις της κρίσης covid-19 ήταν η μείωση της μηχανικής ανακύκλωσης των απορριμμάτων πλαστικών σε ορισμένες μεγάλες πόλεις του κόσμου. Για παράδειγμα, ορισμένες μεγάλες πόλεις στις ΗΠΑ, έχουν αναστείλει προσωρινά προγράμματα ανακύκλωσης φοβούμενοι τους κινδύνους μολυσμένων αποβλήτων σε κέντρα ανακύκλωσης (Vanparalli, et al., 2021), έχουν επίσης σταματήσει τα προγράμματα ανακύκλωσης, καθώς οι αρχές ανησυχούν για τον κίνδυνο εξάπλωσης της covid-19 σε κέντρα ανακύκλωσης (Silva, et al., 2021). Μια τέτοια μείωση στην ανακύκλωση αποβλήτων διαφέρει από τους στόχους της κυκλικής οικονομίας και της αειφόρου ανάπτυξης, ακόμη και συμβάλλει στην επιπλέον ρύπανση πλαστικών αποβλήτων. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι μάσκες ατομικής προστασίας πιθανότατα θα απορριφθούν χωρίς προληπτικά μέτρα μαζί με άδειες φιάλες απολυμαντικών χεριών και οργανικά στερεά απόβλητα σε τακτικά αστικά στερεά απόβλητα, ή, χειρότερα, σκουπίδια στο περιβάλλον (Silva, et al., 2021). Οι πόλεις που αντιμετωπίζουν υψηλά ποσοστά εμφάνισης covid-19 δυσκολεύονται να διαχειριστούν τη δραματική αύξηση της παραγωγής ιατρικών αποβλήτων από τις εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης. Η δραματική αύξηση των ιατρικών αποβλήτων είναι υπερφόρτωση της ικανότητας κάθε χώρας ή δήμου, για τη σωστή διαχείριση και επεξεργασία τους. Λόγω της επιμονής και της υψηλής μεταδοτικότητας του ιού, πολλές χώρες χαρακτηρίζουν όλα τα νοσοκομειακά απόβλητα ως μολυσματικά, τα οποία πρέπει να αποτεφρωθούν υπό υψηλές θερμοκρασίες, ακολουθούμενα την υγειονομική ταφή των υπολειμμάτων. Η

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου, όπως το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) και το μεθάνιο (CH₄), απελευθερώνεται σε σημαντικές ποσότητες κατά την αποσύνθεση πλαστικών απορριμμάτων σε χώρους υγειονομικής ταφής ή κατά την καύση πλαστικών απορριμμάτων. Μετά την πανδημία, το υπάρχον φορτίο στις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης αναμένεται να μειωθεί στα κανονικά βέλτιστα επίπεδα λόγω της αναβίωσης της βιομηχανίας ανακύκλωσης και της μείωσης των μολυσματικών αποβλήτων. Ωστόσο, ο σχεδιασμός των εγκαταστάσεων αποτέφρωσης θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να ενσωματώνει τις ροές στα χαρακτηριστικά και τα κβαντικά απόβλητα διότι οποιαδήποτε πιθανή μελλοντική κρίση η επιδείνωση της κακής διαχείρισης των αποβλήτων θα είχε ως αποτέλεσμα τη διαρροή τους στο περιβάλλον, προκαλώντας έτσι μια νέα κρίση στη δημόσια υγεία. Η επίλυση της κρίσης covid-19 δεν μπορεί να αποβεί εις βάρος της επίλυσης του μακροπρόθεσμου ζητήματος που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα, την κλιματική κρίση (Vanapalli, et al., 2021).

4.2.6 Ενέργεια

Με την απτή προοπτική μιας παγκόσμιας ύφεσης που θα μπορούσε να επισκιάσει τον αντίκτυπο της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008, χώρες και πολίτες ίσως δυσκολευτούν πολύ περισσότερο να δικαιολογήσουν την οικονομική επένδυση σε επιλογές χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ακόμη και αν η οικονομική λογική της σωστής επιλογής χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα είναι αναμφισβήτητα ισχυρή (Howarth, et al., 2020). Η μείωση των τιμών των ορυκτών καυσίμων είναι ιδιαίτερα ανησυχητική στις αναπτυσσόμενες χώρες όπου η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος χαμηλού κόστους φαίνεται επιτακτική λόγω της κακής οικονομικής κατάστασής κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Η υψηλή ευαισθησία αυτών των εθνών στο ενεργειακό κόστος θα αναγκάσει τις κυβερνήσεις τους να υιοθετήσουν φθηνότερες συμβατικές πηγές ενέργειας αντί για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας(ΣΒΑ 7), κάτι που θα ήταν τρομακτικό για την παγκόσμια πολιτική για το κλίμα, λόγω των προκλήσεων και της μείωσης των τιμών του πετρελαίου, οι επενδύσεις τους σε ανανεώσιμες πηγές έχουν επιβραδυνθεί. Οι διακυμάνσεις στις αγορές πετρελαίου και φυσικού αερίου θα μπορούσαν να μειώσουν περαιτέρω τη βιωσιμότητα των πόρων ορυκτών καυσίμων και να θέσουν σε κίνδυνο τις μακροπρόθεσμες συμβάσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου (Hosseini, 2020). Παρόλο που το μόνιμο αποτύπωμα της πανδημίας είναι αβέβαιο, υπάρχει το ενδεχόμενο να εδραιώσει μη βιώσιμες

πρακτικές, όπως η οδήγηση ενός αυτοκινήτου, ίσως τόσο μεγάλη όσο η ικανότητά της να εισαγάγει πιο βιώσιμες πρακτικές, όπως είναι το περπάτημα (Sonacoool, et al., 2020). Οι πιο πάνω επιπτώσεις της πανδημίας σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με το περιβάλλον θα μπορούσαν να υπονομεύσουν περαιτέρω την πρόοδο προς την κατεύθυνση του ΣΒΑ 13, μειώνοντας τη δέσμευση για παγκόσμια δράση για το κλίμα (Barbier & Burgess, 2020).

4.2.7 Περιβαλλοντικές διασκέψεις και κυβερνητικές στάσεις

Είναι επείγον να αναφερθεί ότι αναβλήθηκαν σημαντικές διεθνείς σύνοδοι κορυφής για το περιβάλλον όπως: Η ωκεανική βιοποικιλότητα πέρα από την εθνική δικαιοδοσία, η Διάσκεψη της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές στη Γλασκώβη, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Οι καθυστερήσεις αυτών των συνόδων κορυφής θα μπορούσαν να εκτρέψουν πολλές χώρες από ζητήματα σχετικά με τις περιβαλλοντικές προτεραιότητες και να στρέψουν την Ατζέντα προς τις πολιτικές για την υγεία και την οικονομική ανάκαμψη από την covid-19 (Vanaralli, et al., 2021). Το σημαντικό είναι ότι υπάρχουν ενδεικτικά σημάδια ότι το κοινό αναγνωρίζει την ανάγκη αντίδρασης στην κλιματική αλλαγή που αντικατοπτρίζει τη φιλοδοξία της αντίδρασής μας στην πανδημία (Howarth, et al., 2020) αφού από τότε που συνέβη η πανδημία, οι άνθρωποι άρχισαν να σκέφτονται τα μέτρα για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών. Ένα άτομο δεν μπορεί να ελέγξει ή να συντονίσει τις κλιματικές αλλαγές, αλλά η ελεγχόμενη δράση από όλους τους τομείς δραστηριότητας θα βοηθήσει στη ρύθμιση και τον συντονισμό του περιβαλλοντικού συστήματος και των στρατηγικών (Gulseven, et al., 2020).

Είναι πλέον γεγονός ότι εάν ο κόσμος δεν δράσει άμεσα και δυναμικά, οι καταστροφικές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος θα είναι πολύ μεγαλύτερες από την τρέχουσα πανδημία η οποία επιβράδυνε την οικονομική δραστηριότητα και διέκοψε τις επιχειρήσεις παγκοσμίως, προσέφερε την ευκαιρία στις χώρες να επανεκτιμήσουν τις προτεραιότητες και να ανοικοδομήσουν τις οικονομίες τους ώστε να είναι πιο πράσινες και πιο ανθεκτικές στην αλλαγή του κλίματος. Η κλιματική αλλαγή συνεχίζει να επιδεινώνει τη συχνότητα και τη σοβαρότητα των φυσικών καταστροφών, οι οποίες επηρεάζουν δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους, με αποτέλεσμα θανάτους, διαταραχές της διαβίωσης και οικονομικές απώλειες (United Nations, 2020). Οι

επιπτώσεις στο περιβάλλον που αναλύθηκαν με εκτενή τρόπο πιο πάνω μας βοηθούν να κατανοήσουμε πως με έμμεσο τρόπο αντιστρέφονται κάποιες καλές πρακτικές που έχουν εδραιωθεί τα τελευταία χρόνια αναφορικά με τη δράση για το κλίμα(ΣΒΑ 13). Τόσο σε ατομικό επίπεδο με την αλλαγή των ανθρώπινων στάσεων, όσο και σε συλλογικό επίπεδο με τις εκάστοτε κυβερνητικές πολιτικές, είναι γεγονός ότι αν μη τι άλλο η τρέχουσα κρίση στρέφει την προσοχή περισσότερο σε ζητήματα υγείας. Οι υποστόχοι για το κλίμα του ΣΒΑ 13 στηρίζονται κυρίως στην συνεργασία και την πολυμέρεια μιας που η δράση για την κλιματική αλλαγή απαιτεί συντονισμένες και παγκόσμιες πολιτικές από όλα τα κράτη.

4.3 Ζωή στη θάλασσα

4.3.1 Θετικές επιπτώσεις

Η πανδημία έχει επηρεάσει όλα τα ανθρώπινα όντα στον πλανήτη με τα αποτελέσματά της να εξακολουθούν να εξελίσσονται. Υπάρχουν ερευνητικά ευρήματα που δείχνουν ότι η θαλάσσια ζωή (ΣΒΑ 14) μπορεί να ανακουφίζεται αυτή την εποχή από την υπεραλίευση και την υπερεκμετάλλευση των θαλάσσιων πόρων (Gulseven, et al., 2020). Οι αναφορές δείχνουν ότι κατά τη διάρκεια του αποκλεισμού που προκαλείται από την covid-19, όχι μόνο βελτιώνεται η ποιότητα του αέρα και η ποιότητα του νερού στα ποτάμια και τα υδατικά συστήματα, αλλά υπάρχει και διακοπή της απόρριψης βιομηχανικών λυμάτων και άλλων αποβλήτων στο νερό, με αποτέλεσμα μια φαινομενικά θετική επίδραση στην ποιότητα του νερού (Khan, et al., 2020). Η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας έχει μειώσει την πίεση τόσο στους χερσαίους πόρους όσο και στους θαλάσσιους πόρους, με την θαλάσσια ζωή να ευδοκιμεί πολύ ενεργά κοντά στις ακτές σε πολλά μέρη του κόσμου (Gulseven, et al., 2020). Οι μειώσεις της ναυτιλιακής κίνησης θα μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου του κλάδου. Η διεθνής ναυτιλία αντιπροσωπεύει περίπου το 2,5% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Αυτή η μείωση των αερίων του θερμοκηπίου θα ωφελήσει τον ωκεανό επιβραδύνοντας τον ρυθμό οξίνισης και θέρμανσης αλλά, όπως παραπάνω, εάν δεν διατηρηθεί η αυτή η στάση, η συνολική επίπτωση θα είναι μέτρια. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος οι συνεχιζόμενες χαμηλές τιμές του πετρελαίου να αποθαρρύνουν τη βιομηχανία στις δεσμεύσεις της να μεταβεί σε πολύ χαμηλότερο αποτύπωμα άνθρακα μέσω βελτιωμένης ενεργειακής απόδοσης τόσο στη λειτουργία του πλοίου όσο και στο σχεδιασμό (Hudson, 2020).

Οι ωκεανοί είναι η υποστήριξη ζωής του πλανήτη μας και ρυθμίζουν το παγκόσμιο κλιματικό σύστημα, αποτελούν το μεγαλύτερο οικοσύστημα στον κόσμο, που φιλοξενεί σχεδόν ένα εκατομμύριο άγνωστα είδη, που περιέχουν τεράστια ανεκμετάλλευτη δυνατότητα επιστημονικής ανακάλυψης (United Nations, 2020). Η προκαλούμενη από την πανδημία καραντίνα παρείχε επίσης ορισμένα βραχυπρόθεσμα πλεονεκτήματα που αξίζει να αναφερθούν. Αναλυτικότερα, υπάρχουν αναφορές βελτίωσης της ποιότητας του νερού τόσο για τα υπόγεια όσο και για τα επιφανειακά νερά. Για παράδειγμα, η λίμνη Βεμπανάντ, η μεγαλύτερη λίμνη γλυκού νερού στην Ινδία, είδε τις συγκεντρώσεις των αιωρούμενων σωματιδίων για τον Απρίλιο του 2020 να μειώνονται κατά 1/3 από το προηγούμενο έτος με το ποσοστό αυτό να αποτελεί ρεκόρ χαμηλών συγκεντρώσεων εντός της τελευταίας επταετίας (Mukherjee, et al., 2020). Στη Βενετία τα νερά ξεκίνησαν να φαίνονται πιο καθαρά μετά τους δύο μήνες κλειδώματος λόγω covid-19 και η υδρόβια ζωή είναι πλέον ορατή, κάτι που δεν είχε παρατηρηθεί εδώ και πολλά χρόνια στην πόλη. Οι καθαροί ποταμοί και άλλα υδάτινα σώματα έχουν σημαντική θετική επίδραση στην υδρόβια ζωή. Πολλά είδη επιστρέφουν στους φυσικούς τους βιότοπους από την έναρξη της καραντίνας. Όχι μόνο τα χερσαία ζώα επιστρέφουν, αλλά και τα θαλάσσια πλάσματα φαίνεται να απολαμβάνουν αυτό το διάλειμμα από τον θόρυβο και τη ρύπανση των υδάτων. Με την αναστολή πολλών κρουαζιερόπλοιων, ο τουρισμός υποχώρησε ενώ όλες οι άλλες θαλάσσιες δραστηριότητες τέθηκαν σε αναστολή, κατά συνέπεια, τα υδρόβια είδη παίρνουν τον έλεγχο στα χέρια τους (Khan, et al., 2020). Η δραστική μείωση της ανθρώπινης δραστηριότητας, ενώ βασίζεται σε μια τραγωδία, είναι μια ευκαιρία για να ανακάμψουν οι ωκεανοί, για να χαρτογραφηθεί μια βιώσιμη πορεία ανάκαμψης που θα διασφαλίσει τα προς το ζην που έρχονται σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον (United Nations, 2020). Το υδάτινο οικοσύστημα ενισχύεται λόγω της μείωσης της κινητικότητας των ανθρώπων, υπάρχει αισθητή μείωση των επιπέδων ρύπανσης σε πολλές χώρες και περιοχές. Η απουσία αλιευτικών μηχανότρατων στην παραλία έφερε έναν μεγάλο αριθμό υδρόβιων ζώων και ψαριών πιο κοντά στην ακτογραμμή (Guilseven, et al., 2020). Οι θαλάσσιοι επιστήμονες έχουν ήδη ξεκινήσει τη διερεύνηση των επιπτώσεων της καραντίνας στη θαλάσσια ζωή. Βέβαια, οι εμπορικές αλιευτικές βιομηχανίες έχουν πληγεί σοβαρά λόγω του κλεισίματος των κύριων αγοραστών τέτοιων προϊόντων, των εστιατορίων και των ξενοδοχείων αφού η κοινωνική απόσταση στη θάλασσα έχει προκαλέσει την αγκύρωση των αλιευτικών σκαφών στα λιμάνια. Ο

Κάρλος Ντουάρτε, πρόεδρος έρευνας στο Κέντρο Ερευνών της Ερυθράς Θάλασσας (RSRC) στη Σαουδική Αραβία, δήλωσε ότι η καραντίνα μεταξύ Φεβρουαρίου και Ιουνίου - Ιουλίου θα επιταχύνει την ανάκαμψη των ιχθυολογικών αποθεμάτων και άλλων θαλάσσιων οργανισμών, καθώς έδειξε ήδη θεαματική ανάκαμψη μετά τον 1ο και 2ο παγκόσμιο πόλεμο, και αυτή η καραντίνα θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε γρηγορότερα τους στόχους διατήρησης των αποθεμάτων αυτών (Khan, et al., 2020).

Ο ήχος ταξιδεύει πολύ πιο μακριά και γρηγορότερα στο νερό και αυτό αποτελεί άσχημο πρόβλημα της υδρόβιας ζωής. Η ηχορύπανση από τη ναυτιλία και οι ισχυρές εκρήξεις από τις σεισμικές δοκιμές πυροβόλων όπλων, που χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό των αποθέσεων αερίου και πετρελαίου στους βαθύς ωκεανούς, είναι τραυματικές για τη θαλάσσια ζωή. Η μελέτη των φαλαινών και άλλων θαλάσσιων ζώων από την μια θαλάσσια οικολόγο στο Κορνέλ (ΗΠΑ), δήλωσε ότι η απομάκρυνση μόνο των κρουαζιερόπλοιων θα επιφέρει μια άμεση μαζική αλλαγή στην ποσότητα του θορύβου των ωκεανών. Η μελέτη αναφέρει ότι ο περιβαλλοντικός θόρυβος από τη ναυτική κυκλοφορία αυξάνει τα επίπεδα ορμονών άγχους στα θαλάσσια πλάσματα, τα οποία με τη σειρά τους μπορούν να επηρεάσουν την αναπαραγωγική τους επιτυχία. Επιπλέον, αυτό το κλείδωμα παρέχει μια άψογη κατάσταση για τις χελώνες Λεπιδόχελυς του Ειρηνικού στις παραλίες που εντοπίζονται. Οι χελώνες ενοχλούνται λιγότερο από τους τουρίστες κατά τη διάρκεια αυτής της καραντίνας. Η μειωμένη ανθρώπινη διακοπή φέτος θα έδινε σε αυτές τις χελώνες αρκετό χρόνο για επώαση και εκκόλαψη με άνεση. Δεδομένου ότι οι παραλίες είναι ελεύθερες από ανθρώπους που δεν οδήγησαν σε τυχαίο θρυμματισμό αυγών, λιγότερα απορρίμματα και πλαστικά απορρίμματα στο θαλάσσιο περιβάλλον. Η δυσπεψία και η εμπλοκή λόγω των πλαστικών και θαλάσσιων συντριμμιών που είναι οι κύριες αιτίες τραυματισμών σε θαλάσσια πλάσματα θα εξαλειφθούν κατά τη διάρκεια αυτού του κλειδώματος. Όχι μόνο οι ωκεανοί, αλλά και τα ποτάμια και άλλα υδάτινα σώματα καθαρίζονται υποδηλώνοντας λιγότερο τοξικά και επιβλαβή υλικά να εισέρχονται στα υδατικά συστήματα. Υπήρξαν ορατά θετικά σημάδια αυτού του κλειδώματος, αλλά μερικές εβδομάδες ή μήνες κλειδώματος δεν θα είναι αρκετά για να εξαλείψουν ή να αντιστρέψουν τη ζημιά που προκλήθηκε κατά τη διάρκεια πολλών ετών και να συμβάλλουν ουσιαστικά στη βελτίωση του ΣΒΑ 14 (Khan, et al., 2020).

4.3.2 Αρνητικές επιπτώσεις

Οι αλιείες μικρής κλίμακας, που αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ της συνολικής αλιευτικής παραγωγής στις αναπτυσσόμενες χώρες, εξακολουθούν να συγκαταλέγονται στους πιο περιθωριοποιημένους παραγωγούς τροφίμων. Επιπλέον, τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών δείχνουν ότι η κρίση της covid-19 επηρεάζει ήδη αρνητικά τα προς το ζην, καθώς η παγκόσμια ζήτηση για θαλασσινά μειώνεται και οι περιορισμοί στις μεταφορές εμποδίζουν την πρόσβαση στην αγορά. Ταυτόχρονα, οι παραγωγοί μικρής κλίμακας διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην παροχή τροφίμων για τις τοπικές κοινότητες, το πλαίσιο της επισιτιστικής ασφάλειας και της εξάλειψης της φτώχειας. Μια παύση στην επίθεση στα παγκόσμια αποθέματα ψαριών μπορεί να μην είναι αρκετή για να αποτρέψει την κατάρρευση ορισμένων αλιευμάτων (United Nations, 2020).

Ένα ακόμη περιβαλλοντικό ζήτημα που πρέπει να αναλυθεί στενά από τις τοπικές αρχές και τους διαχειριστές παραλιών είναι ο αντίκτυπος των χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται σε τεράστιες ποσότητες για την απολύμανση δημόσιων χώρων. Τα συμβατικά χρησιμοποιούμενα αμμωνίου και τα παράγωγά τους είναι ικανά να απενεργοποιήσουν τον ιό (SARS-CoV-2). Ωστόσο, αυτές οι ουσίες επηρεάζουν επίσης τους θαλάσσιους οργανισμούς όταν μεταφέρονται στον ωκεανό μέσω συστημάτων αποχέτευσης και βρόχινου νερού. Μπορούν να προκαλέσουν οικοτοξικολογικές επιπτώσεις που θα μπορούσαν να μειώσουν τους πληθυσμούς ορισμένων ομάδων ζώων (π.χ. φύκια, ψάρια, μαλάκια, καραβίδες, αστερίες, γαρίδες και άλλα) . Ορισμένοι από αυτούς τους οργανισμούς είναι υπεύθυνοι για την απομάκρυνση σημαντικών ποσοτήτων οργανικής ύλης, καθώς και χημικών και βιολογικών ρύπων. Αυτό θα έβλαπτε την περιβαλλοντική ποιότητα των παραλιών, η οποία αποτελεί κρίσιμο σημείο προσελκύοντας επισκέπτες (Zielinski & Botero, 2020).

Υπάρχουν ήδη ενδείξεις ότι παρατηρούνται σημαντικές επιβραδύνσεις στην αλιεία, τη ναυτιλία, τον παράκτιο τουρισμό, την παράκτια ανάπτυξη και την εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου. Μια πρόσφατη έρευνα του ΟΗΕ (2020) έδειξε σημαντική μείωση της ζήτησης για ψάρια, γαρίδες, χταπόδια, καβούρια, καλαμάρια και δελφινόψαρα. Αυτό οφείλεται στη χαμηλότερη ζήτηση από τις εξαγωγικές αγορές, στην πρόκληση της άσκησης υγειονομικών μέτρων σε αλιευτικά σκάφη, σε δυσκολίες πρόσβασης σε προμήθειες και έλλειψη εργατικού δυναμικού. Στις ΗΠΑ, τα δύο τρίτα των εμπορικών

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ ψαριών πηγαίνουν σε εστιατόρια, πολλά από τα οποία είναι πλέον κλειστά, επομένως αυτή η ζήτηση έχει μειωθεί. Στον Ισημερινό, η μειωμένη ζήτηση για δελφινόψαρα, κυρίως λόγω της πλήρους κατάρρευσης του τουρισμού, οδήγησε σε σημαντική μείωση των τιμών και έχει καταστήσει την αλιεία μη κερδοφόρα. Στη Φλόριντα, η ζήτηση για αστακό έχει μειωθεί λόγω της εξάλειψης των αγορών στην Κίνα. Για την αλιεία, οι περισσότερες μελέτες δείχνουν ότι απαιτούνται έως και 10-15 χρόνια μειωμένης αλιείας για να επιτραπεί η αποκατάσταση των εξαντλημένων αποθεμάτων, οπότε, ελλείψει μεταρρυθμίσεων διακυβέρνησης και διαχείρισης που θα διατηρούν μειωμένη πίεση, τέτοιες ανακτήσεις φαίνονται απίθανες. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος ορισμένες χώρες να αυξήσουν το επίπεδο καταστροφικών επιδοτήσεων αλιείας για να βοηθήσουν την ανάκαμψη του τομέα (Hudson, 2020).

4.4 Ζωή στη στεριά

4.4.1 Θετικές επιπτώσεις

Εκτός από τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της υδρόβιας ζωής υπάρχουν και σημαντικές επιπτώσεις στη ζωή στη στεριά (ΣΒΑ 15). Οι παραλίες είναι ένα από τα πιο σημαντικά περιουσιακά στοιχεία του φυσικού κεφαλαίου που παρέχουν υπηρεσίες (γη, άμμο, αναψυχή και τουρισμός) που είναι κρίσιμες για την επιβίωση των παράκτιων κοινοτήτων και διαθέτουν εγγενείς αξίες που πρέπει να προστατεύονται από την υπερεκμετάλλευση. Ωστόσο, η ανεύθυνη χρήση από ανθρώπους έχει προκαλέσει σε πολλές παραλίες στον κόσμο προβλήματα ρύπανσης, Αυτές οι συγκεντρωτικές επιπτώσεις ανθρωπογενών ρύπων αποσταθεροποιούν και βλάπτουν την πιθανή ικανότητα των παραλιών και άλλων θαλάσσιων περιβαλλόντων να παρέχουν βασικές υπηρεσίες οικοσυστήματος όπως η παράκτια διαβίωση και η οικονομική σταθερότητα, η παγκόσμια σταθερότητα του κλίματος και η βιολογική ακεραιότητα (Ashwani, et al., 2020). Η έλλειψη τουριστών, ως αποτέλεσμα των μέτρων κοινωνικής απόστασης που οφείλονται στην πανδημία, έχει προκαλέσει αξιοσημείωτη αλλαγή στην εμφάνιση πολλών παραλιών στον κόσμο. Για παράδειγμα, στην ακτή του νοτιοδυτικού Μεξικό, το Ακαπούλκο βιώνει σκηνές που δεν έχει δει από τότε που η περιοχή μετατράπηκε σε παγκοσμίου φήμης τουριστικό θέρετρο, πριν από δεκαετίες. Με τα αυξανόμενα επίπεδα οργανισμών κατά μήκος της ακτής, φαίνονται έντονα μπλε κύματα, σχεδόν νέον φως στα κύματα. Περίπου το 75% των οργανισμών στο βυθό εκπέμπουν αυτή τη λάμψη κάτω από τις σωστές συνθήκες, αλλά η συνεχής περιστροφή της κυκλοφορίας

ποδιών στο Ακαπούλκο με τα χρόνια έχει διαταράξει τις συνθήκες υπό τις οποίες επιτρέπεται να ευδοκιμήσει αυτό το θέαμα. Στο κλείδωμα, αυτοί οι οργανισμοί, επιτρεπόμενοι επιτέλους να ανακτήσουν τους φυσικούς τους βιότοπους, παρέχουν για άλλη μια φορά ένα από τα πιο μυστηριώδη φυσικά φαινόμενα του νότιου Μεξικό (Gooderidge, 2020).

Οι ουρανοί είναι καθαροί πάνω από το Πεκίνο, τα δελφίνια έχουν ανακτήσει τα κανάλια της Βενετίας και οι ορεινές κατσίκες περιπλανιούνται στους εγκαταλειμμένους δρόμους της Βόρειας Ουαλίας. Είναι μια αλήθεια και μας αποκαλύπτεται ότι το περιβάλλον μας επανέρχεται, ανατρέποντας τουλάχιστον μερικές από τις ζημιές ενός συχνά απερίσκεπτου δικαιώματος. Για άλλη μια φορά, αρχίζουμε να μαθαίνουμε ότι η προσωρινή απουσία μας προσφέρει καθολική ανάπαυλα. Καθώς εγκαταλείπουμε προσωρινά τον κόσμο μας, τα επίπεδα του άνθρακα πέφτουν και η άγρια ζωή αφήνεται και πάλι να ανθίσει, πολύτιμοι λίθοι που ήταν πολύ συχνά κρυμμένοι φαίνονται και εκτιμώνται ξανά. Το νησί Χόλμποξ (Isla Holbox) είναι μια τέτοια μελέτη περίπτωσης. Το Χόλμποξ είναι γνωστό για τη συμβίωση με το περιβάλλον. Καλωσορίζει τους οικολογικά συνειδητούς ταξιδιώτες που αναζητούν διακοπές σε συνδυασμό με τη φύση. Όμως, όσο θετική είναι η επίδραση που είχε μέχρι τώρα, η πτώση των εισερχόμενων επισκεπτών, καθώς και η συνεχιζόμενη διακοπή των καθημερινών δραστηριοτήτων, προκάλεσαν πρόσφατες παρατηρήσεις των Κεραμοχελώνων (Hawksbill sea turtle) που έρχονται να φωλιάζουν στις παραλίες του Χόλμποξ κάθε χρόνο. Πρόσφατα, ωστόσο, καθώς οι πιθανοί τουρίστες παραμένουν κλειδωμένοι στα σπίτια τους, οι παραλίες και οι ακτές παραμένουν ανέγγιχτες για την πρώτη παρατεταμένη περίοδο των τελευταίων δεκαετιών. Ως αποτέλεσμα, οι φασιανοί, οι κροκόδειλοι, ακόμη και οι ιαγουάροι έχουν αναφερθεί ότι ανακτούν μεγάλες περιοχές του Κανκούν (Gooderidge, 2020). Ωστόσο, πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η απουσία παραθεριστών, μια από τις κύριες πηγές απορριμμάτων στις παραλίες, μπορεί έχει ένα θετικό αποτέλεσμα. Μια αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε σε βραζιλιάνικες παραλίες έδειξε χαμηλότερες από τις συνηθισμένες συγκεντρώσεις πλαστικών και άλλων απορριμμάτων που βρίσκονται συνήθως στην ακτογραμμή, όπου οι περισσότεροι κολυμβητές είναι συνήθως. Παρόμοια ευρήματα παρουσιάστηκαν και στην περίπτωση των παραλιών του Εκουαδόρ (Zielinski & Botero, 2020).

4.4.2 Αρνητικές επιπτώσεις

Η αυξανόμενη εγκληματικότητα άγριων ζώων, οι αλλαγές στη χρήση γης, όπως η αποψίλωση των δασών και η καταπάτηση ενδιαιτημάτων, αποτελούν πρωταρχικές οδούς μετάδοσης για αναδυόμενες μολυσματικές ασθένειες, συμπεριλαμβανομένης της covid-19, που απειλεί τη δημόσια υγεία και την παγκόσμια οικονομία. Το έγκλημα για την άγρια ζωή θέτει σε κίνδυνο τόσο τα είδη ζώων όσο και την ανθρώπινη υγεία, μεταξύ άλλων μέσω νέων θανατηφόρων ασθενειών. Το 75% των αναδυόμενων μολυσματικών ασθενειών, όπως η γρίπη των πτηνών και ο Έμπολα, είναι ζωονοσογόνοι μεταδίδονται δηλαδή από την άγρια ζωή στους ανθρώπους. Η μετάδοση γίνεται μέσω της ανθρώπινης επαφής με τα προσβεβλημένα άγρια ζώα και τείνει να συμβεί όταν οι πληθυσμοί καταπατούν φυσικούς οικοτόπους και συμμετέχουν σε δραστηριότητες που διαταράσσουν τα οικοσυστήματα, όπως η εμπορία άγριων ζώων. Η αλλαγή της χρήσης γης που είναι βασικός παράγοντας της υποβάθμισης της γης, είναι επίσης ένας από τους κύριους τρόπους μετάδοσης για αναδυόμενες μολυσματικές ασθένειες (United Nations, 2020). Επιπλέον σημαντικό ρόλο παίζει και η απολύμανση κοινών δημόσιων χώρων καθώς η covid-19 μεταδίδεται από μολυσμένες επιφάνειες, πολλές εκστρατείες απολύμανσης έχουν εφαρμοστεί σε πολλές εγκαταστάσεις όπως νοσοκομεία, γραφεία, κλινικές, πανεπιστήμια, αεροδρόμια και δημόσιους χώρους όπως δρόμους, δημόσιους κήπους ακόμη και παραλίες αφού η επιλογή των χημικών απολυμαντικών και των χώρων απολύμανσης ήταν εξαιρετικά αμφισβητήσιμη (Silva, et al., 2021).

Σε επίπεδο δασών η οικονομική δραστηριότητα και η παραγωγή σταμάτησαν προβλέποντας τη δημιουργία ενός θετικού αντίκτυπου στα δάση (Gulseven, et al., 2020). Αλλά καθώς οι απώλειες αυξάνονταν και ο κόσμος κατέρρευσε στο σκοτάδι, υπήρχε ελπίδα για τους περιβαλλοντολόγους. Η καραντίνα παρείχε μια ματιά σε έναν κόσμο με μειωμένο ανθρώπινο αποτύπωμα και τη δυνατότητα για την ανθρωπότητα να συναντηθεί γύρω από μια κοινή απειλή - το είδος της ενιαίας δράσης που απαιτείται για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, για παράδειγμα. Οι ουρανοί και τα ποτάμια καθαρίστηκαν, η κυκλοφορία εξαφανίστηκε, και η άγρια ζωή ανέκτησε τα στοιχειώματα εδώ και πολύ καιρό που είχε παραχωρήσει σε αυτοκίνητα και ανθρώπους. Οι παρατηρητές ήλπιζαν ότι η πανδημία θα ανάγκαζε την ανθρωπότητα να επανεκτιμήσει τη σχέση της με τη φύση, οδηγώντας ενδεχομένως μια στροφή προς ένα πιο βιώσιμο, ανθεκτικό και δίκαιο οικονομικό σύστημα. Το ενδιαφέρον για τις

ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την αναγεννητική γεωργία και την κυκλική οικονομία άνθισε. Ωστόσο, υπάρχουν λόγοι να υποπτευόμαστε ότι η απώλεια δασών του 2020 θα είναι και πάλι σημαντική, και η λιγότερη από αυτές είναι επειδή η αποψίλωση των δασών στον Αμαζόνιο της Βραζιλίας - που αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 60% του μεγαλύτερου τροπικού δάσους της Γης - βρισκόταν μπροστά από το προηγούμενο έτος. Η πανδημία είχε ως αποτέλεσμα αρκετές συνθήκες που αναμένεται να ευνοήσουν την αύξηση της αποψίλωσης. Οι τιμές για τα περισσότερα βασικά προϊόντα που οδηγούν στην αποψίλωση των δασών, συμπεριλαμβανομένου του φοινικέλαιου, της σόγιας και της ξυλείας, έχουν αυξηθεί από την αρχή του έτους. Οι εξαιρέσεις είναι το βόειο κρέας και τα ορυκτά καύσιμα, αλλά η ίδια η εξόρυξη ορυκτών καυσίμων δεν αποτελεί σημαντικό άμεσο παράγοντα αποψίλωσης. Αντίθετα, τείνει να είναι οι δρόμοι και οι υποδομές που συνδέονται με την ανάπτυξη ενέργειας που οδηγούν στην αποψίλωση των δασών. Η απότομη άνοδος των τιμών των ορυκτών και των γεωργικών προϊόντων θα ενθαρρύνει την επέκταση των υποδομών, παρά την πτώση των τιμών της ενέργειας. Επιπλέον, το κυβερνητικό κίνητρο σε τροπικές χώρες, όπου υπάρχει, έχει προσανατολιστεί προς τις υποδομές και τη στήριξη υφιστάμενων βιομηχανιών. Το κίνητρο μπορεί να περιλαμβάνει άμεσες χρηματοοικονομικές μεταφορές καθώς και παρεμβάσεις πολιτικής, όπως μείωση των περιβαλλοντικών κανονισμών και διευκόλυνση της εξασφάλισης νέων παραχωρήσεων. Οι κυβερνητικές προτεραιότητες έχουν επίσης μετατοπιστεί σε προγράμματα υγείας και κοινωνικής δικτύωσης, εκτρέποντας πόρους από την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (Butler, 2020).

Η καραντίνα πυροδότησε παγκόσμιο πάγωμα στα ταξίδια, κατέρρευσε επιχειρηματικά μοντέλα διατήρησης με βάση τον οικοτουρισμό ή επισκέψεις ερευνητών, και προέτρεψε τους διεθνείς Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς να υποχωρήσουν από τις καθιερωμένες τους δράσεις. Η επιβολή του νόμου εξατμίστηκε σε ορισμένα μέρη, με αποτέλεσμα την αύξηση των παράνομων δραστηριοτήτων, όπως η υλοτομία, η λαθροθηρία, οι εισβολές σε αυτόχθονες περιοχές και προστατευόμενες περιοχές και η εκκαθάριση των δασών. Ο πανικός με την αγορά χρυσού προκάλεσε αύξηση στην τιμή του πολύτιμου μετάλλου, οδηγώντας σε χρυσές βροχές σε τροπικά δάση σε όλο τον κόσμο, ειδικά στον Αμαζόνιο. Ορισμένες κυβερνήσεις ανταποκρίθηκαν στην οικονομική κρίση που προέκυψε από την πανδημία, διοχετεύοντας χρήματα σε βιομηχανίες που οδηγούν στην αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών, ενώ παράλληλα χαλαρώνουν την επιβολή των περιβαλλοντικών νόμων. Για παράδειγμα, η Ινδονησία

ενέκρινε νομοθεσία περί απορρύθμισης που ωφέλησε τις εταιρείες φοινικέλαιου, ξυλείας και εξόρυξης, ενώ σε ορισμένα μέρη, εταιρείες που υποπτεύονταν ότι είχαν εμπλακεί σε παράνομες δασικές δραστηριότητες εξασφάλισαν χρήματα (Butler, 2020).

4.5 Παγκόσμιες συνεργασίες για τους ΣΒΑ

Ο ΣΒΑ 17 (Συνεργασία για τους στόχους) αφορά αναπτυξιακές συνεργασίες και επιδιώκει την προώθηση της διακρατικής συνεργασίας με στόχο τη μείωση του χάσματος ανισοτήτων μεταξύ των χωρών υψηλού εισοδήματος και των ομολόγων τους σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος μέσω στρατηγικών που περιλαμβάνουν ανταλλαγή πληροφοριών, μεταφορά τεχνολογίας και ευκαιρίες για έρευνα (Addo-Atuah, et al., 2020). Δεδομένου ότι η covid-19 ξεπερνά τα εθνικά σύνορα, οι παγκόσμιες εταιρικές σχέσεις και συνεργασίες απαιτούνται για την ανάπτυξη και αξιολόγηση τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων εμβολίων και θεραπειών, που απαιτούνται για τον περιορισμό αυτού και άλλων απειλών για την υγεία, προκειμένου να ωφεληθούν η παγκόσμια υγεία και η οικονομία (Addo-Atuah, et al., 2020). Η Ατζέντα του 2030 για την αειφόρο ανάπτυξη αντιμετωπίζει διάφορα παγκόσμια ζητήματα, ιδίως την πανδημία και την σχετική οικονομική ύφεση. Ωστόσο, σε παγκόσμιο επίπεδο, το ποσοστό επένδυσης στην Ατζέντα είναι χαμηλό γεγονός που θέτει σε κίνδυνο τις προσδοκίες για το 2030. Αυτό σημαίνει ότι τα επιτεύγματα των στόχων μετά την εποχή του Covid-19 θα απαιτήσουν περισσότερη κυβερνητική υποστήριξη (Yoshino, et al., 2021). Η covid-19 υπογράμμισε την ανάγκη για δράση σε τοπική και εθνική κλίμακα, καθώς και για πολυμερή συνεργασία για την παροχή παγκόσμιων δημόσιων αγαθών και αποτελεσματική παγκόσμια διακυβέρνηση για το κλίμα, η αλλαγή είναι δύσκολη σε μια εποχή οικονομικού εθνικισμού, διασφαλίζοντας όμως ότι οι προσπάθειες προσαρμογής στην πανδημία θα ευθυγραμμιστούν με τις μακροπρόθεσμες προσπάθειες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και θα απαιτήσουν στενότερο συντονισμό μεταξύ των χωρών (Oldekop, et al., 2020). Ο εν λόγω στόχος αποκτά ένα νέο νόημα σε έναν κόσμο μετά την covid-19, όπου τα έθνη πρέπει να ανανεώσουν τη δέσμευσή τους και να στηρίξουν την έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη, που είναι στοιχεία που σχετίζονται με την παγκόσμια υγεία και ευημερία (Rifai, 2020).

Είναι αλήθεια ότι η αβεβαιότητα που επιβλήθηκε από την πανδημία έχει υπονομεύσει την ανθεκτικότητα των χωρών, γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει την προθυμία τους να συνεργαστούν για κοινούς κοινωνικοοικονομικούς στόχους (Barbier & Burgess,

2020). Βέβαια ένα καλό πράγμα από την έναρξη της πανδημίας είναι ότι έχει ξυπνήσει το πολιτικό κατεστημένο, με τους ιθύνοντες να βιάζονται να μοιραστούν δεδομένα και έρευνα σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης και τη μείωση του αντίκτυπου. Οι συνεργασίες σφυρηλατούνται ενεργά για την παροχή προστατευτικών εργαλείων για ιατρικό προσωπικό, εξοπλισμό για την αντιμετώπιση των νοσούντων και τη λήψη ιατρικής βοήθειας. Οι χώρες επικεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στο μετριασμό των επιπτώσεων με τα πακέτα τόνωσης που ανακοινώθηκαν από πολλές χώρες να ενδέχεται να σταματήσουν την οικονομική πτώση, αλλά το ποσοστό των αυξανόμενων θανάτων μπορεί να σταματήσει ή να επιβραδυνθεί μόνο με την εισαγωγή του εμβολίου (Gulseven, et al., 2020).

Το μέγεθος της κρίσης θα μπορούσε να ασκήσει πίεση στους προϋπολογισμούς βοήθειας των χορηγών βοήθειας. Οι ροές εμβασμάτων προς χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος εκτιμάται ότι έφτασαν τα 554 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019 ενώ αναμένεται να μειωθούν κατά περίπου 20% το 2020 λόγω της πανδημίας. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη μείωση των μισθών και της απασχόλησης των διακινούμενων εργαζομένων, οι οποίοι τείνουν να είναι πιο ευάλωτοι από τους μη μετανάστες σε οικονομικές κρίσεις στις χώρες υποδοχής. Τα εμβάσματα σε χώρες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα, μια οικονομική ανάσα για πολλά φτωχά νοικοκυριά, προβλέπεται να μειωθούν κατά 19,7% το 2020, φτάνοντας τα 445 δισεκατομμύρια δολάρια (United Nations, 2020). Τα τελευταία τρία χρόνια, οι χώρες της υπό Σαχάριας Αφρικής επωφελήθηκαν περισσότερο, λαμβάνοντας 885 εκατομμύρια δολάρια, σημαντική αύξηση της χρηματοδότησης. Απαιτείται συνεχής και αυξημένη τεχνική και οικονομική υποστήριξη για να διασφαλιστεί ότι οι χώρες στις αναπτυσσόμενες περιοχές είναι καλύτερα εξοπλισμένες για να παρακολουθούν την πρόοδο των εθνικών αναπτυξιακών προγραμμάτων τους (United Nations, 2020). Η παγκόσμια κοινότητα αναγνωρίζει το γεγονός ότι οι ΣΒΑ μπορούν να επιτευχθούν μόνο μέσω ισχυρών παγκόσμιων συνεργασιών. Ως εκ τούτου, ο ΣΒΑ 17 προσδιορίζει πέντε τομείς στόχους για εστίαση, συγκεκριμένα: χρηματοδότηση, τεχνολογία, ανάπτυξη ικανοτήτων, εμπόριο και συστημικά ζητήματα. Οι παγκόσμιες συνεργασίες έρευνας στον τομέα της υγείας εμπίπτουν επομένως στο πεδίο αυτό. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας πρέπει να αναπτύξει μια προσέγγιση συνεργασίας που δίνει έμφαση στη διαχείριση της ποικιλομορφίας και της πολυπλοκότητας (Addo-Atuah, et al., 2020). Η κρίση αυτή απαιτεί περαιτέρω παγκόσμια συνεργασία, τεχνολογίες δεδομένων και δίκτυα λήψης

Μαρία Σίμου Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ
αποφάσεων, διαφάνεια για τη γνωστοποίηση δεδομένων, ευθύνη των υπευθύνων
λήψης αποφάσεων, των επιχειρηματιών και της κοινωνίας των πολιτών, υψηλές
επενδύσεις σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και οικονομικές προθέσεις από τις
κυβερνήσεις, με στόχο τη μείωση των επιπτώσεων της υγείας και της οικονομίας του
covid-19 (Berchin & Guerra, 2020).

Οι εταιρικές σχέσεις για καλύτερη συνοχή των δράσεων συνεπάγονται την υποστήριξη
της παραγωγής αξιόπιστων τοπικών δεδομένων σε συνεργασία με τις κοινότητες για την
ενημέρωση της λήψης αποφάσεων (Parikh, et al., 2020). Αυτή η πτυχή της πανδημίας
που σχετίζεται με τον ΣΒΑ 17 είναι αυτή που έχει επηρεάσει τις επιχειρήσεις της
συντριπτικής πλειονότητας των εθνικών στατιστικών γραφείων με το 65% των
κεντρικών γραφείων να είναι μερικώς ή πλήρως κλειστά, 90% έχουν δώσει οδηγίες στο
προσωπικό να εργάζεται από το σπίτι και το 96% έχει σταματήσει εν μέρει ή πλήρως τη
συλλογή δεδομένων δια ζώσης (United Nations, 2020). Η ανταπόκριση στις επιπτώσεις
θα απαιτήσει την εξέταση του συνόλου της παγκόσμιας γνώσης, των βέλτιστων
πρακτικών και την απομάκρυνση από τις εθνικιστικές προσεγγίσεις υπέρ της διεθνούς
μάθησης και ενίσχυση των παγκόσμιων συστημάτων συνεργασίας. Περαιτέρω,
λαμβάνοντας υπόψη την πληθώρα των προσεγγίσεων που εφαρμόστηκαν για την
αντιμετώπιση της κρίσης covid-19, ήταν εμφανής η απουσία καθοδήγησης,
επιστημονικής ηγεσίας. Είναι πιθανό ότι χάθηκε χρόνος αναζητώντας κατάλληλες
ενέργειες ακολουθώντας εκείνες που επιδιώκουν να καθησυχάσουν τα ενδιαφερόμενα
μέρη ή να μειώσουν τους περιορισμούς στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων - αυτά τα
μαθήματα πρέπει να αναγνωριστούν και να εφαρμοστούν στην παγκόσμια κρίση της
κλιματικής αλλαγής και το αντίκτυπο της πολιτικής στη λήψη αποφάσεων πρέπει να
μειωθεί (Charman & Tsuji, 2020).

Οι συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών υπήρξαν άλλο ένα θύμα της covid-19. Η διάσκεψη
του ΟΗΕ για τη βιοποικιλότητα του 2020 και το 26ο για το κλίμα των Ηνωμένων Εθνών,
Η διάσκεψη αλλαγής (COP26) έχει αναβληθεί έως το επόμενο έτος (Naidoo & Fisher,
2020). Τα προβλήματα συνεργασίας αντικατοπτρίζουν το πώς τα διαφορετικά
συμφέροντα των κρατών και οι υποκείμενες αβεβαιότητες μπορούν να επηρεάσουν την
ικανότητα επίτευξης και διατήρησης μιας συμφωνίας. Από την άλλη πλευρά, τα
χαρακτηριστικά των κρατών, όσον αφορά τον αριθμό, τις προτιμήσεις τους, τις
ασυμμετρίες εξουσίας και το κυβερνητικό καθεστώς, μπορούν επίσης να επηρεάσουν

Μαρία Σίμου

Οι επιπτώσεις της covid-19 στους ΣΒΑ τη συμφωνία. Τα διαφορετικά κρατικά συμφέροντα δημιουργούν προβλήματα διανομής, επιβολής, δέσμευσης και συντονισμού. Σήμερα, οι βαθιές αλλαγές που συμβαίνουν στον κόσμο δημιουργούν αλλαγές στη συλλογική δράση, απειλώντας τη διεθνή συνεργασία και την πολυμέρεια. Σύμφωνα με τους ειδικούς, η κρίση της covid-19 έδειξε ότι ορισμένες χώρες θεωρούν αυτήν την κατάσταση ως παιχνίδι νίκης, οπότε αισθάνονται υποχρεωμένοι να κατευθύνουν τις προσπάθειές τους, για παράδειγμα, όσον αφορά τα χρήματα ή ιατρικές προμήθειες, προς τα μέσα για την προστασία των πολιτών τους, εις βάρος του υπόλοιπου κόσμου. Ως εκ τούτου, τα προβλήματα διανομής έχουν επιδεινωθεί από την covid-19. Όταν ορισμένες χώρες αποφασίζουν να αφιερώσουν περισσότερους πόρους στον ευάλωτο πληθυσμό τους, παρεμποδίζουν κατά κάποιο τρόπο την επίτευξη της διεθνών στόχων ανάπτυξης με αυτές τις ενέργειες να είναι πιθανό να οδηγήσουν σε ένα κύκλο αντιποίνων, υπονομεύοντας τις δυνατότητές μας να καταπολεμήσουμε αυτήν και τις μελλοντικές πανδημίες. Οι ανεπτυγμένες και οι αναπτυσσόμενες χώρες είναι πιθανό να αποσύρουν τα χρήματα από άλλους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης για την ενίσχυση των συστημάτων υγείας τους και την προστασία των εγχώριων πληθυσμών χαμηλού εισοδήματος που υποφέρουν περισσότερο από τις συνέπειες της πανδημίας (Santos-Carrillo, et al., 2020).

.

Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα

Η πανδημία εξέθεσε εκατομμύρια ανθρώπους σε υγειονομικό- κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κίνδυνο. Οι πιο άτυχοι έχασαν ακόμη και τη ζωή τους. Όλα τα νέα δεδομένα, οι επιπτώσεις και η νέα τάξη πραγμάτων που υφίσταται σήμερα αλλάζει ριζικά την ανθρώπινη ζωή και πραγματικότητα και αναδεικνύει τις πραγματικές παγκόσμιες ανάγκες για τον άνθρωπο, τον πλανήτη και τη συνολική τους ευημερία. Η αξιολόγηση των στόχων της Ατζέντα 2030 είναι μια δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία. Η έλλειψη σύγχρονων δεδομένων για την εφαρμογή των δεικτών που έχουν δημιουργηθεί για την μέτρηση κάθε στόχου αποτελούν ένα από τα βασικά προβλήματα για κάποιους στόχους. Επίσης η προσήλωση σε κάποιους στόχους είναι εις βάρος κάποιων άλλων κάτι που εξαρτάται κυρίως από τα θέματα που απασχολούν την κάθε χώρα και οδηγεί επίσης ζητήματα και αδυναμίες στην παρακολούθηση όλων των στόχων. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται λαμβάνοντας υπόψιν τις εκθέσεις του ΟΗΕ για την παρακολούθηση των στόχων μιας που πολλοί στόχοι έχουν ακόμη και σήμερα ως τελευταίο χρονικό σημείο αναφοράς το 2016 ή 2017. Παρόλα αυτά, γίνεται κατανοητό πως υπάρχει μια εκτροπή σε πολλά σημεία των ΣΒΑ ακόμη και σε ολόκληρους στόχους, η οποία παρουσιάστηκε και αναλύθηκε για τόσο για τους στόχους που υπήρχαν αριθμητικά δεδομένα όσο και για αυτούς που τα δεδομένα δεν ήταν επαρκή και για το λόγο αυτό παρουσιάστηκαν κάποια πιθανά σενάρια για την πορεία τους. Αυτό το γεγονός αναδεικνύει ότι η Ατζέντα των στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη χρειάζεται να αλλάξει. Πρόκειται για μια εξαιρετικά φιλόδοξη Ατζέντα, που μέχρι σήμερα οι κυβερνήσεις και οι εκάστοτε αρχές δεν κατάφεραν να υλοποιήσουν σημαντικά. Πολλοί από τους στόχους που ήταν να υλοποιηθούν το 2020 δεν έφτασαν τα επιθυμητά αποτελέσματα όχι μόνο εξαιτίας της πανδημίας η οποία πράγματι επηρέασε τις διαδικασίες υλοποίησης αλλά και εξαιτίας της φύσης ορισμένων στόχων η οποία δεν συγκέντρωσε το απαραίτητο ενδιαφέρον από ορισμένα κράτη, υπόθεση που στηρίζεται στην ύπαρξη διαφορετικών προτεραιοτήτων του κάθε λαού. Αν και οι παγκόσμιες κρίσεις δεν μπορούν να αντέξουν καθυστερήσεις, αυτές οι αναβολές παρέχουν μια ευκαιρία για τα μαθήματα που αντλήθηκαν από την φετινή πανδημία να κωδικοποιηθούν στις συμφωνίες που θα καθορίσουν τη ζωή στη Γη για τις επόμενες δεκαετίες. Εκτός από προκλήσεις για την επίτευξη των ΣΒΑ η τρέχουσα κρίση φέρνει

επίσης εξαιρετικές ευκαιρίες αλληλεγγύης. Οι πολυμερείς παράγοντες και οι χώρες πρέπει να ενωθούν για να ανοικοδομήσουν έναν καλύτερο κόσμο και να εξασφαλίσουν υγιή οικονομική, κοινωνική και χρηματοοικονομική ευημερία για όλους. Είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στις εταιρικές σχέσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και κοινωνίας των πολιτών προκειμένου οι συνεργίες αυτές να οδηγήσουν στις θεσμικές και οργανωτικές δομές που απαιτούνται για την προώθηση των μετασχηματισμών που απαιτούνται για την επίτευξη της Ατζέντας 2030 με δεδομένη την επείγουσα ανάγκη για προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, που τονίζεται από την πανδημία και την κοινωνική αναταραχή γύρω από την ανισότητα. Επιπλέον ως παγκόσμιο ζήτημα, η covid-19 απαιτεί συντονισμένη απάντηση. Μια μόνο χώρα που δεν αναλαμβάνει τις απαραίτητες ενέργειες αρκεί για να σαμποτάρει τις προσπάθειες των υπόλοιπων. Ο αριθμός των κρατών που έχουν δεσμευτεί για διεθνή συνεργασία αρχίζει να αλλάζει. Ακόμη και σε έναν τομέα όπως η ΕΕ, έχει σημειωθεί μονομερής προσέγγιση. Οι ασυμμετρίες ισχύος θα αυξήσουν το ήδη υπάρχον χάσμα μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών και, σε εγχώριο επίπεδο, μεταξύ πλουσίων και φτωχών . Οι οικονομικές ανισότητες θα αυξηθούν και οι αναπτυσσόμενες χώρες θα είναι οι κύριοι χαμένοι. Τα συμφέροντα των παραγόντων θα είναι πιο ετερογενή και ο σχηματισμός εθνικών προτιμήσεων θα τείνει να διαφέρει. Η άποψη αυτή υποστηρίζεται λαμβάνοντας υπόψιν ότι πολλά έθνη εργάστηκαν για την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού εμβολίου, μερικά μεμονωμένα και, ενθαρρυντικά, ένας μεγάλος αριθμός δοκιμών λειτούργησαν συνεργατικά και μοιράστηκαν κρίσιμα δεδομένα, ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση . Παρόλα αυτά υπάρχει μια σαφής αβεβαιότητα σχετικά με τη συμπεριφορά ορισμένων κρατών, καθώς κάποιες χώρες προσπαθούν να κρύψουν τις πραγματικές τους προθέσεις και συμπεριφορές σχετικά με την πανδημία. Σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η διάθεση του εμβολίου από εταιρείες και χώρες προς τους υπόλοιπους λαούς. Αφού αποδεικνύεται το δυστυχές γεγονός ότι ακόμη και εν μέσω αυτής της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης τα οικονομικά ατομικά-κρατικά συμφέροντα θα οδηγούν τις κυβερνητικές πολιτικές. Ενώ πολλές προσεγγίσεις εμβολίων, βασισμένες στην παγκόσμια τεχνογνωσία, αξιολογούνται και κινούνται προς ανθρώπινες δοκιμές, χάρη εν μέρει σε γενναιόδωρες χρηματοδοτήσεις, παραμένουν φόβοι ότι οι πλουσιότερες χώρες που παράγουν εμβόλια θα αποθηκεύουν δόσεις για τους δικούς τους πληθυσμούς, αποφεύγοντας μια ανθρωπιστική διανομή προσέγγιση. Τέλος, η κλιμάκωση των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού για την κάλυψη των

αναγκών ανάπτυξης φαρμάκων μπορεί να οδηγήσει σε έθνη να επιβάλουν περιορισμούς στην εξαγωγή φαρμάκων και χημικών για το δικό τους συμφέρον . Εκτός από τα όρια που τίθενται στη συνεργατική έρευνα, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε διαδικτυακή συνεργασία και τηλεδιασκέψεων, η πιθανότητα ευρύτερων διακοπών στην επιστημονική συνεργασία και η ιεράρχηση των εθνικών έναντι των παγκόσμιων στόχων μπορεί να προκύψουν ως συμπεριφορά από την κρίση του covid-19. Τέτοιες διακοπές όχι μόνο θα καθυστερήσουν την παγκόσμια απάντηση στην αλλαγή του κλίματος, αλλά θα επιδεινώσουν επιπλέον τα ζητήματα που ήδη απαιτούν επανόρθωση ως μέρος των ΣΒΑ . Η κατάσταση που βιώνουμε έχει συγκλονίσει όλες τις χώρες του κόσμου, γίνεται ιδιαίτερα αισθητή η ανάγκη να συνεργαστούμε για το συλλογικό καλό όλης της ανθρωπότητας, αυτή η άνευ προηγουμένου κρίση θα πρέπει να μας κάνει καλύτερους, βελτιώνοντας την παγκόσμια αλληλεγγύη και την ανησυχία για την ευημερία των άλλων, τονίζοντας τη σημασία της κοινωνικής διάστασης των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης και αναδιαμορφώνοντας τη σχέση μας με το φυσικό περιβάλλον. Αυτή η απροσδόκητη κατάσταση δίνει επίσης μια ευκαιρία στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να επανεξετάσουν, ακόμη και να προσπαθούν να επιτύχουν, στις πραγματικές προτεραιότητες της κοινωνίας, όπως η πρόσβαση σε καθαρό νερό, η αποχέτευση και η δημόσια υγεία, τόσο για τον αναπτυγμένο αλλά κυρίως για τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Παράρτημα

Πίνακας 1: Οι 17 στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης.

1	Μηδενική Φτώχεια
2	Μηδενική πείνα
3	Καλή υγεία και ευημερία
4	Ποιοτική εκπαίδευση
5	Ισότητα των φύλων
6	Καθαρό νερό και αποχέτευση
7	Φτηνή και καθαρή ενέργεια
8	Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη
9	Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές
10	Λιγότερες ανισότητες
11	Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες
12	Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή
13	Δράση για το κλίμα
14	Ζωή κάτω από το νερό
15	Ζωή στο στεριά
16	Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί δεσμοί
17	Συνεργασία για τους στόχους

Πηγή: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 2015

1.1 Έως το 2030, εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους παντού, η οποία μετράται, επί του παρόντος, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,9 δολάρια την ημέρα.

1.2 Έως το 2030, μείωση, τουλάχιστον κατά το ήμισυ, της αναλογίας ανδρών, γυναικών και παιδιών όλων των ηλικιών που ζουν κάτω από όλες τις διαστάσεις της φτώχειας, σύμφωνα με τους εκάστοτε εθνικούς ορισμούς.

1.3 Εφαρμογή κατάλληλων εθνικών συστημάτων και μέτρων κοινωνικής προστασίας για όλους, συμπεριλαμβανομένων των κατώτατων ορίων κοινωνικής προστασίας, και επίτευξη, έως το 2030, ουσιαστικής κάλυψης των φτωχών και των ευάλωτων.

1.4 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι άνδρες και οι γυναίκες, ιδίως οι φτωχοί και ευάλωτοι, έχουν ίσα δικαιώματα πρόσβασης σε οικονομικούς πόρους καθώς και πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, στην ιδιοκτησία και στον έλεγχο της γης, όπως και σε άλλες μορφές ιδιοκτησίας, στην κληρονομιά, στους φυσικούς πόρους, στις κατάλληλες νέες τεχνολογίες, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των μικροχρηματοδοτήσεων.

1.5 Έως το 2030, οικοδόμηση της ανθεκτικότητας των φτωχών και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, μείωση της έκθεσης και της ευπάθειάς τους έναντι ακραίων φαινομένων που σχετίζονται με το κλίμα και άλλων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πιέσεων και καταστροφών.

1.α Διασφάλιση σημαντικής κινητοποίησης πόρων από διάφορες πηγές, μέσω της ενισχυμένης αναπτυξιακής συνεργασίας, έτσι ώστε να παραχθούν επαρκή και προβλέψιμα μέσα για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες, και να εφαρμοστούν προγράμματα και πολιτικές που θα δώσουν τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας.

1.β Δημιουργία σταθερών πολιτικών πλαισίων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, τα οποία βασίζονται σε αναπτυξιακές στρατηγικές υπέρ των φτωχών και ευαίσθητες σε θέματα ισότητας των φύλων, για τη στήριξη της επιτάχυνσης των επενδύσεων σε δράσεις εξάλειψης της φτώχειας.

2.1 Έως το 2030, τερματισμός της πείνας και διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

2.2 Έως το 2030, τερματισμός όλων των μορφών κακής διατροφής, επιτυγχάνοντας, έως το 2025, τους διεθνώς συμφωνηθέντες στόχους για την καχεξία και την εξασθένηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, καθώς και αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών των έφηβων κοριτσιών, των εγκύων, των γυναικών που θηλάζουν και των ηλικιωμένων ανθρώπων.

2.3 Έως το 2030, διπλασιασμός της αγροτικής παραγωγικότητας και των εισοδημάτων των μικροπαραγωγών τροφίμων, ιδίως των γυναικών, των αυτόχθονων λαών, των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων, των βοσκών και των ψαράδων, μέσω της ασφαλούς και ισότιμης πρόσβασης στη γη, άλλων παραγωγικών πόρων και εισροών, της γνώσης, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καθώς και αγορών και ευκαιριών για προστιθέμενη αξία και μη αγροτική απασχόληση.

2.4 Έως το 2030, διασφάλιση της χρήσης βιώσιμων συστημάτων παραγωγής τροφίμων και της εφαρμογής ανθεκτικών γεωργικών πρακτικών που αυξάνουν την παραγωγικότητα και την παραγωγή, που συμβάλλουν στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, που ενισχύουν την ικανότητα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, στα ακραία καιρικά φαινόμενα, στην ξηρασία, στις πλημμύρες και άλλες καταστροφές, και που βελτιώνουν σταδιακά την ποιότητα της γης και του εδάφους.

2.5 Έως το 2020, διατήρηση της γενετικής ποικιλίας των σπόρων, των καλλιεργούμενων φυτών, των εκτρεφόμενων και των οικόσιτων ζώων και των συγγενικών τους άγριων ειδών, μέσω της σωστής διαχείρισης, της χρήσης δια περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και προαγωγή της πρόσβασης στη δίκαιη και ισότιμη κατανομή των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων και της συναφούς παραδοσιακής γνώσης, με βάση τα διεθνώς συμφωνηθέντα.

2.α Αύξηση των επενδύσεων, μέσω της ενισχυμένης διεθνούς συνεργασίας, στις υποδομές της υπαίθρου, στην αγροτική έρευνα και στις υπηρεσίες γεωργικών εφαρμογών, στην τεχνολογική ανάπτυξη και στις τράπεζες φυτικών και ζωικών γονιδίων, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αγροτική παραγωγική ικανότητα στις αναπτυσσόμενες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

2.β Διόρθωση και αποτροπή εμπορικών περιορισμών και στρεβλώσεων στις παγκόσμιες γεωργικές αγορές, μέσω της παράλληλης εξάλειψης όλων των μορφών εξαγωγικών γεωργικών επιδοτήσεων και όλων των εξαγωγικών μέτρων με ισοδύναμο αποτέλεσμα, σύμφωνα με την εντολή του Αναπτυξιακού Γύρου της Ντόχα.

	<p>2.γ Υιοθέτηση μέτρων που διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών των βασικών προϊόντων διατροφής και των παραγώγων τους και διευκολύνουν την έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με τις αγορές, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που σχετίζονται με τα αποθέματα τροφίμων, προκειμένου να διευκολυνθεί ο περιορισμός της ακραίας αστάθειας των τιμών.</p>
	<p>3.1 Έως το 2030, μείωση του ποσοστού της παγκόσμιας μητρικής θνησιμότητας σε λιγότερους από 70 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις.</p> <p>3.2 Έως το 2030, τερματισμός των αποτρέψιμων θανάτων νεογνών και παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, με στόχο όλες οι χώρες να μειώσουν τη νεογνική θνησιμότητα στους 12 θανάτους ανά 1,000 γεννήσεις και την παιδική, κάτω των πέντε ετών, θνησιμότητα στους 25 θανάτους ανά 1,000 γεννήσεις.</p> <p>3.3 Έως το 2030, τερματισμός των επιδημιών του AIDS, της φυματίωσης, της ελονοσίας και άλλων παραμελημένων τροπικών ασθενειών, και καταπολέμηση της ηπατίτιδας, των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω του νερού καθώς και άλλων μεταδοτικών ασθενειών.</p> <p>3.4 Έως το 2030, μείωση κατά το ένα τρίτο της πρόωρης θνησιμότητας από μη-μεταδοτικές ασθένειες μέσω της πρόληψης και της θεραπείας, και προώθηση της ψυχικής υγείας και ευημερίας.</p> <p>3.5 Ενίσχυση της πρόληψης και της θεραπείας της κατάχρησης ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ.</p> <p>3.6 Έως το 2020, μείωση του αριθμού των παγκόσμιων θανάτων και τραυματισμών από τροχαία ατυχήματα.</p> <p>3.7 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης, και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα.</p> <p>3.8 Επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των οικονομικών κινδύνων, πρόσβαση σε βασικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια.</p> <p>3.9 Έως το 2030, διασφάλιση της ουσιαστικής μείωσης του αριθμού των θανάτων και των ασθενειών που οφείλονται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες καθώς και στη ρύπανση και τη μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.</p>

3.α Ενίσχυση της εφαρμογής της Σύμβασης Πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον Έλεγχο του Καπνού σε όλες τις χώρες, ως ενδείκνυται.

3.β Υποστήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης εμβολίων και φαρμάκων για μεταδοτικές και μη ασθένειες, οι οποίες επηρεάζουν κυρίως τις αναπτυσσόμενες χώρες, και παροχή πρόσβασης σε προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια, σύμφωνα με τη Δήλωση της Ντόχα σχετικά με τη Συμφωνία TRIPS και τη Δημόσια Υγεία, η οποία επιβεβαιώνει το δικαίωμα των αναπτυσσόμενων χωρών να κάνουν πλήρη χρήση των διατάξεων της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS) αναφορικά με τις ευελιξίες που παρέχονται για την προστασία της δημόσιας υγείας, και ιδίως για την πρόσβαση όλων σε φαρμακευτική αγωγή.

3.γ Ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης για την υγεία και των προσλήψεων, ανάπτυξη, εκπαίδευση και διατήρηση του υγειονομικού δυναμικού των αναπτυσσόμενων χωρών, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη.

3.δ Ενίσχυση της ικανότητας όλων των χωρών, και ιδίως των αναπτυσσόμενων, για την έγκαιρη προειδοποίηση, τη μείωση και τη διαχείριση των εθνικών και παγκόσμιων κινδύνων για την υγεία.

4.1 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα.

4.2 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

4.3 Έως το 2030, διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες σε προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και των πανεπιστημίων.

4.4 Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση του αριθμού των νέων και των ενηλίκων οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα.

4.5 Έως το 2030, εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης,

για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

4.6 Έως το 2030, διασφάλιση ότι η νεολαία στο σύνολό της καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, θα πετύχουν τον γραμματισμό και τον αριθμητισμό.

4.7 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.

4.α Οικοδόμηση και αναβάθμιση εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες, λαμβάνοντας υπόψη το θέμα του φύλου, και παροχή ασφαλών, ειρηνικών, συμμετοχικών και αποδοτικών μαθησιακών περιβαλλόντων για όλους.

4.β Έως το 2020, ουσιαστική επέκταση, σε παγκόσμιο επίπεδο, του αριθμού των διαθέσιμων υποτροφιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες, στα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και στις αφρικανικές χώρες, έτσι ώστε να προωθηθούν οι εγγραφές στην ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων της επαγγελματικής κατάρτισης, των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και τεχνικών, μηχανολογικών και επιστημονικών προγραμμάτων, στις ανεπτυγμένες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες.

4.γ Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση της προσφοράς καταρτισμένων δασκάλων, μέσω, μεταξύ άλλων, της διεθνούς συνεργασίας για την κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

5.1 Τερματισμός κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών και κοριτσιών, οπουδήποτε.

5.2 Εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά όλων των γυναικών και κοριτσιών, τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια ζωή, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων καθώς και της σεξουαλικής και κάθε άλλου είδους εκμετάλλευσης.

	<p>5.3 Εξάλειψη όλων των επιβλαβών πρακτικών, όπως ο παιδικός, πρόωρος και καταναγκαστικός γάμος καθώς και ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων.</p> <p>5.4 Αναγνώριση και εκτίμηση της μη αμειβόμενης φροντίδας και οικιακής εργασίας, μέσω της παροχής δημόσιων υπηρεσιών, υποδομών και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και της προαγωγής της κοινής ευθύνης μέσα σε ένα νοικοκυριό και στην οικογένεια, ανάλογα με τις εκάστοτε εθνικές ιδιαιτερότητες.</p> <p>5.5 Διασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής καθώς και των ισότιμων ευκαιριών ανάληψης ηγετικού ρόλου των γυναικών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων στην πολιτική, οικονομική και δημόσια ζωή.</p> <p>5.6 Διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία καθώς και διασφάλιση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, όπως έχει συμφωνηθεί με βάση το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου, και τα έγγραφα που προέκυψαν από τις διασκέψεις αναθεώρησης.</p> <p>5.α Δρομολόγηση μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα παράσχουν στις γυναίκες ίσα δικαιώματα ως προς τους οικονομικούς πόρους, καθώς και πρόσβαση στην ιδιοκτησία, στον έλεγχο της γης και άλλων μορφών ιδιοκτησίας, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στις κληρονομίες και στους φυσικούς πόρους, σύμφωνα με την εκάστοτε εθνική νομοθεσία.</p> <p>5.β Ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας γενικής εφαρμογής, και ιδίως της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών, προωθώντας έτσι την ενδυνάμωση των γυναικών.</p> <p>5.γ Υιοθέτηση και ενίσχυση ορθών πολιτικών και εφαρμόσιμων νομοθεσιών που αποβλέπουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών σε όλα τα επίπεδα.</p>
	<p>6.1 Έως το 2030, επίτευξη καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό για όλους.</p> <p>6.2 Έως το 2030, επίτευξη επαρκούς και ισότιμης πρόσβασης σε εγκαταστάσεις/συστήματα υγιεινής για όλους, βάζοντας τέλος στην «ανοιχτή αφόδευση», δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών καθώς και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις.</p> <p>6.3 Έως το 2030, βελτίωση της ποιότητας του νερού, μέσω της μείωσης της ρύπανσης, της εξάλειψης των απορρίψεων, της ελαχιστοποίησης της απελευθέρωσης επικίνδυνων χημικών και</p>

υλικών, της μείωσης, κατά το ήμισυ, του ποσοστού των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων, καθώς και της σημαντικής αύξησης της ανακύκλωσης και της ασφαλούς επαναχρησιμοποίησης του νερού σε παγκόσμιο επίπεδο.

6.4 Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του ύδατος σε όλους τους τομείς και διασφάλιση της βιώσιμης άντλησης και προμήθειας πόσιμου νερού, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η λειψυδρία και να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από την έλλειψη νερού.

6.5 Έως το 2030, εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων, σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας, ως ενδείκνυται.

6.6 Έως το 2020, προστασία και αποκατάσταση των υδατικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των βουνών, των δασών, των υδροβιότοπων, των ποταμών, των υδροφόρων οριζόντων και των λιμνών.

6.α Έως το 2030, επέκταση της διεθνούς συνεργασίας και υποστήριξη της οικοδόμησης-ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών σε δραστηριότητες και προγράμματα που σχετίζονται με το νερό και την υγιεινή, όπως τη συλλογή υδάτων, την αφαλάτωση, την αποδοτικότητα χρήσης των υδατικών πόρων, την επεξεργασία υγρών αποβλήτων, και τις τεχνολογίες ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης ύδατος.

6.β Στήριξη και ενδυνάμωση της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων στη βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής.

7.1 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε προσιτές, αξιόπιστες και σύγχρονες υπηρεσίες ενέργειας.

7.2 Έως το 2030, σημαντική αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα.

7.3 Έως το 2030, διπλασιασμός του παγκόσμιου ποσοστού βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας.

7.α Έως το 2030, ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην έρευνα και τη τεχνολογία καθαρής ενέργειας –συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας και των προηγμένων και καθαρών τεχνολογιών ορυκτών καυσίμων – και να προωθηθούν οι επενδύσεις σε ενεργειακές υποδομές και τεχνολογίες καθαρής ενέργειας.

	<p>7.β Έως το 2030, επέκταση των υποδομών και αναβάθμιση της τεχνολογίας για την παροχή σύγχρονων και βιώσιμων υπηρεσιών ενέργειας για όλους στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά καθώς και στα περίκλειστα αναπτυσσόμενα κράτη, σύμφωνα με τα αντίστοιχα προγράμματα στήριξής τους.</p>
	<p>8.1 Διατήρηση της κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης με βάση τις εθνικές περιστάσεις, και ιδίως όσον αφορά τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διατήρηση τουλάχιστον του 7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος ετησίως.</p> <p>8.2 Επίτευξη υψηλότερων επιπέδων οικονομικής παραγωγικότητας, μέσω της διαφοροποίησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομίας, στρέφοντας την προσοχή σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης εργασίας.</p> <p>8.3 Προώθηση πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη, οι οποίες στηρίζουν τις παραγωγικές δραστηριότητες, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, την επιχειρηματικότητα, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, και ενθαρρύνουν την επισημοποίηση και την ανάπτυξη των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της πρόσβασής τους σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.</p> <p>8.4 Έως το 2030, βαθμιαία βελτίωση της αποδοτικότητας των παγκόσμιων πόρων σε σχέση με την κατανάλωση και παραγωγή, και προσπάθεια διαχωρισμού της οικονομικής ανάπτυξης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το Δεκαετές Πλαίσιο Προγράμματος για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή, με τις ανεπτυγμένες χώρες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού.</p> <p>8.5 Έως το 2030, επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες, συμπεριλαμβανομένων των νέων ανθρώπων και των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και εξασφάλιση της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας.</p> <p>8.6 Έως το 2020, ουσιαστική μείωση του ποσοστού των νέων που δεν απασχολούνται, μορφώνονται ή εκπαιδεύονται.</p> <p>8.7 Ανάληψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων για την εξάλειψη της αναγκαστικής εργασίας, τον τερματισμό της σύγχρονης δουλείας και της εμπορίας ανθρώπων, τη διασφάλιση της απαγόρευσης και εξάλειψης των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της στρατολόγησης και της χρησιμοποίησης παιδιών-στρατιωτών, και τον τερματισμό, έως το 2025, όλων των μορφών παιδικής εργασίας.</p>

	<p>8.8 Προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους τους εργαζόμενους, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς θέσεις απασχόλησης.</p> <p>8.9 Έως το 2030, σχεδιασμός και εφαρμογή πολιτικών που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προάγει τους τοπικούς πολιτισμούς και προϊόντα.</p> <p>8.10 Ενίσχυση της ικανότητας των εγχώριων χρηματοπιστωτικών θεσμών προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευρυνθεί η πρόσβαση σε τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους.</p> <p>8.α Αύξηση της υποστήριξης της πρωτοβουλίας Βοήθεια για το Εμπόριο (Aid For Trade) για τις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μέσω του Ενισχυμένου Ολοκληρωμένου Πλαισίου για την Τεχνική Συνδρομή σε Θέματα Εμπορίου στις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες.</p> <p>8.β Έως το 2020, ανάπτυξη και θέση σε εφαρμογή μίας παγκόσμιας στρατηγικής για την απασχόληση των νέων και εφαρμογή του Παγκόσμιου Συμφώνου Απασχόλησης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.</p>
	<p>9.1 Δημιουργία ποιοτικών, αξιόπιστων, βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και διασυνοριακών υποδομών, για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της ανθρώπινης ευημερίας, εστιάζοντας στην προσιτή και ισότιμη πρόσβαση σε αυτές για όλους.</p> <p>9.2 Προαγωγή της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης βιομηχανοποίησης και ουσιαστική αύξηση, έως το 2030, του ποσοστού της απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο και του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, σε συνάρτηση με τις εθνικές περιστάσεις, καθώς και διπλασιασμός του ποσοστού απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.</p> <p>9.3 Αύξηση της πρόσβασης των μικρής-κλίμακας βιομηχανικών και άλλων επιχειρήσεων, ιδίως των αναπτυσσόμενων χωρών, σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, παρέχοντας προσιτές πιστώσεις, και ενσωμάτωσή τους στις αλυσίδες αξίας και στις αγορές.</p> <p>9.4 Έως το 2030, αναβάθμιση υποδομών και μετασκευή βιομηχανιών προκειμένου αυτές να καταστούν βιώσιμες, αυξάνοντας την αποδοτική χρήση των πόρων και ενθαρρύνοντας την υιοθέτηση περισσότερο καθαρών και περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών και βιομηχανικών μεθόδων, με όλες τις χώρες να</p>

αναλαμβάνουν δράση, προς αυτή την κατεύθυνση, με βάση τις δυνατότητές τους.

9.5 Ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας, αναβάθμιση των τεχνολογικών ικανοτήτων του βιομηχανικού κλάδου σε όλες τις χώρες, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες, συμπεριλαμβανομένου, έως το 2030, της ενθάρρυνσης της καινοτομίας και της ουσιαστικής αύξησης του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, κατά 1 εκατομμύριο, καθώς και της αύξησης των δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.

9.α Διευκόλυνση της ανάπτυξης των βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω ενισχυμένης χρηματοοικονομικής, τεχνολογικής και τεχνικής υποστήριξης σε χώρες της Αφρικής, στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στις περικλειστές αναπτυσσόμενες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

9.β Στήριξη της εγχώριας τεχνολογικής ανάπτυξης, έρευνας και καινοτομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, διασφαλίζοντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον πολιτικής που θα στηρίζει, μεταξύ άλλων, τη βιομηχανική διαφοροποίηση και την προστιθέμενη αξία των εμπορευμάτων.

9.γ Σημαντική αύξηση της πρόσβασης στην τεχνολογία της πληροφορίας και των επικοινωνιών, και επιδίωξη για την παροχή καθολικής και προσιτής πρόσβασης στο διαδίκτυο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έως το 2020.

10.1 Έως το 2030, προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για το κατώτερο 40% του πληθυσμού με ρυθμό υψηλότερο του μέσου εθνικού.

10.2 Έως το 2030, ενδυνάμωση και προαγωγή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης.

10.3 Διασφάλιση των ισότιμων ευκαιριών και μείωση των αποτελεσμάτων των ανισοτήτων, μέσω, μεταξύ άλλων, της εξάλειψης νόμων, πολιτικών και πρακτικών που επιτρέπουν διακρίσεις, και της προαγωγής των κατάλληλων νομοθεσιών, πολιτικών και δράσεων σε σχέση με αυτό το θέμα.

10.4 Υιοθέτηση πολιτικών, ιδιαίτερα φορολογικών και μισθολογικών, καθώς και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και προοδευτική επίτευξη μεγαλύτερης ισότητας.

	<p>10.5 Βελτίωση της ρύθμισης και της παρακολούθησης των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών αγορών και ιδρυμάτων, και ενίσχυση της εφαρμογής αυτών των ρυθμίσεων.</p> <p>10.6 Διασφάλιση της ενισχυμένης εκπροσώπησης και φωνής των αναπτυσσόμενων χωρών στη λήψη αποφάσεων σε παγκόσμιους οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς θεσμούς, προκειμένου να παρέχονται πιο αποτελεσματικοί, αξιόπιστοι, υπεύθυνοι και νομιμοποιημένοι θεσμοί.</p> <p>10.7 Διευκόλυνση της μεθοδικής, ασφαλούς, ομαλής και υπεύθυνης μετανάστευσης και της κινητικότητας των ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής σχεδιασμένων και καλά διαχειριζόμενων μεταναστατευτικών πολιτικών.</p> <p>10.α Εφαρμογή της αρχής της ειδικής και διαφοροποιημένης διαχείρισης προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.</p> <p>10.β Ενθάρρυνση της δημόσιας αναπτυξιακής βοήθειας και των χρηματικών ροών, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων επενδύσεων, σε κράτη όπου εμφανίζεται μεγαλύτερη ανάγκη, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τις αφρικανικές χώρες καθώς και στα μικρά αναπτυσσόμενα περικλειστά και νησιωτικά κράτη, σύμφωνα με τα εθνικά τους σχέδια και προγράμματα.</p> <p>10.γ Έως το 2030, μείωση, σε ποσοστό λιγότερο του 3%, των εξόδων συναλλαγής για τα εμβάσματα των μεταναστών, και εξάλειψη των ροών εμβασμάτων με κόστος που υπερβαίνει το 5%.</p>
	<p>11.1 Έως το 2030, διασφάλιση της πρόσβασης όλων σε επαρκή, ασφαλή, προσιτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες, και αναβάθμιση των φτωχογειτονιών.</p> <p>11.2 Έως το 2030, παροχή ασφαλών, προσιτών, προσβάσιμων και βιώσιμων συστημάτων μεταφοράς για όλους, βελτίωση της ασφάλειας των δρόμων, κυρίως μέσω της επέκτασης των δημόσιων συγκοινωνιών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες και ηλικιωμένοι.</p> <p>11.3 Έως το 2030, βελτίωση της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης αστικοποίησης για όλους καθώς και των ικανοτήτων για συμμετοχικό, ολοκληρωμένο και βιώσιμο σχεδιασμό και διαχείριση των ανθρώπινων οικισμών για όλες τις χώρες.</p>

11.4 Ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

11.5 Έως το 2030, σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων και του αριθμού των πληγέντων από φυσικές καταστροφές, καθώς και των άμεσων οικονομικών απωλειών σε σχέση με το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν που οφείλεται σε φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των σχετιζόμενων με το νερό καταστροφών, εστιάζοντας στην προστασία των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

11.6 Έως το 2030, μείωση του δυσμενούς, κατά κεφαλήν, περιβαλλοντικού αντίκτυπου των πόλεων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του αέρα και τη διαχείριση των αστικών και άλλων αποβλήτων.

11.7 Έως το 2030, παροχή καθολικής πρόσβασης σε ασφαλείς, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμους πράσινους και δημόσιους χώρους, ιδίως για τις γυναίκες και τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τα άτομα με αναπηρία.

11.α Υποστήριξη θετικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεσμών μεταξύ των αστικών, περιαστικών και αγροτικών περιοχών, μέσω της ενδυνάμωσης του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού.

11.β Έως το 2020, ουσιαστική αύξηση του αριθμού των πόλεων και των ανθρώπινων οικισμών που υιοθετούν και εφαρμόζουν ολοκληρωμένες πολιτικές και σχέδια τα οποία αποβλέπουν στην κοινωνική ένταξη, στην αποδοτικότητα των πόρων, στην άμβλυνση των επιπτώσεων και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στην ανθεκτικότητα απέναντι στις καταστροφές, καθώς και ανάπτυξη και εφαρμογή μιας ολιστικής διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών σε όλα τα επίπεδα, σύμφωνα με το Πλαίσιο Sendai για τη Μείωση των Κινδύνων από Καταστροφές 2015-2030.

11.γ Υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, μέσω οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, για την οικοδόμηση βιώσιμων και ανθεκτικών κτιρίων με τη χρήση τοπικών υλών.

12.1 Εφαρμογή του Δεκαετούς Πλαισίου Προγραμμάτων για τα Πρότυπα Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής, με όλες τις χώρες να αναλαμβάνουν δράση, με τις ανεπτυγμένες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού, λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη και τις ικανότητες των αναπτυσσόμενων χωρών.

12.2 Έως το 2030, επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης και της επαρκούς χρήσης των φυσικών πόρων.

12.3 Έως το 2030, μείωση, κατά το ήμισυ, των κατά κεφαλήν παραγόμενων αποβλήτων τροφίμων παγκοσμίως, σε επίπεδο λιανικού εμπορίου και καταναλωτών, καθώς και μείωση των απωλειών τροφίμων σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των απωλειών έπειτα από τη συγκομιδή.

12.4 Έως το 2020, επίτευξη της περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης των χημικών και όλων των αποβλήτων σε όλη τη διάρκεια ζωής τους, σύμφωνα με τα διεθνώς συμφωνηθέντα πλαίσια, και σημαντική μείωση των εκπομπών τους στον αέρα, το νερό και το έδαφος, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

12.5 Έως το 2030, ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης.

12.6 Ενθάρρυνση των εταιρειών, ιδίως των μεγάλων και υπερεθνικών, να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές και να ενσωματώσουν πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα στις εκθέσεις τους.

12.7 Προαγωγή των βιώσιμων πρακτικών δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με τις εθνικές πολιτικές και τις προτεραιότητες.

12.8 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι άνθρωποι παντού έχουν την απαραίτητη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και έναν τρόπο ζωής σε αρμονία με τη φύση.

12.α Στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών προκειμένου να ενισχύσουν την επιστημονική και τεχνολογική τους ικανότητα, που θα τις ωθήσει προς ένα πιο βιώσιμο πρότυπο κατανάλωσης και παραγωγής.

12.β Ανάπτυξη και χρησιμοποίηση εργαλείων παρακολούθησης του αντίκτυπου της βιώσιμης ανάπτυξης στον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προωθεί την τοπική κουλτούρα και προϊόντα.

12.γ Εξορθολογισμός των μη αποδοτικών επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανεξέλεγκτη

	<p>κατανάλωση, εξαλείφοντας τις στρεβλώσεις της αγοράς, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, και μεταξύ άλλων, μέσω της αναδιάρθρωσης της φορολογίας και της κατάργησης των επιζήμιων επιδοτήσεων, όπου υπάρχουν, ώστε να αποτυπώνονται οι αρνητικές περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες των αναπτυσσόμενων χωρών και ελαχιστοποιώντας τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξή τους με τρόπο που να προστατεύονται οι φτωχοί και οι πληγείσες κοινότητες.</p>
	<p>13.1 Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών έναντι των κινδύνων και των φυσικών καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή.</p> <p>13.2 Ενσωμάτωση των μέτρων για την κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές, στρατηγικές και σχεδιασμούς.</p> <p>13.3 Βελτίωση της εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης, καθώς και της ανθρώπινης και θεσμικής ικανότητας σχετικά με θέματα που αφορούν τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση</p> <p>13.α Εφαρμογή της δέσμευσης που έχουν αναλάβει οι ανεπτυγμένες χώρες μέρη της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, σχετικά με τον στόχο για την από κοινού ετήσια διάθεση 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων, μέχρι το 2020, μέσω διαφόρων πηγών, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών, στο πλαίσιο της ανάληψης ουσιαστικών δράσεων άμβλυσης των επιπτώσεων και διαφάνειας στην εφαρμογή, και την πλήρη λειτουργία του Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα μέσω της κεφαλαιοποίησής του το συντομότερο δυνατό.</p> <p>13.β Προώθηση μηχανισμών για την αύξηση της ικανότητας σχετικά με τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και τη διαχείριση θεμάτων που αφορούν την κλιματική αλλαγή στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων καθώς και των τοπικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.</p>

14.1 Έως το 2025, πρόληψη και σημαντική μείωση όλων των μορφών θαλάσσιας ρύπανσης, ιδίως της ρύπανσης από χερσαίες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων απορριμμάτων και της ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες.

14.2 Έως το 2020, βιώσιμη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων προκειμένου να αποφευχθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις, μέσω της ενίσχυσης της ανθεκτικότητάς τους, καθώς και ανάληψη δράσης για την αποκατάστασή τους, έτσι ώστε να επιτευχθούν υγιείς και παραγωγικοί ωκεανοί.

14.3 Ελαχιστοποίηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οξίνισης των ωκεανών, μέσω της ενίσχυσης της επιστημονικής συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα.

14.4 Έως το 2020, αποτελεσματική ρύθμιση της αλιευτικής συγκομιδής και τερματισμός της υπεραλίευσης, της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, των καταστρεπτικών αλιευτικών τεχνικών, καθώς και εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων βασισμένων στην επιστήμη, έτσι ώστε να αποκατασταθούν τα αποθέματα αλιευμάτων το συντομότερο δυνατό, τουλάχιστον σε επίπεδα που θα επιτρέπουν την παραγωγή της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, όπως καθορίζονται από τα βιολογικά τους χαρακτηριστικά.

14.5 Έως το 2020, διατήρηση τουλάχιστον του 10% των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών, σύμφωνα με το εθνικό και διεθνές δίκαιο και με βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία.

14.6 Έως το 2020, απαγόρευση συγκεκριμένων μορφών επιδοτήσεων αλιείας, οι οποίες συντελούν στην πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και την υπερεκμετάλλευση, εξάλειψη των επιδοτήσεων που συντελούν στην παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία, και αποφυγή της εισαγωγής νέων τέτοιων επιδοτήσεων, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι η κατάλληλη και αποτελεσματική ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των διαπραγματεύσεων που διενεργούνται στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου σχετικά με τις αλιευτικές επιδοτήσεις.

14.7 Έως το 2030, αύξηση των οικονομικών ωφελειών για τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες από τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων, μέσω της βιώσιμης διαχείρισης της αλιείας, των υδατοκαλλιεργειών και του τουρισμού.

14.α Αύξηση της επιστημονικής γνώσης, ανάπτυξη των ερευνητικών ικανοτήτων και μεταφορά της θαλάσσιας τεχνολογίας, λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια και τις Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τη Μετάδοση της

	<p>Θαλάσσιας Τεχνολογίας της Διακυβερνητικής Ωκεανογραφικής Επιτροπής, έτσι ώστε να βελτιωθεί η υγεία των ωκεανών και να ενισχυθεί η συμβολή της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, και ιδίως των μικρών αναπτυσσόμενων νησιωτικών κρατών και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.</p> <p>14.β Παροχή πρόσβασης των παραδοσιακών αλιέων μικρής κλίμακας στους θαλάσσιους πόρους και τις αγορές.</p> <p>14.γ Ενίσχυση της διατήρησης και της βιώσιμης χρήσης των ωκεανών και των πόρων τους, μέσω της εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, όπως προβλέπεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία παρέχει το νομικό πλαίσιο για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των ωκεανών και των πόρων τους, όπως αναφέρεται στην παρ. 158 του κειμένου αποτελεσμάτων της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, με τίτλο «Το μέλλον που θέλουμε».</p>
	<p>15.1 Έως το 2020, διασφάλιση της διατήρησης, αποκατάστασης και βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων και των οικοσυστημάτων εσωτερικών υδάτων και των υπηρεσιών τους, ιδίως των δασών, των υδροβιότοπων, των βουνών και των ξηρών ζωνών, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμφωνίες.</p> <p>15.2 Έως το 2020, προαγωγή της εφαρμογής της βιώσιμης διαχείρισης όλων των τύπων των δασών, τερματισμός της αποψίλωσης, αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασών και ουσιαστική αύξηση της δάσωσης και της αναδάσωσης παγκοσμίως.</p> <p>15.3 Έως το 2030, καταπολέμηση της απερήμωσης, αποκατάσταση υποβαθμισμένων γαιών και εδαφών, συμπεριλαμβανομένων των εδαφών που επηρεάζονται από την απερήμωση, την ξηρασία και τις πλημμύρες, και επιδίωξη της επίτευξης ενός κόσμου με μηδενική υποβάθμιση της γης.</p> <p>15.4 Έως το 2030, διασφάλιση της διατήρησης των ορεινών οικοσυστημάτων συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητάς τους, έτσι ώστε ενισχυθεί η ικανότητά τους να παράσχουν οφέλη απαραίτητα για τη βιώσιμη ανάπτυξη.</p> <p>15.5 Ανάληψη επείγουσας και ουσιαστικής δράσης για τη μείωση της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων, την αποτροπή της απώλειας της βιοποικιλότητας καθώς και την προστασία και την πρόληψη, έως το 2020, της εξαφάνισης απειλούμενων ειδών.</p>

15.6 Προαγωγή του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών που προέρχονται από τη χρήση των γενετικών πόρων και προαγωγή της κατάλληλης πρόσβασης σε τέτοιους πόρους, όπως έχει συμφωνηθεί διεθνώς.

15.7 Ανάληψη άμεσης δράσης για τον τερματισμό της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας, και την αντιμετώπιση τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης παράνομων προϊόντων χλωρίδας και πανίδας.

15.8 Έως το 2020, θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και τη σημαντική μείωση του αντίκτυπου των χωροκατακτητικών ξένων ειδών στα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, και τον έλεγχο ή εξάλειψη των κυριότερων από αυτά τα είδη.

15.9 Έως το 2020, ενσωμάτωση της αξίας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας στον εθνικό και τοπικό σχεδιασμό, στις αναπτυξιακές διαδικασίες και στις στρατηγικές και υπολογισμούς μείωσης της φτώχειας.

15.α Κινητοποίηση και σημαντική αύξηση των οικονομικών πόρων από όλες τις πηγές για τη διατήρηση και βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

15.β Κινητοποίηση σημαντικών πόρων από όλες τις πηγές και σε όλα τα επίπεδα για τη χρηματοδότηση της βιώσιμης διαχείρισης των δασών και παροχή επαρκών κινήτρων στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να προωθήσουν τέτοιου είδους διαχείριση, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης και της αναδάσωσης.

15.γ Ενίσχυση της παγκόσμιας στήριξης των προσπαθειών καταπολέμησης της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών, αυξάνοντας την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων να επιδιώκουν ευκαιρίες βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης.

16.1 Σημαντική μείωση όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτων παντού.

16.2 Τερματισμός της κακοποίησης, της εκμετάλλευσης, της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και όλων των μορφών βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά.

16.3 Προαγωγή του κράτους δικαίου, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους.

16.4 Έως το 2030, σημαντική μείωση των παράνομων ροών χρημάτων και όπλων, ενίσχυση της ανάκτησης και επιστροφής κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος.

	<p>16.5 Ουσιαστική μείωση κάθε μορφής διαφθοράς και δωροδοκίας.</p> <p>16.6 Ανάπτυξη αποτελεσματικών, υπεύθυνων και διαφανών θεσμών σε όλα τα επίπεδα.</p> <p>16.7 Διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς, συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.</p> <p>16.8 Διεύρυνση και ενίσχυση της συμμετοχής των αναπτυσσόμενων χωρών στους θεσμούς παγκόσμιας διακυβέρνησης.</p> <p>16.9 Έως το 2030, παροχή νομικής ταυτότητας σε όλους, συμπεριλαμβανομένης της ληξιαρχικής καταχώρησης των γεννήσεων.</p> <p>16.10 Διασφάλιση της δημόσιας πρόσβασης σε πληροφορίες και προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών, σύμφωνα με τις εκάστοτε εθνικές νομοθεσίες και διεθνείς συμφωνίες.</p> <p>16.α Ενίσχυση των σχετικών εθνικών θεσμών, μέσω της διεθνούς συνεργασίας, για την οικοδόμηση ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, με στόχο την πρόληψη της βίας και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του εγκλήματος.</p> <p>16.β Προαγωγή και εφαρμογή νόμων που δεν δημιουργούν διακρίσεις και πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης.</p>
	<p>17.1 Ενίσχυση της κινητοποίησης εγχώριων πόρων, μέσω της διεθνούς στήριξης στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να βελτιωθεί η εγχώρια ικανότητα για τη συλλογή φόρων και άλλων εσόδων.</p> <p>17.2 Πλήρης εφαρμογή, από τις ανεπτυγμένες χώρες, των δεσμεύσεών τους για την παροχή επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης αρκετών ανεπτυγμένων χωρών για επίτευξη του στόχου παροχής 0,7% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος για επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (EAB/AEE) προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και 0,15% έως 0,20% της EAB/AEE προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Οι χώρες που παρέχουν Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια ενθαρρύνονται να θέσουν ως στόχο τους την παροχή τουλάχιστον του 0,20% της EAB/AEE στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.</p> <p>17.3 Κινητοποίηση επιπλέον χρηματοδοτικών πόρων για τις αναπτυσσόμενες χώρες από πολλαπλές πηγές.</p>

17.4 Βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να επιτύχουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους τους, μέσω συντονισμένων πολιτικών που στοχεύουν στην προώθηση της χρηματοδότησης, ελάφρυνσης και αναδιάρθρωσης του χρέους, ως ενδείκνυται, καθώς και αντιμετώπιση του εξωτερικού χρέους των υπερχρεωμένων φτωχών χωρών προκειμένου να μειωθεί η αδυναμία εξόφλησής του.

17.5 Υιοθέτηση και εφαρμογή καθεστώτων προώθησης των επενδύσεων για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

17.6 Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Βορρά-Νότου, Νότου-Νότου καθώς και των τριγωνικών περιφερειακών και διεθνών συνεργασιών σε θέματα σχετικά με την πρόσβαση στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία, και ενίσχυση της ανταλλαγής γνώσεων με αμοιβαία συμφωνηθέντες όρους, μέσω ενός βελτιωμένου συντονισμού των υπαρχόντων μηχανισμών, ιδίως σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών, καθώς και μέσω ενός παγκόσμιου μηχανισμού τεχνολογικής διευκόλυνσης.

17.7 Προαγωγή της ανάπτυξης, μεταφοράς, διάδοσης και διάχυσης περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, με ευνοϊκούς και προτιμησιακούς όρους, όπως έχουν αμοιβαία συμφωνηθεί.

17.8 Έως το 2017, πλήρης λειτουργία της τράπεζας τεχνολογίας (technology bank) και του μηχανισμού οικοδόμησης ικανότητας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, και ενδυνάμωση της χρήσης των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, και ιδίως των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

17.9 Ενίσχυση της διεθνούς στήριξης για την εφαρμογή αποτελεσματικής και στοχοθετημένης οικοδόμησης ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να προωθηθούν εθνικά σχέδια εφαρμογής όλων των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης, μέσω, μεταξύ άλλων, της συνεργασίας Βορρά-Νότου, Νότου-Νότου καθώς και των τριγωνικών συνεργασιών.

17.10 Προαγωγή ενός καθολικού, βάσει κανόνων, ανοικτού, απαλλαγμένου από διακρίσεις και ισότιμου πολυμερούς συστήματος εμπορίου στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, μέσω της ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων για την Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα.

17.11 Σημαντική αύξηση των εξαγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών, ιδίως έχοντας ως στόχο τον διπλασιασμό του μεριδίου των παγκόσμιων εξαγωγών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών μέχρι το 2020.

17.12 Έγκαιρη υλοποίηση της εφαρμογής της πρόσβασης στις απαλλαγμένες από δασμούς και ποσοστώσεις αγορές, σε διαρκή βάση, για όλες τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, διασφαλίζοντας ότι οι προτιμησιακοί κανόνες καταγωγής που

εφαρμόζονται στις εισαγωγές από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες είναι διαφανείς και απλοί και συμβάλλουν στη διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές.

17.13 Ενίσχυση της παγκόσμιας μακροοικονομικής σταθερότητας, μέσω του συντονισμού και της συνοχής των πολιτικών που ακολουθούνται.

17.14 Ενίσχυση της συνοχής των πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

17.15 Σεβασμός του πολιτικού χώρου και της ηγεσίας, κάθε χώρας, αναφορικά με τη θέσπιση και εφαρμογή πολιτικών που στοχεύουν στην εξάλειψη της φτώχειας και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

17.16 Ενίσχυση της Παγκόσμιας Σύμπραξης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία συμπληρώνεται από πολυμερείς συμπράξεις που κινητοποιούν και μοιράζονται τη γνώση, την εμπειρογνωμοσύνη, την τεχνολογία και τους χρηματοδοτικούς πόρους, προκειμένου να στηριχθεί η επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης σε όλες τις χώρες, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

17.17 Ενθάρρυνση και προώθηση των αποτελεσματικών συμπράξεων του δηmosίου, του δηmosίου-ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών, με βάση την εμπειρία και τις στρατηγικές άντλησης πόρων που παρέχουν οι συμπράξεις.

17.18 Έως το 2020, ενίσχυση της υποστήριξης της οικοδόμησης ικανότητας των αναπτυσσόμενων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και των μικρών νησιωτικών αναπτυσσόμενων κρατών, προκειμένου να αυξηθεί σημαντικά η διαθεσιμότητα υψηλής ποιότητας, έγκαιρων και αξιόπιστων δεδομένων, διαχωρισμένων κατά εισόδημα, φύλο, ηλικία, φυλή, εθνικότητα, μεταναστευτικό στάτους, αναπηρία, γεωγραφική τοποθεσία και άλλα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τα εκάστοτε εθνικά πλαίσια.

17.19 Έως το 2030, αξιοποίηση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη μετρήσεων της προόδου της βιώσιμης ανάπτυξης συμπληρωματικών του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, και υποστήριξη της οικοδόμησης στατιστικής ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Πηγή: Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ, 2015

Εικόνες: Παγκόσμια Τράπεζα, 2020

Βιβλιογραφία

- 1) Βικιπαίδεια, 2021. *ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ:Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB_%CE%9D%CE%AF%CE%BD%CE%B9%CE%BF
- 2) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *Ευρωπαϊκή Ένωση*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_el
- 3) Μουσιόπουλος, Ν., Ντζιαχρήστος, Λ. & Σλίνη, Θ., 2015. Εισαγωγή: Αρχές Αειφορίας. Στο: *Τεχνική προστασία περιβάλλοντος*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, pp. 1-11
- 4) Υπουργείο Εξωτερικών, 2019. *Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης*, Αθήνα
- 5) Addo-Atuah, J. και συν., 2020. Global health research partnerships in the context of the Sustainable Development Goals (SDGs). *Research in Social and Administrative Pharmacy*, Τόμος 16, pp. 1614-1618.
- 6) Anderson, M., Mckee, M. & Mossialos, E., 2020. Developing a sustainable exit strategy for COVID-19:health, economic and public policy implications. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 113(5), pp. 176-178.
- 7) Ashford, N. A. et al., 2020. Addressing Inequality: The First Step Beyond COVID-19 and Towards Sustainability. *Sustainability*, 12(5404), pp. 1-37.
- 8) Ashwani, K., Ahmad, M. M. & Anamika, D., 2020. With Corona Outbreak: Nature Started Hitting the Reset Button Globally. *Frontiers in Public Health*, Τόμος 8, p. 533.
- 9) Barbier, E. & Burgess, J., 2020. Sustainability and development after COVID-19. *World Development*, 135(105082).
- 10) Berchin, I. I. & Guerra, J. B. S. O. d. A., 2020. GAIA 3.0: Effects of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) outbreak on sustainable development and future perspectives. *Research in Globalization*, Volume 2, p. 100014.
- 11) Butler, R. A., 2020. *Mongabay, News and inspiration from nature's frontline:How the pandemic impacted rainforests in 2020: a year in review*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://news.mongabay.com/2020/12/how-the-pandemic-impacted-rainforests-in-2020/>
- 12) Chapman, A. & Tsuji, T., 2020. Impacts of COVID-19 on a Transitioning Energy System, Society, and International Cooperation. *Sustainability*, 12(8232), pp. 1-16.
- 13) Christoffel, M. M., Gomes, A. L. M., Souza, T. V. d. & Ciuffo, L. L., 2020. Children's (in)visibility in social vulnerability and the impact of the novel coronavirus (COVID-19).. *Rev Bras Enferm.*, 73(20200302), pp. 1-5.
- 14) D'cruz, M. & Banerjee, D., 2020. 'An invisible human rights crisis': The marginalization of older adults during the COVID-19 pandemic – An advocacy review. *Psychiatry Research*, 292(113369), pp. 1-9.
- 15) F.Pirlea, A. και συν., 2020. *Atlas of Sustainable Development Goals 2020 :From World Development Indicators*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://datatopics.worldbank.org/sdgateas/>

- 16) Filho, W. L. et al., 2020. COVID-19 and the UN Sustainable Development Goals: Threat to Solidarity or an Opportunity?. *Sustainability*, Volume 12, p. 5343.
- 17) Fleetwood, J., 2020. Social Justice, Food Loss, and the Sustainable Development Goals in the Era of COVID-19. *Sustainability*, 12(5027).
- 18) Fore, H. H., 2020. A wake-up call: COVID-19 and its impact on children's health and wellbeing. *The Lancet Global Health*, pp. 861-862.
- 19) Gooderidge, J., 2020. *The south's natural environment flourishes amid coronavirus lockdown.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://mexiconewsdaily.com/opinion/natural-environment-flourishes-amid-coronavirus-lockdown/>
- 20) Gulseven, D. O., Harmoodi, F. A., Falasi, M. A. & ALshomali, I., 2020. How the COVID-19 Pandemic Will Affect the UN Sustainable Development Goals (SDGs)?. *SSRN Electronic Journal*.
- 21) Hosseini, S. E., 2020. An outlook on the global development of renewable and sustainable energy at the time of COVID-19. *Energy Research & Social Science*, 68(101633).
- 22) Howarth, C., Bryant, P. & Corner, A., 2020. Building a Social Mandate for Climate Action: Lessons from COVID-19. *Environmental and Resource Economics*, Τόμος 76, pp. 1107-1115.
- 23) Hudson, A., 2020. *United Nations Development Programme: The ocean and COVID-19.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2020/the-ocean-and-covid-19.html>
- 24) Ibn-Mohammed, T. και συν., 2021. A critical analysis of the impacts of COVID-19 on the global economy and ecosystems and opportunities for circular economy strategies. *Resources, Conservation & Recycling*, 164(105169), pp. 1-22.
- 25) Kanda, W. & Kivimaa, P., 2020. What opportunities could the COVID-19 outbreak offer for sustainability transitions research on electricity and mobility?. *Energy Research & Social Science*, Volume 68, p. 101666.
- 26) Kapecki & Tomasz, 2020. Elements of Sustainable Development in the Context of the Environmental and Financial Crisis and the COVID-19 Pandemic. *Sustainability*, 12(6188), pp. 1-12.
- 27) Khan, I., Shah, D. & Shah, S. S., 2020. COVID-19 pandemic and its positive impacts on environment: an updated review. *International Journal of Environmental Science and Technology*, Τόμος 18, pp. 521-530.
- 28) Kumar, A., Luthra, S., Mangla, S. K. & Yiğit, K., 2020. COVID-19 impact on sustainable production and operations management. *Sustainable Operations and Computers*, Volume 1, pp. 1-7.
- 29) M'jid, N. M., 2020. Hidden scars: the impact of violence and the COVID-19 pandemic on children's mental health. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 14(33), pp. 1-3.
- 30) Min, Y. & Perucci, F., 2020. *Impact of COVID-19 on SDG progress: a statistical perspective*, s.l.: United Nations Department of Economic and Social Affairs.
- 31) Mukherjee, A., Babu, S. S. & Ghosh, S., 2020. Thinking about water and air to attain Sustainable Development Goals during times of COVID-19 Pandemic. *J. Earth Syst. Sci.*,

Issue 129180, pp. 1-8.

- 32) Naidoo, R. & Fisher, B., 2020. Sustainable Development Goals: pandemic reset. *Nature*, 9 July, Τόμος 583, pp. 198-201.
- 33) Oldekop, J. A. et al., 2020. COVID-19 and the case for global development. *World Development*, Volume 134, p. 105044.
- 34) Parikh, P., Diep, L., Gupte, J. & Lakhanpaul, M., 2020. COVID-19 challenges and WASH in informal settlements: Integrated action supported by the sustainable development goals. *Cities*, 107(102871), pp. 1-3.
- 35) Rifai, H. S., 2020. The sustainable development goals in a bioremediation journal context: what a difference a year makes in a post COVID-19 world!. *Bioremediation Journal*, pp. 1-4.
- 36) Saadat, S., Rawtani, D. & Hussain, C. M., 2020. Environmental perspective of COVID-19. *Science of The Total Environment*, 728(138870), pp. 1-6.
- 37) Santos-Carrillo, F., Fernández-Portillo, L. A. & Sianes, A., 2020. Rethinking the Governance of the 2030 Agenda for Sustainable Development in the COVID-19 Era. *Sustainability*, 12(7680), pp. 1-24.
- 38) Sharma, V., Beni, D. D., Robertson, A. S. & Maurizio, a. F., 2020. Why the Promotion of Family Planning Makes More Sense Now Than Ever Before?. *Journal of Health Management*, 22(2), pp. 206-214.
- 39) Silvaa, A. L. P. και συν., 2021. Increased plastic pollution due to COVID-19 pandemic: Challenges and recommendations. *Chemical Engineering Journal*, Τόμος 405, p. 126683.
- 40) Sovacool, B. K., Rio, D. F. D. & Griffiths, S., 2020. Contextualizing the Covid-19 pandemic for a carbon-constrained world: Insights for sustainability transitions, energy justice, and research methodology. *Energy Research & Social Science*, Volume 68, p. 101701.
- 41) Trupp, A. & Dolezal, C., 2020. Tourism and the Sustainable Development Goals in Southeast Asia. *Austrian Journal of South-East Asian Studies*, 13(1), pp. 1-16.
- 42) United Nations, 2015. *Sustainable Development Goals Knowledge Platform*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=2051&menu=35>
- 43) United Nations, 2020. *The Sustainable Development Goals Report 2020*, s.l.: s.n.
- 44) Vanapalli, K. R. et al., 2021. Challenges and strategies for effective plastic waste management during and post COVID-19 pandemic. *Science of the Total Environment*, 750(141514), pp. 1-10.
- 45) Winarsih, Indriastuti, M. & Fuad, K., 2020. Impact of Covid-19 on Digital Transformation and Sustainability in Small and Medium Enterprises (SMEs): A Conceptual Framework. In: *Complex, Intelligent and Software Intensive Systems*. Cham: Springer, pp. 471-476.
- 46) World Health Organization, 2021. *WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://covid19.who.int/>
- 47) Yeasmin, S. και συν., 2020. Impact of COVID-19 pandemic on the mental health of children in Bangladesh: A cross-sectional study. *Children and Youth Services Review*, 117(105277), pp. 1-7.

- 48) Yoshino, N., Taghizadeh-Hesary, F. & Otsuka, M., 2021. Covid-19 and Optimal Portfolio Selection for Investment in Sustainable Development Goals. *Finance Research Letters*, Volume 38, p. 101695.
- 49) Zambrano-Monserrate, M. A., Ruano, M. A. & Sanchez-Alcalde, L., 2020. Indirect effects of COVID-19 on the environment. *Science of the Total Environment*, Volume 728, p. 138813.
- 50) Zielinski¹, S. & Botero, C. M., 2020. Beach Tourism in Times of COVID-19 Pandemic: Critical Issues, Knowledge Gaps and Research Opportunities. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), p. 7288.